

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Απόφαση ΕΠΑ 54/2022

Αρ. Φακέλου: 08.13.007.021.004.001

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ 2022

Καταγγελία των εταιρειών (α) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ, (β) C&P PHARMAKOROLIO LTD, (γ) A. ZANNI PHARMACY LTD, (δ) MICHAEL PETRIDIS PHARMACY LIMITED και (ε) GK NEMESOS PHARMACY LTD εναντίον του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας και του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου

Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού:

κα Λουκία Χριστοδούλου	Πρόεδρος
κ. Παναγιώτης Ουστάς	Μέλος
κ. Ανδρέας Καρύδης	Μέλος
κ. Άριστος Αριστείδου Παλούζας	Μέλος
κ. Πολυνείκης-Παναγιώτης Χαραλαμπίδης	Μέλος

Ημερομηνία απόφασης: 25 Αυγούστου 2022

ΑΠΟΦΑΣΗ

Αντικείμενο της υπό εξέταση υπόθεσης αποτελεί η καταγγελία που υποβλήθηκε στην Επιτροπή στις 24/2/2021 από τους καταγγέλλοντες εναντίον του ΟΑΥ και του ΠΦΣ για πιθανή παράβαση των Άρθρων 6(1)(β), 6(1)(γ), 6(1)(δ) και 6(2) καθώς και 3(1)(β), 3(1)(γ), 3(1)(δ) και 3(1)(ε)» του Νόμου. Ιδιαίτερα αντικείμενο της υπό εξέτασης καταγγελίας αποτελεί η κατ' ισχυρισμό συμφωνία που συνομολογήθηκε μεταξύ του ΟΑΥ με και του ΠΦΣ κατά τον Αύγουστο του 2019, βάσει της οποίας ο ΟΑΥ σταμάτησε να δέχεται νέες συμβάσεις με φαρμακεία, με αποτέλεσμα να αποκλείονται εντελώς από την εγγραφή και εισαγωγή στο ΓεΣΥ τα νέα φαρμακεία, μεταξύ άλλων και τα καταγγέλλοντα.

Τ.Θ. 23467 • 1683 Λευκωσία • Λεωφ. Στροβόλου 53 • Victory Strovolos • 2018 Λευκωσία –Κύπρος • Τηλ: +357 22606600 • φαξ: +357 22304944 • Ηλ. Ταχυδρομείο: chairman@competition.gov.cy • ιστοσελίδα: www.competition.gov.cy

Λ.Χ.	Α.Κ.	Π.Ο.	Α.Α.Π.	Π.Π.Χ.
------	------	------	--------	--------

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Στις 24/2/2021 οι «καταγγέλλοντες» υπέβαλαν στην Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού (εφεξής η «Επιτροπή») καταγγελία εναντίον του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας (εφεξής ο «ΟΑΥ») και του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου (στο εξής ο «ΠΦΣ») για πιθανή παράβαση των Άρθρων 6(1)(β), 6(1)(γ), 6(1)(δ) και 6(2) καθώς και 3(1)(β), 3(1)(γ), 3(1)(δ) και 3(1)(ε) των περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμων του 2008 και 2014 (εφεξής «ο νόμος ως ίσχυε τότε»), ενώ επίσης οι (α) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ, (β) C&P PHARMAKOPOLIO LTD και (γ) A. ZANNI PHARMACY LTD υπέβαλαν και αίτηση για λήψη προσωρινών μέτρων εναντίον του ΟΑΥ.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 26/2/2021, αφού μελέτησε το περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου και ενεργώντας στη βάση του άρθρου 35 του Νόμου, έδωσε οδηγίες για διεξαγωγή προκαταρκτικής έρευνας προς την Υπηρεσία αναφορικά με τις πιθανολογούμενες παραβάσεις των άρθρων 3(1)(β), 3(1)(γ), 3(1)(δ) και 3(1)(ε) του νόμου ως ίσχυε τότε από μέρους του ΟΑΥ και του ΠΦΣ και των άρθρων 6(1)(β), 6(1)(γ), 6(1)(δ) και 6(2) του νόμου ως ίσχυε τότε από μέρους του ΟΑΥ που περιέχονται στην καταγγελία, αλλά και των αντίστοιχων διατάξεων των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στο εξής «ΣΛΕΕ»).

Σε ότι αφορά τη διαδικασία που αφορούσε το αίτημα για λήψη προσωρινών μέτρων, η Επιτροπή κατά την ίδια συνεδρία της ημερομηνίας 26/2/2021, στη βάση του άρθρου 28 νόμου ως ίσχυε τότε, ομόφωνα αποφάσισε να καλέσει τους (α) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ, (β) C&P PHARMAKOPOLIO LTD και (γ) A. ZANNI PHARMACY LTD να εκφράσουν την ετοιμότητά τους για καταβολή εγγύησης για ζημιές που τυχόν θα προκληθούν στον καταγγελλόμενο, κατά του οποίου ζητούνται και ήθελε διαταχθούν τα προσωρινά μέτρα, σε περίπτωση που δεν διαπιστωθεί οποιαδήποτε παράβαση, ως προνοεί το άρθρο 28(3) του νόμου ως ίσχυε τότε .

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 2/3/2021 σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής των νομικών συμβούλων των καταγγελλουσών εταιρειών ημερομηνίας 2/3/2021, με την οποία δηλώνεται η ετοιμότητα των καταγγελλουσών εταιρειών για καταβολή εγγύησης στη βάση του άρθρου 28(3) του νόμου ως ίσχυε τότε. Επιπλέον, η Επιτροπή σημείωσε την αναφορά περί τυπογραφικού λάθους, και τη διαβεβαίωσή των νομικών συμβούλων των πέντε καταγγελλόντων ότι η αίτηση για προσωρινά μέτρα, όπως και η καταγγελία υποβλήθηκε εκ μέρους και των πέντε καταγγελλόντων φαρμακείων.

Η Επιτροπή κατά την ίδια συνεδρία της ημερομηνίας 2/3/2021 σημείωσε ότι υπό το φως του ότι ήδη εκκρεμεί η εξέταση αίτησης για λήψη προσωρινών μέτρων (σε σχέση με την

καταγγελία με αριθμό φακέλου 08.13.007.021.002.001) εναντίον του ΟΑΥ που έχει το ίδιο αντικείμενο, και για την οποία έχει ήδη οριστεί ημερομηνία προφορικής εξέτασης η 17^η Μαρτίου στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Υπουργείου Οικονομικών, αποφάσισε ομόφωνα να ρωτήσει τόσο τον Πρόεδρο και τα Μέλη του Δ.Σ. του ΟΑΥ όσο και τις καταγγέλλουσες επιχειρήσεις κατά πόσο συναινούν στην συνεξέταση των δύο αιτήσεων (ήτοι της αίτησης που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας καταγγελίας και αυτής που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της καταγγελίας με αριθμό φακέλου 08.13.007.021.002.001), κατά την υπό αναφορά συνεδρία της Επιτροπής.

Οι καταγγέλλουσες εταιρείες απέστειλαν μέσω των νομικών συμβούλων τους προς την Επιτροπή επιστολή ημερομηνίας 8/3/2021, με την οποία συναίνεσαν στη συνεξέταση των δύο αιτήσεων και επιβεβαίωσαν την παρουσία τους στη συνεδρία της Επιτροπής στις 17/3/2021.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 8/3/2021 σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής των νομικών συμβούλων των καταγγελλουσών εταιρειών ημερομηνίας 8/3/2021 και ομόφωνα αποφάσισε να ενημερώσει τις καταγγέλλουσες εταιρείες ότι θα προχωρήσει στην συνεξέταση των δυο αιτήσεων και ότι αναφορικά με την προφορική διαδικασία, η οποία θα λάβει χώρα στις 17/3/2021. Επίσης, η Επιτροπή κατά την ίδια συνεδρία σημείωσε ότι παρήλθε άπρακτη η προθεσμία που είχε τεθεί στον Πρόεδρο και τα μέλη του Δ.Σ. του ΟΑΥ για να την ενημερώσουν κατά πόσο συναινούν στη συνεξέταση των δύο αιτήσεων λήψης προσωρινών μέτρων στις 17/3/2021 (των αιτήσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των καταγγελιών με αριθμούς φακέλων 08.13.007.021.002.001 και 08.13.007.021.004.001), και σε τέτοια περίπτωση, να επιβεβαιωθεί η παρουσία τους στην εν λόγω συνεδρία της Επιτροπής.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 12/3/2021 σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής των νομικών συμβούλων των καταγγελλουσών εταιρειών ημερομηνίας 11/3/2021, με την οποία υποδείχθηκε ο αριθμός και τα ονόματα των ατόμων που θα παρευρεθούν στην συνεδρία ημερομηνίας 17/3/2021 και το περιεχόμενο της επιστολής των νομικών εκπροσώπων του ΟΑΥ ημερομηνίας 10/3/2021.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 16/3/2021, σημείωσε την παραλαβή της επιστολής των νομικών εκπροσώπων του ΟΑΥ ημερομηνίας 16/3/2021, αναφορικά με την καθορισμένη προφορική διαδικασία εξέτασης αίτησης για λήψη προσωρινών μέτρων στις 17/3/2021. Η Επιτροπή σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής και ανέγνωσε την απόφαση του ΟΑΥ ημερομηνίας 11/3/2021, πως θα επαναρχίζει η υποβολή αίτησης εγγραφής/σύναψης σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς στα πλαίσια του Γενικού Συστήματος Υγείας (στο εξής «ΓεΣΥ») και πως

κατά την εξέταση των αιτήσεων δεν θα εφαρμοστούν οποιαδήποτε επιπλέον κριτήρια πέραν αυτών που ίσχυαν αρχικά κατά την έναρξη εγγραφής και σύναψης σύμβασης των φαρμακοποιών, μέχρι τον καθορισμό νέων κριτηρίων. Η Επιτροπή αφού σημείωσε την αναφορά του ΟΑΥ πως «[...] με αυτό το δεδομένο ενδεχομένως η Επιτροπή να κρίνει μη απαραίτητη την διεξαγωγή της προγραμματισθείσας συνεδρίας, ημερομηνίας 17 Μαρτίου 2021, για την εξέταση των αιτήσεων λήψης προσωρινών μέτρων.» ομόφωνα αποφάσισε να καλέσει το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ όπως κοινοποιήσει την απόφασή του ημερομηνίας 11/3/2021 αυθημερόν και πριν την προγραμματισμένη συνεδρία της Επιτροπής, στον αιτητή και/ή τους νομικούς του εκπροσώπους. Περαιτέρω, η Επιτροπή έχοντας υπόψη ότι το υπόβαθρο του αιτήματος λήψης προσωρινών μέτρων είναι η καταγγελία που υποβλήθηκε από τα προαναφερόμενα πρόσωπα και δεδομένης της ώρας λήψης της υπό αναφορά επιστολής, ομόφωνα αποφάσισε πως τα μέρη θα πρέπει να παρουσιαστούν στην προγραμματισμένη συνεδρία της Επιτροπής που ορίστηκε στις 17/3/2021, για να ακουστεί αφενός η θέση των αιτητών και αφετέρου η θέση του ΟΑΥ, προτού η Επιτροπή αποφασίσει για την περαιτέρω πορεία εξέτασης της αίτησης.

Στις 17/3/2021 πραγματοποιήθηκε η συνεδρία της Επιτροπής αναφορικά με τα αιτήματα για λήψη προσωρινών μέτρων στο πλαίσιο των υποθέσεων με αρ. φακ. 08.13.007.021.002.001 και 08.13.007.021.004.001 τα οποία συνεξετάστηκαν στην ίδια προφορική διαδικασία μετά και από τη σύμφωνη θέση των εμπλεκόμενων μερών. Στην προφορική διαδικασία παρευρέθηκαν ο καταγγέλλοντας μαζί με το δικηγόρο του, δύο εκ των πέντε ιδιοκτητών των καταγγέλλοντων φαρμακείων ως αυτά έχουν σημειωθεί πιο πάνω καθώς και τρεις συνολικά δικηγόροι για τα πέντε εν λόγω καταγγέλλοντα φαρμακεία. Εκ μέρους του ΟΑΥ παρευρέθηκαν ο Αν. Γεν. Διευθυντής του ΟΑΥ, μία Ανώτερη Λειτουργός, μία Λειτουργός καθώς και δύο δικηγόροι του ΟΑΥ.

Στο πλαίσιο της προφορικής διαδικασίας, ο δικηγόρος των 5 ιδιοκτητών φαρμακείων δήλωσε πως: «Ενόψει των δηλώσεων που έχουν γίνει και των διευκρινίσεων των οποίων έχουν δοθεί από τον ΟΑΥ κατά τη σημερινή ακρόαση ως επίσης και της χθεσινής απόφασης ως αυτή έχει δημοσιοποιηθεί, 11 Μαρτίου η οποία έχει δημοσιοποιηθεί χθες, τουλάχιστο σε σχέση με τους Αιτητές/Καταγγέλλοντες που εκπροσωπούμε εμείς, δεν θα επιμείνουμε στα Προσωρινά Μέτρα.». Ακολούθως ο δικηγόρος του καταγγέλλοντα, Παντελή Αγαθοκλέους δήλωσε πως: «Θεωρώ ότι είναι άνευ αντικειμένου να ζητήσουμε οτιδήποτε».

Συνακόλουθα, η Επιτροπή, μετά το πέρας της προφορικής διαδικασίας, στην κατ' ιδίαν συζήτηση του θέματος στη βάση όλων όσων διαμείφθηκαν κατά την ενώπιόν της προφορική διαδικασία και συνεκτιμώντας τα όσα ανέφεραν οι νομικοί εκπρόσωποι των αιτητών, ομόφωνα αποφάσισε όπως μην προχωρήσει στην παραπέρα εξέταση των αιτημάτων για λήψη προσωρινών μέτρων.

Στις 19/3/2021 η Υπηρεσία υπέβαλε στην Επιτροπή Σημείωμα με το οποίο, δεδομένης της αποστολής της καταγγελίας στον ένα εκ των καταγγελλομένων, εισηγήθηκε όπως με την αποστολή αιτήματος λήψης πληροφοριών (ερωτηματολόγιο) στον ΠΦΣ, διαβιβαστεί αντίγραφο της καταγγελίας των υπό αναφορά καταγγελλόντων, για σκοπούς ισότητας των όπλων, αφού αποκρυβούν συγκεκριμένες πληροφορίες.

Η Επιτροπή σε συνεδρία ημερομηνίας 29/3/201 μελέτησε το σημείωμα της Υπηρεσίας ημερομηνίας 19/3/2021. Περαιτέρω η Επιτροπή σημείωσε ότι στις 3/3/2021 κοινοποιήθηκε στον ΟΑΥ αντίγραφο της υπό τον ως άνω αριθμό και τίτλο καταγγελίας και των Παραρτημάτων αυτής, αφού προηγουμένως οι καταγγέλλοντες δήλωσαν πως δεν εμπειρείχε οποιαδήποτε επιχειρηματικά απόρρητα ή/ και εμπιστευτικής φύσεως πληροφορίες. Δεδομένης της αποστολής της καταγγελίας στον ένα εκ των καταγγελλομένων, η Επιτροπή ομόφωνα αποφάσισε όπως κοινοποιηθεί και στον ΠΦΣ αντίγραφο της καταγγελίας με τα Παραρτήματά της κατά την αποστολή αιτήματος για λήψη πληροφοριών για σκοπούς ισότητας των όπλων, αποκρύβοντας τις πληροφορίες που έχουν κριθεί ως εμπιστευτικής φύσεως πληροφορίες ή και επιχειρηματικά απόρρητα ή και προσωπικά δεδομένα.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 18/5/2021 σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής ημερομηνίας 14/5/2021 που αποστάλθηκε από τους νομικούς εκπροσώπους του ΠΦΣ και ομόφωνα αποφάσισε όπως αναβάλει το θέμα για επόμενη συνεδρία.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 4/6/2021 εξέτασε το περιεχόμενο της επιστολής των νομικών εκπροσώπων του ΠΦΣ ημερομηνίας 14/5/2021 με την οποία υπέβαλε αίτημα για συνένωση και συνεξέταση της υπό τον ως άνω αριθμό και τίτλο καταγγελίας με την «Αυτεπάγγελτη έρευνα εναντίον του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου και του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας αναφορικά με το ενδεχόμενο παράβασης των άρθρων 3 και / ή 6 των περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμων του 2008 και 2014 (αρ. φακ: 8.13.006.014.001)». Η Επιτροπή σημείωσε ότι ως λόγοι που αιτιολογούν την συνένωση ή/και συνεξέταση των δύο προαναφερόμενων υποθέσεων αναφέρθηκαν τα ακόλουθα: (Α) Τα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν τις υπό διερεύνηση πρακτικές είναι ταυτόσημα και αφορούν την ίδια χρονική περίοδο, (Β) οι δύο υποθέσεις αφορούν πιθανολογούμενες παραβάσεις των άρθρων 3 και/ή 6 του περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου 2008 και 2014, (Γ) οι δύο υποθέσεις στρέφονται εναντίον του ΟΑΥ και του ΠΦΣ, και (Δ) οι δύο υποθέσεις επιδιώκουν ουσιαστικά να προστατεύσουν το ίδιο έννομο/δημόσιο συμφέρον. Επίσης υποστηρίχθηκε πως η συνένωση και/ή συνεξέταση δικαιολογείται για διαδικαστικούς λόγους, ήτοι: (Α) ενίσχυση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση και χρήση των ανθρώπινων πόρων της Επιτροπής, (Β) ύπαρξη ορθολογιστικότερης και αναλογικότερης κατανομής των πόρων της Επιτροπής, (Γ) επιτάχυνση της διαδικασίας

εξέτασης των ίδιων ή/και πανομοιότυπων πραγματικών γεγονότων, (Δ) αποφυγή δυσανάλογης επιβάρυνσης του ΠΦΣ και της αχρείαστης τάλαιπωρίας του, και (Ε) αποφυγή του ενδεχόμενου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.

Η Επιτροπή κατά την ίδια συνεδρία της ημερομηνίας 4/6/2021 ομόφωνα αποφάσισε ότι προτού προχωρήσει να λάβει σχετική απόφαση, όπως ερωτηθούν ΟΑΥ και καταγγέλλοντες κατά πόσο συμφωνούν με την συνένωση ή/και συνεξέταση των δύο ερευνών και έδωσε σχετικές οδηγίες στην Υπηρεσία.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 18/6/2021 εξέτασε την επιστολή των καταγγελλουσών ημερομηνίας 14/6/2021, με την οποία υπέβαλαν αίτημα για παροχή πρόσθετης πληροφόρησης σε σχέση με τα θέματα και /ή πραγματικά περιστατικά και νομικά σημεία στα οποία εστιάζεται η αυτεπάγγελτη έρευνα της Επιτροπής, ώστε να είναι σε θέση να αντιληφθούν το βαθμό της συνάφειας των δυο υποθέσεων και να δηλώσουν κατά πόσο συμφωνούν με τη συνένωση ή/και συνεξέταση των δύο ερευνών.

Η Επιτροπή κατά την ίδια συνεδρία της ημερομηνίας 18/6/2021, ομόφωνα αποφάσισε να πληροφορήσει τις καταγγέλλουσες αναφορικά με το αντικείμενο της αυτεπάγγελτης έρευνας «Αυτεπάγγελτη έρευνα εναντίον του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου και του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας αναφορικά με το ενδεχόμενο παράβασης των άρθρων 3 και / ή 6 των περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμων του 2008 και 2014 (αρ. φακ: 8.13.006.014.001)» και όπως ερωτηθούν οι καταγγέλλουσες κατά πόσο συμφωνούν με τη συνένωση ή/και συνεξέταση των δύο ερευνών και έδωσε σχετικές οδηγίες στην Υπηρεσία.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 29/6/2021 σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής του ΟΑΥ ημερομηνίας 18/6/2021 πλην όμως διαπίστωσε ότι εξακολουθούσε να εκκρεμεί η θέση των καταγγελλουσών και κατέληξε ομόφωνα πως θα εξετάσει το θέμα αφού λάβει και τις θέσεις των καταγγελλουσών.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της ημερομηνίας 8/7/2021 σε συνέχεια των συνεδριάσεων της με ημερομηνίες 4/6/2021 και 14/6/2021 συνήλθε για να εξετάσει το αίτημα των δικηγόρων του ΠΦΣ ημερομηνίας 14/5/2021 για συνένωση και συνεξέταση της υπό τον ως άνω αριθμό και τίτλο καταγγελίας και της αυτεπάγγελτης έρευνας της Επιτροπής με αριθμό φακέλου 8.13.006.014.001, υπό το φως και των απαντητικών επιστολών του ΟΑΥ ημερομηνίας 18/6/2021 και του δικηγόρου των καταγγέλλοντων ημερομηνίας 2/7/2021. Η Επιτροπή, αφού μελέτησε όλα τα ενώπιον της στοιχεία και δεδομένα και αφού έλαβε καθοδήγηση από τη σχετική νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου και τη σχετική Διάταξη 14(2) των περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών καθώς και σχετικές αποφάσεις που κρίθηκαν στο Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας, ομόφωνα αποφάσισε να απορρίψει το

αίτημα του δικηγόρου του ΠΦΣ για συνένωση και συνεξέταση της υπό τον ως άνω αριθμό και τίτλο καταγγελίας και της αυτεπάγγελτης έρευνας της Επιτροπής με αριθμό φακέλου 8.13.006.014.001.

Τα εμπλεκόμενα μέρη ενημερώθηκαν σχετικά με επιστολές ημερομηνίας 26/8/2021.

Η Υπηρεσία ενεργώντας στη βάση των οδηγιών της Επιτροπής διεξήγαγε τη δέουσα προκαταρκτική έρευνα και ακολούθως υπέβαλε το Σημείωμα ημερομηνίας 4/2/2022.

Η Επιτροπή σε συνεδρία της που πραγματοποιήθηκε στις 11/2/2022, αφού εξέτασε το Σημείωμα της Υπηρεσίας ημερομηνίας 4/2/2022 σε συνάρτηση με το περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι δεν έχουν στοιχειοθετηθεί οι κατ' ισχυρισμό παραβάσεις του νόμου ως ίσχυε τότε, ως αυτές καταγράφονται στην καταγγελία των καταγγελλόντων εταιρειών.

Ειδικότερα, η Επιτροπή κατά την εν λόγω συνεδρία της ομόφωνα κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι:

(α) Ο ΟΑΥ δεν ενεργεί ως «επιχείρηση» υπό την έννοια του νομού ως ίσχυε τότε κατά τη σύναψη συμβάσεων με παρόχους υπηρεσιών υγείας, και συνακόλουθα οι υπό εξέταση δραστηριότητες, ενέργειες και αποφάσεις του ΟΑΥ, αναφορικά με τους όρους παροχής υπηρεσιών από τους παρόχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, ήτοι τους φαρμακοποιούς, δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ως η ανεξάρτητη εθνική αρχή για εφαρμογή του εθνικού και ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού.

(β) Δεν προκύπτει να υπήρξε απόφαση ένωσης επιχειρήσεων υπό την έννοια του Νόμου, η οποία να έχει δεσμευτικό χαρακτήρα προς τα μέλη της ένωσης επιχειρήσεων. Αντί αυτού προκύπτει πως ο ΠΦΣ ως το Όργανο που εκπροσωπεί τους εγγεγραμμένους φαρμακοποιούς, στο πλαίσιο εφαρμογής τους ΓεΣΥ και της σύναψης συμβάσεων με τον ΟΑΥ για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας, πραγματοποίησε διαβουλεύσεις ως προς τους όρους (οικονομικούς και άλλους) που άπτονται των όρων παροχής υπηρεσιών φροντίδας στο ΓεΣΥ. Η κατάληξη των διαβουλεύσεων και των τελικών προτάσεων του ΟΑΥ καταγράφεται τόσο στο έγγραφο με τις τελικές προτάσεις του ΟΑΥ, όσο και στο Μνημόνιο Συναντίληψης με τον ΟΑΥ. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης του ΠΦΣ τα οποία αποστάληκαν από τον ΠΦΣ ο κάθε φαρμακοποιός ήταν ελεύθερος να αποφασίσει κατά πόσο θα συμβαλλόταν με τον ΟΑΥ για σκοπούς παροχής υπηρεσιών στο ΓεΣΥ. Οι δε τελικές αποφάσεις για περιορισμό των αιτήσεων και την επιβολή γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων ως οι δηλώσεις τόσο του ΟΑΥ όσο και του ΠΦΣ λήφθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ και ακολούθως ανακλήθηκαν και/ή αποσύρθηκαν.

Συνακόλουθα, η Επιτροπή κατάληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα πως δεν προκύπτει ύπαρξη απόφασης ένωσης επιχειρήσεων υπό την έννοια του Νόμου.

(γ) Αναφορικά με την ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ σε σχέση με το επίδικο θέμα του περιορισμού του αριθμού των φαρμακείων που θα ενταχθούν στο ΓεΣΥ και θα προσφέρουν σχετικές υπηρεσίες στους δικαιούχους του ΓεΣΥ, η οποία να ενδέχεται να περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά παράβαση του Νόμου, η Επιτροπή κατάληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα πως αυτή δεν συνιστά συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων, υπό την έννοια του Νόμου, εφόσον ο ΟΑΥ ως έχει διαπιστωθεί ανωτέρω δεν ενεργούσε ως επιχείρηση. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κατάληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα πως αυτή εκπίπτει της εφαρμογής του άρθρου 3 του νόμου ως ίσχυε τότε και συνακόλουθα των αρμοδιοτήτων της.

Η Επιτροπή, ακολούθως, κατά τη συνεδρία της στις 27/4/2022 εξέτασε το ζήτημα χαρακτηρισμού ορισμένων πληροφοριών ως εμπιστευτικής φύσεως πληροφορίες και/ ή επιχειρηματικά απόρρητα που περιέχονται στις πληροφορίες που προσκομίστηκαν από τους καταγγελλόμενους ΟΑΥ και ΠΦΣ ώστε να καταλήξει ως προς το κείμενο των προκαταρκτικών συμπερασμάτων που θα κοινοποιείτο στους καταγγέλλοντες. Ιδιαίτερα κατά την εν λόγω συνεδρία της στις 27/4/2022 η Επιτροπή έδωσε οδηγίες προς την Υπηρεσία να προχωρήσει στην ετοιμασία Εισηγητικής Έκθεσης, σύμφωνα με το άρθρο 23(στ) του περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 2022 (Νόμος αρ. 13(Ι)/2022) (στο εξής «ο Νόμος») και στη βάση των διατάξεων του άρθρου 41 του Νόμου.

Η Υπηρεσία αφού διεξήλθε των διοικητικών φακέλων της υπόθεσης προκειμένου να θέσει τις απόψεις και εισηγήσεις της προς την Επιτροπή επί των πληροφοριών που υποδείχθηκαν ως εμπειρέχουσες εμπιστευτικής φύσεως στοιχεία ή/και επιχειρηματικά απόρρητα, και ετοίμασε την Εισηγητική της Έκθεση ημερομηνίας 12/5/2022, την οποία κατάθεσε ενώπιον της Επιτροπής.

Η Επιτροπή στη συνεδρία της ημερομηνίας 19/5/2022 μελέτησε την Εισηγητική Έκθεση της Υπηρεσίας σε συνάρτηση με τα αιτήματα του ΟΑΥ περί εμπιστευτικότητας ορισμένων εκ των στοιχείων που προσκόμισε στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας, καθώς και άλλα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και ομόφωνα αποφάσισε για τα στοιχεία τα οποία θα αποκρυβούν κατά την κοινοποίηση των προκαταρκτικών συμπερασμάτων της.

Στις 5/7/2022, η Επιτροπή κοινοποίησε τα προκαταρκτικά της συμπεράσματά στους καταγγέλλοντες με σχετική επιστολή, αφού πρώτα αποκρύφτηκαν πληροφορίες οι οποίες κρίθηκαν κατά τη συνεδρία της στις 19/5/2022 ως εμπιστευτικής φύσεως πληροφορίες και/

ή επιχειρηματικά απόρρητα. Με την εν λόγω επιστολή δόθηκε στους καταγγέλλοντες η δυνατότητα να θέσουν εγγράφως τις απόψεις τους εντός είκοσι μια (21) ημερών από την ημερομηνία της επιστολής.

Οι καταγγέλλοντες μέσω του νομικού τους εκπροσώπου, με την επιστολή ημερομηνίας 26/7/2022 ανέφεραν ότι: «Σε συνέχεια της επιστολής σας ημερομηνίας 5.7.2022 και εντός του χρονικού πλαισίου το οποίο έχει τεθεί από τη Σεβαστή Επιτροπή, σας γνωστοποιούμε δια της παρούσας, ότι οι πελάτες μας δεν επιθυμούν να προβούν σε οποιαδήποτε επιπρόσθετη απάντηση καθότι μετά από τις ενέργειες τους και την καταγγελία, έχει επιτραπεί η εγγραφή τους στο ΓΕΣΥ. [...]»

Η Επιτροπή σε συνεδρία της που πραγματοποιήθηκε στις 25/8/2022 σημείωσε το περιεχόμενο της επιστολής των καταγγελλόντων, ημερομηνίας 26/7/2021² και συνεκτιμώντας τα γεγονότα που συνθέτουν την υπό αναφορά καταγγελία, το σημείωμα της Υπηρεσίας, τα στοιχεία που περιέχονται στους διοικητικούς φακέλους της υπόθεσης καθώς και τις θέσεις των νομικών συμβούλων των καταγγελλόντων ημερομηνίας 26/7/2022, σε συνάρτηση με τις πρόνοιες του περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου αρ. 22(Ι)/2022¹ επικέντρωσε την προσοχή της στα ακόλουθα:

2. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

2.1. (α) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ, (β) C&P PHARMAKOPOLIO LTD, (γ) A. ZANNI PHARMACY LTD, (δ) MICHAEL PETRIDIS PHARMACY LIMITED και (ε) GK NEMESOS PHARMACY LTD (καταγγέλλοντες)

Οι καταγγέλλοντες αποτελούν δεόντως εγγεγραμμένα φαρμακεία, δυνάμει των Άρθρων 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ.254), ως επίσης και δεόντως εγγεγραμμένες στον Έφορο Εταιρειών, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης. Έχουν συσταθεί ούτως ώστε να διαθέτουν προς το κοινό φαρμακευτικά προϊόντα και δια μέσω αυτών των φαρμακείων οι εγγεγραμμένοι, δυνάμει του Άρθρου 9 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ.254), φαρμακοποιοί επιδίδονται σε δραστηριότητες που συνιστούν άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος, κατ' άρθρο 9B του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ.254). Επίσης, οι δραστηριότητες τους συνίστανται στην πώληση συνταγογραφούμενων και/ή μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων, ως επίσης και μη φαρμακευτικών σκευασμάτων.

Ως εκ τούτου, τα εν λόγω φαρμακεία ενώ επιθυμούν να εγγραφούν στο Γενικό Σύστημα Υγείας (στο εξής «το ΓεΣΥ») ως φαρμακεία, παρά ταύτα, ως αποτέλεσμα των αποφάσεων

¹ Βλέπε μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 72(3) του περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 2022 (Νόμος αρ. 22(Ι)/2022).

του ΟΑΥ, δεν κατέχουν σύμβαση ως ιδιοκτήτες φαρμακείου με τον ΟΑΥ και ως εκ τούτου δεν δύναται να παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας διαμέσου του ΓεΣΥ.

Σημειώνεται ότι (α) το φαρμακείο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ βρίσκεται στην Επισκοπή, Λεμεσό, (β) το φαρμακείο C&P PHARMAKOPOLIO LTD στο Αλεθρικό, Λάρνακα, (γ) το φαρμακείο A. ZANNI PHARMACY LTD στην Αγλαντζιά, Λευκωσία, (δ) το φαρμακείο MICHAEL PETRIDIS PHARMACY LIMITED στο Καϊμακλί, Λευκωσία και (ε) το φαρμακείο GK NEMESOS PHARMACY LTD στον Άγιο Τύχων, Λεμεσό.²

2.2. Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας (καταγγελλόμενος 1)

Ο ΟΑΥ ιδρύθηκε με βάση τον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο (Ν.89(Ι)/2001) και αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο με τριμερή εκπροσώπηση (Κυβέρνηση, εργοδότες και εργαζόμενοι) και έχει ως αποστολή του την εφαρμογή του ΓεΣΥ στην Κύπρο³. Κύριος σκοπός του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου είναι η εισαγωγή γενικού συστήματος υγείας στη Δημοκρατία ως σύστημα κοινωνικής ασφάλισης για παροχές υγείας και η εγκαθίδρυση του ΟΑΥ για την εφαρμογή, παρακολούθηση και διαχείριση του Συστήματος, ώστε να προάγεται η κοινωνική αλληλεγγύη, η ισότιμη πρόσβαση και η αποδοτική χρήση των πόρων.⁴

Σκοπό της εγκαθίδρυσης του ΟΑΥ είναι η εφαρμογή, παρακολούθηση και διαχείριση του ΓεΣΥ στην Κύπρο. Το νομοθετικό πλαίσιο που καλύπτει τις δραστηριότητες του ΟΑΥ είναι ο περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμος αρ. 89(Ι)/2001 καθώς και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενοι Κανονισμοί, εσωτερικοί κανονισμοί και Αποφάσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου, ο ΟΑΥ διοικείται και ενεργεί μέσω του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο διαχειρίζεται την περιουσία και τους πόρους του ΟΑΥ, τον οποίο εκπροσωπεί ενώπιον κάθε αρχής. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ απαρτίζεται από τους πιο κάτω:

- (α) Τον Πρόεδρο του Συμβουλίου που είναι ανεξάρτητο πρόσωπο το οποίο διορίζεται για πενταετή θητεία, με δυνατότητα επαναδιορισμού,
- (β) δύο ως εκ της θέσης τους (ex-officio) μέλη που είναι
 - (i) ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας και
 - (ii) ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών,
- (γ) δέκα διοριζόμενα μέλη από τα οποία,
 - (i) δύο αντιπροσωπεύουν την Κυβέρνηση,
 - (ii) τρία αντιπροσωπεύουν τις εργοδοτικές οργανώσεις ΚΕΒΕ και ΟΕΒ,

² Καταγγελία 24/2/2021.

³ https://www.moh.gov.cy/moh/moh.nsf/page42_gr/page42_gr?OpenDocument

⁴ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

- (iii) τρία αντιπροσωπεύουν τις εργατικές οργανώσεις ΣΕΚ, ΠΕΟ και ΠΑΣΥΔΥ,
- (iv) ένα αντιπροσωπεύει τους ασθενείς, και
- (v) ένα αντιπροσωπεύει τους αυτοτελώς εργαζόμενους.⁵

Οι αρμοδιότητες του ΟΑΥ κατά την οικονομική διαχείριση του Ταμείου και του Προϋπολογισμού του και οι οικονομικής φύσεως δραστηριότητες του είναι, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες:

- (α) Να διενεργεί τακτικές αναλογιστικές μελέτες για τη βιωσιμότητα του Ταμείου ενόψει των υποχρεώσεων του που πηγάζουν από το Νόμο.
- (β) Να παρακολουθεί τα έσοδα, τις δαπάνες και τις ταμειακές ροές του Ταμείου και να διασφαλίζει την οικονομική βιωσιμότητα του Ταμείου.
- (γ) Να καθορίζει και να διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή του σφαιρικού προϋπολογισμού.
- (δ) Να καθορίζει με Κανονισμούς τον τρόπο αμοιβής των συμβεβλημένων παροχέων.
- (ε) Να καθορίζει με Αποφάσεις το ύψος της αμοιβής των συμβεβλημένων παροχέων κατόπιν διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους των παροχέων ή/και τη σύμφωνο γνώμη του Υπουργού Υγείας και να καταβάλλει τις εν λόγω αμοιβές στους παροχείς.
- (στ) Να επενδύει σε επενδύσεις που εγκρίνει ο Υπουργός Οικονομικών χρήματα τα οποία κρίνει ότι δεν απαιτούνται για την κάλυψη των υποχρεώσεων του.
- (ζ) Να προβαίνει σε σχετική αξιολόγηση και να υποβάλλει τουλάχιστον κάθε τρία έτη, έκθεση αξιολόγησης του ΓεΣΥ στον Υπουργό Υγείας, με εισηγήσεις για τυχόν τροποποιήσεις στις εισφορές, συμπληρωμές ή/και τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους δικαιούχους.⁶

2.3. Παγκύπριος Φαρμακευτικός Σύλλογος (καταγγελλόμενος 2)

Ο ΠΦΣ είναι αναγνωρισμένο νομικό πρόσωπο που δημιουργήθηκε το 1972 δυνάμει του περί Φαρμακοποιών (Σύλλογοι, Πειθαρχία και Ταμείο Συντάξεων) Νόμου 39/1972 και εκπροσωπεί όλους τους φαρμακοποιούς Παγκύπρια. Ο ΠΦΣ διοικείται από το Συμβούλιο του Φαρμακευτικού Σώματος, ένα σώμα που αποτελείται από Φαρμακοποιούς που εκλέγονται από τους Τοπικούς Φαρμακευτικούς Συλλόγους (Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Αμμοχώστου και Πάφου) και από την Τακτική Γενική Συνέλευση του ΠΦΣ. Τις αποφάσεις του ΠΦΣ λαμβάνουν, αναλόγως της φύσης τους, τρία ουσιαστικά όργανα, ήτοι η αρμόδια Επιτροπή, το Εκτελεστικό Συμβούλιο, ή η Γενική Συνέλευση.

⁵ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁶ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

Οι εξουσίες του ΠΦΣ συμπεριλαμβάνονται στο άρθρο 13, στη βάση του οποίου το Συμβούλιο έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει όλα τα σχετικά με το φαρμακευτικό επάγγελμα θέματα και να λαμβάνει οποιαδήποτε μέτρα κρίνει σκόπιμα προς τούτο. Ως αναφέρθηκε από τον ΠΦΣ το Συμβούλιο του δύναται να ρυθμίζει τη λειτουργία, πρακτική και ενώπιον του διαδικασία με οποιοδήποτε τρόπο κρίνει σκόπιμο. Το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την ίδρυση, τη λειτουργία και τις εργασίες του ΠΦΣ αφορά (α) τον Περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμος του 2001 (70(I)/2001), (β) τον Περί Φαρμακοποιών (Σύλλογοι, Πειθαρχία και Ταμείων Συντάξεων) Νόμος του 1972 (39/1972) καθώς και (γ) τον Περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμος (ΚΕΦ.254).

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον ΠΦΣ το Συμβούλιο του για την περίοδο 2020-2023 αποτελείται από είκοσι οκτώ (28) συνολικά άτομα. Ιδιαίτερα, επτά (7) προέρχονται από την επαρχία Λευκωσίας, μεταξύ των οποίων ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος, ο Γραμματέας και ο Ταμίας, οι οποίοι αποτελούν την Εκτελεστική Επιτροπή του Συμβουλίου, καθώς και τρία μέλη. Από την επαρχία Λεμεσού προέρχονται έξι (6) μέλη, ενώ από τις επαρχίες Λάρνακας, Πάφου και Αμμοχώστου έχουν διορισθεί αντίστοιχα από πέντε (5) μέλη. Σημειώνεται επίσης ότι οι επαρχίες Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Αμμοχώστου έχουν η κάθε μία καθορισμένο μέλος στο οποίο έχει δοθεί ο ρόλος του Προέδρου του Τοπικού τους Συμβουλίου.

3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΙΣΧΥΡΙΣΜΟ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ

Αντικείμενο της παρούσας καταγγελίας αποτελεί σχετική συμφωνία του ΟΑΥ με τον ΠΦΣ κατά τον Αύγουστο του 2019, βάσει της οποίας σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, ο ΟΑΥ έχει σταματήσει να δέχεται νέες συνδέσεις με φαρμακεία, με αποτέλεσμα να αποκλείονται εντελώς από την εγγραφή και εισαγωγή στο ΓεΣΥ τα νέα φαρμακεία, μεταξύ άλλων και τα καταγγέλλοντα.

Ιδιαίτερα, όπως σημειώνεται στην καταγγελία, τα εν λόγω φαρμακεία, έχοντας υπόψη προφορικές αλλά και γραπτές διαβεβαιώσεις λειτουργών του ΟΑΥ πως επρόκειτο να ανακοινωθούν σε μικρό χρονικό διάστημα τα νέα κριτήρια στη βάση των οποίων θα εξετάζονταν αιτήσεις από φαρμακεία για ένταξη στο ΓεΣΥ, ενεγράφησαν και προμηθεύτηκαν φαρμακευτικά προϊόντα που χορηγούνται με βάση ιατρική συνταγή. Τα εν λόγω φαρμακευτικά προϊόντα περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, ο οποίος καταρτίζεται δυνάμει του Άρθρου 34(2)(α) του Περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου του 2001 (Ν.89(i)/2001) και τα οποία δεν μπορούν να διαθέσουν στους δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, έτσι όπως ορίζονται στο Άρθρο 16 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου του 2001 (Ν.89(i)/2001).

Τα εν λόγω πέντε φαρμακεία στην καταγγελία τους σημειώνουν ότι θεμελιώνεται η παραβίαση των Άρθρων 6(1)(β), 6(1)(γ), 6(1)(δ) και 6(2) και 3(1)(β), 3(1)(γ), 3(1)(δ) και 3(1)(ε)» του Νόμου.

Τα καταγγέλλοντα φαρμακεία σημείωσαν ότι η βασικότερη αρμοδιότητα του ΟΑΥ συνίσταται, δυνάμει του Άρθρου 4(2)(β) του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου του 2001 (Ν.89(Ι)/2001), στην εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης και της παροχής στους δικαιούχους, των προβλεπόμενων από τον εν λόγω Νόμο, υπηρεσιών φροντίδας υγείας, χωρίς οποιοσδήποτε διακρίσεις.

Εν προκειμένω, όπως ανέφεραν για σκοπούς της παρούσας καταγγελίας, στο επίκεντρο τίθεται η παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας που αφορά τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα και/ή κατηγορίες φαρμακευτικών προϊόντων (κατ' άρθρο 22(2)(δ)) που εντάσσονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων που καταρτίζεται, δυνάμει του Άρθρου 34(2)(α) του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου του 2001 (Ν.89(Ι)/2001) και των σχετιζόμενων με την παροχή/προμήθεια προς τους δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, των αναγκαίων φαρμακευτικών προϊόντων, φαρμακευτικών υπηρεσιών και/ή υπηρεσιών που συνιστούν άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος.

Περαιτέρω σημείωσαν ότι για να καταστεί δυνατή η παροχή προς τους δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας από το ΓεΣΥ μέσω φαρμακείων ο ΟΑΥ συμβάλλεται με φαρμακοποιούς που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων [Άρθρο 30 (β) του περί του Γενικού Συστήματος Νόμου του 2001 (Ν.89(Ι)/2001)].

Πριν τη θέσπιση του ΓεΣΥ και τη δημιουργία του ΟΑΥ, οι παρεχόμενες, κατά την ημερομηνία υποβολής της καταγγελίας δια μέσω του ΟΑΥ, υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων, παρέχονταν και/ή καλύπτονταν αποκλειστικά με την ιδιωτική πρωτοβουλία των φαρμακείων.

Για την παροχή των υπηρεσιών φροντίδας υγείας που συνίστανται στην παροχή/προμήθεια, προς τους δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, των αναγκαίων φαρμακευτικών προϊόντων, φαρμακευτικών υπηρεσιών και/ή υπηρεσιών που συνιστούν άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος, ο ΟΑΥ, αρχικά, κάλεσε φαρμακεία να συνάψουν μαζί του σύμβαση παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας, μέσω φαρμακείων, χωρίς να έχει θέσει οποιαδήποτε κριτήρια τα οποία θα έπρεπε να ικανοποιηθούν από πλευράς των φαρμακείων.

Συγκεκριμένα, ως αναφέρουν στην καταγγελία τους, ο ΟΑΥ σε ανακοίνωσή του ημερομηνίας 27/3/2019 είχε ανακοινώσει την έναρξη της δυνατότητας υποβολής αιτήσεων εγγραφής/σύναψης σύμβασης από φαρμακοποιούς που θα επέλεγαν να εγγραφούν στο

ΓεΣΥ για την παροχή υπηρεσιών μέσω φαρμακείων. Ως την τελευταία ημερομηνία υποβολής των εν λόγω αιτήσεων, ο ΟΑΥ, είχε θέσει, κατά τρόπο αυθαίρετο και αναιτιολόγητο, την 3η Απριλίου 2019. Αυτή η ανακοίνωση αποτελούσε και την πρώτη προειδοποίηση ότι μετά το πέρας της 3ης Απριλίου 2019, θα σταματούσε η εγγραφή νέων φαρμακείων στο ΓεΣΥ για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας, μέσω φαρμακείων.

Εν συνεχεία, σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, με την ανακοίνωση ημερομηνίας 26/7/2019, ο ΟΑΥ ανακοίνωσε την παράταση της ημερομηνίας υποβολής αιτήσεων για ένταξη στο ΓεΣΥ και σύναψης σύμβασης με φαρμακεία. Συγκεκριμένα, ο ΟΑΥ ενημέρωσε ότι θα συμβαλλόταν με όσα φαρμακεία επεδείκνυαν ενδιαφέρον υποβολής αίτησης στο Σύστημα Πληροφορικής, μέχρι τις 4/8/2019.

Στην ίδια ανακοίνωση ημερομηνίας 26/7/2019, αναφερόταν ότι μετά το τέλος της 4ης Αυγούστου 2019, οι συμβάσεις με φαρμακεία θα περιορίζονταν αναλόγως των αναγκών και στη βάση κριτηρίων που θα καθορίζονταν σε συνεργασία με τον ΠΦΣ και θα ανακοινώνονταν αργότερα. Περαιτέρω επισημαίνεται στην καταγγελία ότι σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με τον Κέντρο Εξυπηρέτησης του ΟΑΥ, αναφέρεται ότι η ημερομηνία λήξης της εν λόγω απόφασης είναι αυτή της 10/7/2019.

Έκτοτε όπως αναφέρουν, δεκαεπτά και πλέον μήνες μετά το πέρας του Αυγούστου 2019 και μέχρι και την ημερομηνία υποβολής της παρούσας καταγγελίας, τα κριτήρια τα οποία επρόκειτο να καθοριστούν από τον ΟΑΥ σε συνεργασία με τον ΠΦΣ δεν έχουν καθοριστεί και/ή δεν έχουν ανακοινωθεί επισήμως, με αποτέλεσμα να αποκλείονται εντελώς από την εγγραφή και εισαγωγή στο ΓεΣΥ τα νέα φαρμακεία, μεταξύ άλλων και τα καταγγέλλοντα.

Τα καταγγέλλοντα φαρμακεία, όπως αναφέρουν, επικοινωνήσαν με τον ΟΑΥ ούτως ώστε να διαπιστωθεί πότε θα καθίστατο δυνατή η ένταξη τους στο ΓεΣΥ και η σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον ΟΑΥ και έλαβαν την απάντηση ότι η εξέταση αιτήσεων για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας, δεν ήταν δυνατή μέχρι τον καθορισμό των κριτηρίων μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ, ο οποίος σύλλογος έχει κατά απόλυτο τρόπο συγκρουόμενα και ανταγωνιστικά, με τα νέα φαρμακεία τα οποία δεν έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ, συμφέροντα.

Χαρακτηριστικό επί του προκειμένου σημείου, το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που απεστάλη από το Κέντρο Εξυπηρέτησης για το ΓεΣΥ, του ΟΑΥ, σε απάντηση μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των υπευθύνων φαρμακοποιών, του καταγγέλλοντος φαρμακείου C&P PHARMAKOPOLIO LTD, ημερομηνίας 2/6/2020, όπου αναφέρεται ότι: «*Σχετικά με την εγγραφή φαρμακείων, να σας ενημερώσω ότι προς το παρόν δεν εγκρίνονται νέες αιτήσεις για εγγραφή φαρμακείων (νομικών προσώπων) διότι εκκρεμεί η*

τελική συμφωνία με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο για τον καθορισμό κριτηρίων (θα είναι γεωγραφικά αυτά τα μέτρα). Μόλις αυτά καθοριστούν, θα υπάρξει σχετική ανακοίνωση από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας».

Πιο πρόσφατα σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ημερομηνίας 5/10/2020 από το Κέντρο Εξυπηρέτησης του ΓεΣΥ του ΟΑΥ αναφέρθηκαν «Ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας σας ενημερώνει ότι εντός των προσεχών ημερών θα εκδώσει ανακοίνωση σχετικά με το θέμα που θίγεται, η οποία θα περιλαμβάνει πληθυσμιακά/γεωγραφικά κριτήρια για την δυνατότητα ανοίγματος φαρμακείου».

Επί του προκειμένου σημείου, πρόσφατα ο ΟΑΥ, όπως αναφέρουν, ενημέρωνε ότι όσον αφορά την άρνηση/παράλειψη εξέτασης νέων αιτήσεων για εγγραφή στο ΓεΣΥ και σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας, μερικές μέρες προ της υποβολής της παρούσας καταγγελίας, επικαλείται αυτεπάγγελτη έρευνα που διενεργείται από την ΕΠΑ.⁷

Σε αυτό το σημείο η Επιτροπή σημειώνει ότι στην καταγγελία καταγράφονται κάποια στοιχεία για το κάθε ένα από τα καταγγέλλοντα φαρμακεία και το ιστορικό επικοινωνίας τους με τον ΟΑΥ, ως εξής:

(α) Φαρμακείο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ

Το φαρμακείο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ, το οποίο βρίσκεται στην Επισκοπή, Λεμεσό, κατέχει σχετικό πιστοποιητικό εγγραφής σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254), και αποτελεί δεόντως εγγεγραμμένη στον Έφορο Εταιρειών εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Η έναρξη λειτουργίας του εν λόγω φαρμακείου έγινε στις 29/4/2020.

Το εν λόγω φαρμακείο βρίσκεται σε αγροτική περιοχή, όπου, σύμφωνα με τον καταγγέλλοντα υπάρχει ανεπάρκεια φαρμακείων και η ένταξη του στο ΓεΣΥ είναι απολύτως απαραίτητη και/ή αναγκαία για την εξυπηρέτηση των δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας της αγροτικής περιοχής της Επισκοπής, αλλά και της ευρύτερης περιοχής, της επαρχίας Λεμεσού. Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχει διαθέσιμο μόνο ένα φαρμακείο στους κατοίκους της Επισκοπής (που αριθμεί πληθυσμό 4000) αλλά και των γύρω χωριών που συνορεύουν και γειτνιάζουν με την περιοχή αυτή. Το μοναδικό διαθέσιμο φαρμακείο βρίσκεται σε μακρινή απόσταση από το φαρμακείο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ.

Ο υπεύθυνος φαρμακοποιός του εν λόγω φαρμακείου, ως σημειώνεται, στις 30/4/2020 προέβη σε όλα τα αναγκαία διαβήματα, συμπεριλαμβανομένης αίτησης για σύνδεση του φαρμακείου με το ΓεΣΥ και απέστειλε όλα τα αναγκαία έγγραφα, ούτως ώστε να καταστεί

⁷ Καταγγελία 24/2/2021.

δυνατή η σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας του φαρμακείου του με τον ΟΑΥ. Κατά την ίδια ημερομηνία σε απαντητικό ηλεκτρονικό μήνυμα ο ΟΑΥ τον ενημέρωσε ότι το αίτημα για σύνδεση έγινε δεκτό, δίδοντας και σχετικό κωδικό πρόσβασης. Επί του προκειμένου σημείου, όπως αναφέρεται στην καταγγελία, ο Κανονισμός 17(1) των περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Φαρμακοποιοί, Φαρμακευτικά Προϊόντα, Ιατροτεχνολογικά Προϊόντα και Υγειονομικά Είδη) Κανονισμών του 2019 (Κ.Δ.Π.159/2019) προβλέπει περί εξέτασης της αίτησης για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας, μέσα σε εύλογο χρόνο. Παρά τις επανειλημμένες ενέργειες από πλευράς του υπεύθυνου φαρμακοποιού του εν λόγω καταγγέλλοντος φαρμακείου, τόσο τηλεφωνικών όσο και με την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δια μέσω του δικηγορικού γραφείου Georgios E.Konnaris & Co LLC), όπως σημειώνεται, δεν κατέστη δυνατή η τελική εξέταση της αίτησης του φαρμακείου του για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών υγείας με τον ΟΑΥ.

(β) Φαρμακείο C&P PHARMAKOPOLIO LTD

Το φαρμακείο C&P PHARMAKOPOLIO LTD, το οποίο βρίσκεται στο Αλεθρικό, Λάρνακα, κατέχει σχετικό πιστοποιητικό εγγραφής σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254), και αποτελεί δεόντως εγγεγραμμένη στον Έφορο Εταιρειών εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Η έναρξη λειτουργίας του εν λόγω φαρμακείου έγινε στις 26/11/2020.

Ως σημειώνεται στην καταγγελία το εν λόγω φαρμακείο βρίσκεται σε αγροτική περιοχή, όπου υπάρχει ανεπάρκεια φαρμακείων και η ένταξη του στο ΓεΣΥ είναι απολύτως απαραίτητη και αναγκαία για την εξυπηρέτηση των δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας της αγροτικής περιοχής Αλεθρικού αλλά και της ευρύτερης περιοχής, της Επαρχίας Λάρνακας.

Στην καταγγελία επίσης σημειώνεται ότι μετά από τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν οι εγγεγραμμένοι φαρμακοποιοί, ως υπεύθυνες φαρμακοποιοί του καταγγέλλοντος φαρμακείου C&P PHARMAKOPOLIO LTD, με λειτουργό του ΟΑΥ, τους ζητήθηκε όπως αποστείλουν αίτημα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ούτως ώστε να τους δοθούν τοποθεσίες στην πόλη της Λάρνακας για δημιουργία φαρμακείου. Πρόσθετα, με το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ζήτησαν όπως τους γνωστοποιηθούν τα κριτήρια για ένταξη στο ΓεΣΥ. Σε απάντηση από το Κέντρο Εξυπηρέτησης του ΓεΣΥ του ΟΑΥ, αναφέρθηκε ότι «*Σχετικά με την εγγραφή φαρμακείων, να σας ενημερώσω ότι προς το παρόν δεν εγκρίνονται νέες αιτήσεις για εγγραφή φαρμακείων (νομικών προσώπων) διότι εκκρεμεί η τελική συμφωνία με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο για τον καθορισμό*

κριτηρίων (θα είναι γεωγραφικά αυτά τα μέτρα). Μόλις αυτά καθοριστούν, θα υπάρξει σχετική ανακοίνωση από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας».

Ως αναφέρουν μέχρι και την ημερομηνία υποβολής της παρούσας καταγγελίας παρά την επανειλημμένη προσπάθεια για τηλεφωνική και ηλεκτρονική επικοινωνία κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, τόσο με τον ΟΑΥ, όσο και με τον Επίτροπο Εποπτείας του ΟΑΥ, δεν είχε καταστεί δυνατό να λάβουν οποιαδήποτε ενημέρωση ούτως ώστε προχωρήσει η διαδικασία σύναψης σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τον ΟΑΥ. Κατά ή περί την 26/11/2020, οι υπεύθυνες φαρμακοποιοί του εν λόγω φαρμακείου, υπέβαλαν αίτηση εγγραφής στο ΓεΣΥ και σύναψης σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας μεταξύ του εν λόγω καταγγέλλοντος φαρμακείου και του ΟΑΥ, για την οποία δεν έχει, μέχρι και την ημερομηνία υποβολής της παρούσας αίτησης, κοινοποιηθεί οποιαδήποτε απάντηση.

(γ) Φαρμακείο A.ZANNI PHARMACY LTD

Το φαρμακείο A.ZANNI PHARMACY LTD, το οποίο βρίσκεται στην Αγλαντζιά, Λευκωσία κατέχει σχετικό πιστοποιητικό εγγραφής σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254), και αποτελεί δεόντως εγγεγραμμένη στον Έφορο Εταιρειών εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Η έναρξη λειτουργίας του εν λόγω φαρμακείου έγινε στις 29/10/2020.

Το εν λόγω φαρμακείο βρίσκεται σε περιοχή όπου μπορεί να εξυπηρετηθεί μεγάλος αριθμός δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας και ταυτόχρονα υπάρχει ανεπάρκεια φαρμακείων. Ως εκ τούτου, η ένταξη του στο ΓεΣΥ είναι απολύτως απαραίτητη και αναγκαία προς όφελος των δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας. Η υπεύθυνη φαρμακοποιός του εν λόγω φαρμακείου, έχει υποβάλει αίτηση για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας μέσω του φαρμακείου με τον ΟΑΥ, δια μέσω του συστήματος πληροφορικής που διατηρεί ο ΟΑΥ, η οποία ακόμα εκκρεμεί. Έκτοτε, η υπεύθυνη φαρμακοποιός του εν λόγω καταγγέλλοντος φαρμακείου, έχει προβεί πολλές φορές σε επικοινωνία με τον Επίτροπο Εποπτείας του ΓεΣΥ, ούτως ώστε να υποβάλει τα παράπονά της για την υφιστάμενη κατάσταση και τη μη ένταξη του φαρμακείου στο ΓεΣΥ.

(δ) Φαρμακείο MICHAIL PETRIDIS PHARMACY LIMITED

Το φαρμακείο MICHAIL PETRIDIS PHARMACY LIMITED, το οποίο βρίσκεται στο Καίμακλί, Λευκωσία κατέχει σχετικό πιστοποιητικό εγγραφής σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254), και αποτελεί δεόντως εγγεγραμμένη στον Έφορο Εταιρειών εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Η έναρξη λειτουργίας του εν λόγω φαρμακείου έγινε στις 18/1/2021.

Στην καταγγελία σημειώνεται περαιτέρω ότι το εν λόγω φαρμακείο βρίσκεται σε ακριτική περιοχή, η οποία τελεί υπό συνεχή ανάπτυξη και με πληθυσμό γύρω 22.000 άτομα, ενώ όπως αναφέρουν το Υπουργείο Εσωτερικών είχε εξαγγείλει το 2019 σχέδιο αναζωογόνησης των ακριτικών περιοχών, μεταξύ αυτών και του Καϊμακλιού. Σημειώνεται ότι υπάρχει μόλις ένα φαρμακείο συμβεβλημένο με τον ΟΑΥ και ενταγμένο στο ΓεΣΥ στην περιοχή, θέτοντας τον εαυτό τους σε κίνδυνο ένεκα και της πανδημίας, καθώς επίσης ότι αποτελεί καθημερινό φαινόμενο η επίσκεψη του εν λόγω φαρμακείου από δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας και ιδιαίτερα μεγάλης ηλικίας, οι οποίοι, εν τέλει, δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν και οι οποίοι εκφράζουν επανειλημμένα, τα παράπονά τους για το ότι θα πρέπει να μεταβούν σε άλλο, μακρινότερο φαρμακείο, για να τους παρασχεθούν τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα. Επομένως, η ένταξη του εν λόγω καταγγέλλοντος φαρμακείου είναι απολύτως απαραίτητη και αναγκαία για την εξυπηρέτηση ενός ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας και ιδιαίτερα αυτών μεγαλύτερης ηλικίας και/ή ευπαθών ομάδων οι οποίοι δικαιούνται να απολαμβάνουν απρόσκοπτα και ελεύθερα τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας για τις οποίες καταβάλλουν εισφορά. Ο υπεύθυνος φαρμακοποιός του εν λόγω Φαρμακείου, έχει επανειλημμένα επικοινωνήσει τηλεφωνικώς και/ή με την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με τον ΟΑΥ, ούτως ώστε να ενημερωθεί για το πότε θα αρχίσει εκ νέου η διαδικασία σύναψης συμβάσεων παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας μεταξύ του ΟΑΥ και φαρμακείων.

(ε) Φαρμακείο GK NEMESOS PHARMACY LTD

Το φαρμακείο GK NEMESOS PHARMACY LTD, το οποίο βρίσκεται στον Άγιο Τύχωνα στη Λεμεσό, κατέχει σχετικό πιστοποιητικό εγγραφής σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254), και αποτελεί δεόντως εγγεγραμμένη στον Έφορο Εταιρειών εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Η έναρξη λειτουργίας του εν λόγω φαρμακείου έγινε στις 24/5/2018.

Στην καταγγελία σημειώνεται ότι το εν λόγω φαρμακείο, βρίσκεται σε τουριστική περιοχή στην οποία υφίστανται αρκετά ξενοδοχεία, ενώ σύμφωνα με την Εθνική Απογραφή Πληθυσμού του 2011 της Στατιστικής Υπηρεσίας, η Κοινότητα του Αγίου Τύχωνος έχει 3455 κατοίκους, η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Παρεκκλησίας 2738 κατοίκους και η κοινότητα Μουτταγιάκα 2939 κατοίκους. Υφίσταται μόνο ένα φαρμακείο όπως αναφέρουν, για τις ανάγκες ολόκληρης της Κοινότητας του Αγίου Τύχωνος, των κατοίκων και των υπαλλήλων των ξενοδοχείων της περιοχής, το οποίο έχει ενταχθεί στο ΓεΣΥ. Ως εκ τούτου, το καταγγέλλον φαρμακείο βρίσκεται σε περιοχή όπου υπάρχει σοβαρή έλλειψη και ανεπάρκεια φαρμακείων και οι ανάγκες των δικαιούχων της περιοχής δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν κατάλληλα και /ή εύλογα από ένα Φαρμακείο.

Επισημαίνεται ότι το καταγγέλλον φαρμακείο είχε αρχίσει τη λειτουργία του στις 24/5/2018 και υπήρχε εξ αρχής πρόθεση για να ενταχθεί στο ΓεΣΥ και να συνάψει σύμβαση παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον ΟΑΥ και ως εκ τούτου, η τότε υπεύθυνη του φαρμακείου είχε προβεί σε σειρά ενεργειών ούτως ώστε να επιτευχθεί η ένταξη του φαρμακείου στο ΓεΣΥ. Συγκεκριμένα, κατά ή περί την 27/5/2019, η τότε υπεύθυνη φαρμακοποιός του εν λόγω Φαρμακείου, είχε επισκεφθεί την ιστοσελίδα του ΟΑΥ ούτως ώστε να δημιουργήσει λογαριασμό και να υποβάλει αίτηση ως παροχέας υπηρεσιών φροντίδας υγείας μέσω φαρμακοποιού (φυσικό πρόσωπο), το οποίο απαιτείται ως πρώτο βήμα πριν την αίτηση για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών μέσω φαρμακείου (νομικό πρόσωπο) με τον ΟΑΥ. Κατά τη συμπλήρωση της αίτησης παρουσιάστηκε κάποιο πρόβλημα, το οποίο κατά τη μετάβασή της κατά ή περί την 2/6/2019 στα γραφεία του ΟΑΥ για προσκόμιση όλων των απαραίτητων συνοδευτικών, της αίτησης, εγγράφων, διαπίστωσε ότι το πρόβλημα συνίστατο στον τρόπο αναγραφής του ονόματος της στη Βεβαίωση Εγγραφής Πολίτη της Ένωσης και Μέλους της Οικογένειας της που είναι επίσης Πολίτης της Ένωσης από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει ταυτοποίηση από το Σύστημα του ΟΑΥ ως εγγεγραμμένη φαρμακοποιός. Κατά την ίδια ημερομηνία και με τη διαπίστωση του προβλήματος επί της αίτησης, υπάλληλος του ΟΑΥ προθυμοποιήθηκε να βοηθήσει. Αντί όμως την εγγραφή της εν λόγω φαρμακοποιού ως παροχέα υπηρεσιών φροντίδας υγείας, ενεγράφη στο σύστημα ως δικαιούχος υπηρεσιών φροντίδας υγείας. Το σύστημα πληροφορικής του ΟΑΥ, έχοντας κρατήσει τα στοιχεία από την πρώτη διαδικασία, με τη λανθασμένη εγγραφή ονόματος της φαρμακοποιού και της μετέπειτα εγγραφής της φαρμακοποιού ως δικαιούχο υπηρεσιών φροντίδας υγείας, δεν επέτρεπε την υποβολή εκ νέου αίτησης.

Για επίλυση του εν λόγω ζητήματος, η τότε υπεύθυνη φαρμακοποιός, είχε επανειλημμένα επικοινωνήσει με υπαλλήλους του ΟΑΥ, που είτε την συμβούλευαν για να προχωρήσει η διαδικασία εγγραφής ως παροχέας να βρει κάποιον ιατρό και να εγγραφεί σε αυτόν (μη επεξηγώντας πως αυτό θα επέλυε το πρόβλημα της μη εγγραφής ως παροχέα υπηρεσιών φροντίδας υγείας) είτε δεν ήξεραν πώς να τη συμβουλέψουν. Οι συγκεκριμένες απόψεις ως προς την επίλυση του ζητήματος, οδήγησαν στο να παρέλθει η προθεσμία για δυνατότητα υποβολής αίτησης για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείου (ήτοι η 4η Αυγούστου 2019 και/ή το τέλος Αυγούστου 2019) και ως εκ τούτου, μετέπειτα δεν έγινε οποιαδήποτε ενέργεια για εξέταση της περίπτωσης του εν λόγω φαρμακείου, αν και είχε υποβληθεί αίτηση από τις κατά ή περί 27/5/2019, για εγγραφή της τότε υπεύθυνης φαρμακοποιού του εν λόγω φαρμακείου ως παροχέα υπηρεσιών φροντίδας υγείας. Μάλιστα, μετά την εκπνοή της προθεσμίας προβλήθηκε ο ισχυρισμός από τους υπαλλήλους του ΟΑΥ, ότι δεν υπήρχε εξαρχής και εντός της προθεσμίας της 4ης

Αυγούστου 2019 ή διαζευκτικά εντός του μήνα Αυγούστου 2019 πρόθεση, από μέρους των υπευθύνων του φαρμακείου, να ενταχθεί το φαρμακείο στο ΓεΣΥ και ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να εξεταστεί η αίτηση, καθότι δεν εξετάζονταν πλέον αιτήσεις για ένταξη φαρμακείων στο Σύστημα. Όλα τα πιο πάνω καταγράφονται σε επιστολή προς λειτουργό του ΟΑΥ που ζήτησε, κατόπιν προφορικής συνομιλίας, να πληροφορηθεί γραπτώς επί της κατάστασης, και σε επιστολή προς τον Τοπικό Φαρμακευτικό Σύλλογο Λεμεσού, ημερομηνίας 9/7/2020.

Μετέπειτα, στις 3 Σεπτεμβρίου 2020, η τότε υπεύθυνη του εν λόγω φαρμακείου, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου υπενθύμισε προς Λειτουργό του ΟΑΥ την ως άνω αναφερθείσα κατάσταση και την καλούσε όπως εξεταστεί η περίπτωση του φαρμακείου GK NEMESOS PHARMACY LTD για ένταξη στο ΓεΣΥ, με τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον ΟΑΥ. Ακολούθησε εκ νέου προσπάθεια της φαρμακοποιού και υπεύθυνης του εν λόγω φαρμακείου, για υποβολή αίτησης εγγραφής και σύναψης σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον ΟΑΥ, κατά ή περί τον Οκτώβριο του 2020 μέσω του συστήματος πληροφορικής του ΟΑΥ και ταυτόχρονα απεστάλησαν όλα τα απαιτούμενα υποστηρικτικά έγγραφα στον ΟΑΥ. Έκτοτε δεν έχει κοινοποιηθεί οποιαδήποτε απάντηση και/ή αιτιολογημένη απάντηση επί της αίτησης. Το θέμα της εκκρεμύσας αίτησης για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας μεταξύ του εν λόγω φαρμακείου και του ΟΑΥ, κοινοποιήθηκε και στον Επίτροπο Εποπτείας του ΟΑΥ, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ημερομηνίας 4/2/2021. Η τελευταία ενημέρωση επί του θέματος, έγινε από λειτουργούς του ΟΑΥ, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ημερομηνίας 5/2/2021, όπου αναφέρθηκαν τα ακόλουθα: «Έχω οδηγίες να σας αναφέρω ότι ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας ενόψει αυτεπάγγελτης έρευνας που διενεργεί η Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού αποφάσισε όπως αναστείλει τη διαδικασία για ένταξη νέων φαρμακείων στο ΓεΣΥ μέχρι την ολοκλήρωση της σχετικής έρευνας...».

Ως εκ τούτου, το εν λόγω φαρμακείο, ως αποτέλεσμα της απόφασης του ΟΑΥ που λήφθηκε κατά ή περί 10/7/2019 και ίσχυε μέχρι τις 26/7/2019 «για άρνηση/απαγόρευση/παράλειψη ένταξης φαρμακείων μετά το πέρας της 4ης Αυγούστου 2019 ή διαζευκτικά μετά το πέρας του Αυγούστου 2019», δεν μπορούσε να προμηθεύσει προς τους δικαιούχους τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα και να παρέχει υπηρεσίες που συνιστούν άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος (και άρα δεν μπορούν οι φαρμακοποιοί να ασκήσουν αποτελεσματικά το επάγγελμά τους) αλλά πρόσθετα δεν μπορούσαν να αποκατασταθούν περιπτώσεις, όπως αυτής του καταγγέλλοντος φαρμακείου, το οποίο καθαρά εκ λάθους και

εξ υπαιτιότητας του ΟΑΥ, έμεινε τότε, πριν τη λήξη της προθεσμίας και μέχρι σήμερα, εκτός του ΓεΣΥ.⁸

Η Επιτροπή περαιτέρω σημειώνει σε αυτό το σημείο τα σημαντικότερα γεγονότα που αφορούν τις κατ' ισχυρισμό παραβάσεις του Νόμου και των άρθρων της ΣΛΕΕ όπως αυτές παρατίθενται στην υπό εξέταση καταγγελία.

Ιδιαίτερα σε σχέση με την κατ' ισχυρισμό παράβαση του άρθρου 6(1)(β) του Νόμου από τον ΟΑΥ, στην καταγγελία σημειώνεται μεταξύ άλλων, ότι με τις πράξεις/αποφάσεις/ τακτικές του ο ΟΑΥ είναι σε θέση να επηρεάσει ουσιαστικά το εμπόριο των φαρμακευτικών προϊόντων, την ελεύθερη και απρόσκοπτη προσφορά φαρμακευτικών υπηρεσιών και την χωρίς περιορισμούς άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος.

Περαιτέρω σημειώνεται ότι «*Η πράξη/απόφαση/συμπεριφορά από πλευράς του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας, ημερομηνίας κατά ή περί 10.07.2019 έως 26.07.2019 για διακοπή και/ή άρνηση και/ή παράλειψη εξέτασης αιτήσεων φαρμακείων, όπως τα καταγγέλλονται, μετά το πέρας της 4ης Αυγούστου 2019 ή διαζευκτικά μετά το πέρας του μήνα Αυγούστου 2019, τα οποία είναι δεόντως εγγεγραμμένα δυνάμει των Άρθρων 15 και 16 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμο (Κεφ.254), για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας και/ή η πράξη/απόφαση, περί ή κατά ημερομηνίας 10.07.2019 έως 26.07.2019, σύμφωνα με την οποία μετά το πέρας της 4^{ης} Αυγούστου 2019 ή διαζευκτικά μετά το πέρας του μήνα Αυγούστου 2019, για τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας πρόκειται να απαιτείται η ικανοποίηση/πλήρωση από πλευράς των ενδιαφερόμενων φαρμακείων συγκεκριμένων κριτηρίων, τα οποία δεν ίσχυαν/εφαρμόζονταν για όσα φαρμακεία έχουν ήδη συνάψει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας και τα οποία δεν έχουν καταρτιστεί και/ή ανακοινωθεί επισήμως μέχρι και την ημερομηνία υποβολής της παρούσας καταγγελίας, δημιουργεί αθέμιτο περιορισμό της διάθεσης των φαρμακευτικών προϊόντων που έχουν ενταχθεί στον κατάλογο που καταρτίζεται στη βάση του Άρθρου 34(2)(α) του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου του 2001 (Ν.89(1)/2001) και της παροχής φαρμακευτικών υπηρεσιών και της άσκησης του φαρμακευτικού επαγγέλματος μη εγγεγραμμένων στο ΓεΣΥ φαρμακείων και αυτό προς ζημία όχι μόνο των φαρμακοποιών και των επιχειρήσεών τους αλλά και των ίδιων των δικαιούχων των υπηρεσιών φροντίδας υγείας, οι οποίοι δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν από δεόντως εγγεγραμμένα φαρμακεία, τα οποία όμως δεν έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ, με αποτέλεσμα να περιορίζεται παράνομα ο ανταγωνισμός και η ελεύθερη αγορά.»*

⁸ Καταγγελία 24/2/2021.

Σε σχέση με τις κατ' ισχυρισμό παραβάσεις του άρθρου 6(1)(γ) και (δ) του Νόμου από τον ΟΑΥ, γίνεται εκτεταμένη αναφορά στην καταγγελία σε πραγματικά περιστατικά, και, μεταξύ άλλων, σημειώνεται ότι: «[...] τα φαρμακεία που επιθυμούν, μετά το πέρας του Αυγούστου 2019, να ενταχθούν στο ΓεΣΥ και να παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας σε δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, θα πρέπει να ικανοποιήσουν κριτήρια, τα οποία δεν υπήρχαν/ ίσχυαν για τα φαρμακεία που έχουν ήδη ενταχθεί στο Σύστημα και τα οποία δεν έχουν καταρτιστεί ομοιόμορφα και/ή κατ' ίσον και ανάλογο τρόπο και/ή γενικά για όλα τα φαρμακεία που εντάσσονται στο ΓεΣΥ. Ως εκ τούτου, αποθαρρύνεται και/ή περιορίζεται και/ή αποκλείεται η άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος και όλα τα φαρμακεία που επιθυμούν να ενταχθούν στο ΓεΣΥ, όπως και τα καταγγέλλοντα, στην παρούσα καταγγελία, φαρμακεία, θα πρέπει να προβούν σε πρόσθετα έξοδα, να δαπανήσουν πρόσθετο χρόνο και να διεξάγουν έρευνα ούτως ώστε να ικανοποιήσουν τα άγνωστα κριτήρια που πρόκειται μελλοντικά να καθορίσει και/ή έχει καθορίσει και θα ανακοινώσει επισήμως, ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας. Τούτο ενώ κατά τον ουσιώδη χρόνο υποβολής της αίτησης και της προσπάθειας εγγραφής των καταγγελλόντων φαρμακείων, το υφιστάμενο νομικό καθεστώς δεν προέβλεπε ή δεν καθόριζε τα όποια κριτήρια.»

Επίσης στην καταγγελία σημειώνεται ότι τα ήδη συμβεβλημένα με τον ΟΑΥ και ενταγμένα στο ΓεΣΥ φαρμακεία, δύνανται να μετακινούνται χωρίς να πρέπει να ικανοποιούν οποιαδήποτε γεωγραφικά/πληθυσμιακά κριτήρια, έστω και αν η μετακίνηση γίνει μετά τον καθορισμό των όποιων κριτηρίων, δημιουργώντας περαιτέρω συνθήκες για αθέμιτο ανταγωνισμό, καθώς επίσης ότι ένας τρόπος για να μπορέσουν νέοι, δεόντως εγγεγραμμένοι, φαρμακοποιοί να λειτουργήσουν τα δικά τους φαρμακεία, τα οποία θα είναι ενταγμένα στο ΓεΣ, είναι «[...] καταβάλλοντας τεράστια ποσά για να «εξαγοράσουν» την ένταξή τους στο ΓεΣΥ από φαρμακεία που λειτουργούν ήδη, στα πλαίσια του ΓεΣΥ και μεταπωλούνται σε αυτούς».

Είναι η θέση των καταγγελλόντων ότι ο ΟΑΥ «καταχράστηκε τη δεσπόζουσα του θέση, αποφασίζοντας την απαγόρευση ένταξης νέων φαρμακείων στο ΓεΣΥ και/ή την απαγόρευση ένταξης νέων φαρμακείων μέχρι τον καθορισμό, σε συνεργασία με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο, κριτηρίων/περιορισμών και/ή ένεκα του γεγονότος ότι σκοπείται, μελλοντικά, η ένταξη νέων φαρμακείων στο ΓεΣΥ να πραγματοποιείται υπό την προϋπόθεση ικανοποίησης κριτηρίων/ περιορισμών [...]».

Επίσης, στην καταγγελία σημειώνεται ότι: «τα όποια κριτήρια πρόκειται να καθοριστούν και/ή καθορίστηκαν και δεν ανακοινώθηκαν επισήμως, σε συνεργασία με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο, θα μπορούσαν να καθοριστούν για όλα τα φαρμακεία πριν την ένταξή τους στο Σύστημα κατά τρόπο, γενικό και ομοιόμορφο και/ή κατά τρόπο που να αφορά μόνο μελλοντικά φαρμακεία και όχι υφιστάμενα τα οποία όχι εξ υπαιτιότητάς τους

αλλά λόγω παραλείψεων και/ή αδυναμίας και/ή άρνησης και/ή μη εύλογης καθυστέρησης του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας και του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου, δεν εγγράφονται στο ΓεΣΥ.» και ότι: « [...] εφόσον ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας δεν έθεσε εξαρχής κατά τρόπο γενικό και ομοιόμορφο κριτήρια για ένταξη φαρμακείων στο ΓεΣΥ, ως επίσης και το γεγονός ότι όταν και εφόσον εγκριθούν τα όποια κριτήρια, τα υφιστάμενα και ήδη εγγεγραμμένα στο ΓεΣΥ φαρμακεία, δεν θα πρέπει να τα πληρούν, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας κατέχει τεράστια θέση ισχύος, σχεδόν μονοπωλιακή, [...] στην παροχή φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών υπηρεσιών, η οποιαδήποτε απόφαση/ πράξη/συμπεριφορά από μέρους του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας δεν συνιστά απλώς έναν περιορισμό στη διακίνηση προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά προσλαμβάνει τη μορφή ή αποτελεί μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με τη ρύθμιση της άσκησης του επαγγέλματος, όργανο για το οποίο δεν είναι επιφορτισμένοι ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας αλλά ούτε και ο Παγκύπριος Φαρμακευτικός Σύλλογος.».

Σε σχέση με την κατ' ισχυρισμό παράβαση του άρθρου 6(2) του Νόμου από τον ΟΑΥ, στην καταγγελία σημειώνεται ότι τα φαρμακεία ως προμηθευτές των φαρμακευτικών προϊόντων που παρέχει ο ΟΑΥ, δια μέσω του ΓεΣΥ, εξαρτώνται από την ένταξη τους στο ΓεΣΥ για πώληση των εν λόγω προϊόντων και δεν έχουν άλλη ισοδύναμη εναλλακτική λύση σε περίπτωση άρνησης ένταξής τους στο ΓεΣΥ καθώς οι δικαιούχοι δεν θα προτιμήσουν να αγοράσουν τα συνταγογραφημένα φάρμακα από φαρμακεία που δεν είναι ενταγμένα στο ΓεΣΥ καθότι η τιμή πώλησης των φαρμάκων είναι κατά πολύ πιο υψηλή.

Σε σχέση με κατ' ισχυρισμό παραβάσεις του άρθρου 3(1)(β), 3(1)(γ), 3(1)(δ) και 3(1)(ε) του Νόμου στην καταγγελία σημειώνεται ότι η συμφωνία μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ, συνιστά περιορισμό και/ή νόθευση του ανταγωνισμού εντός της Δημοκρατίας.

Ιδιαίτερα στην καταγγελία σημειώνεται ότι συνιστά παράβαση των διατάξεων 3(1)(β), 3(1)(δ) και 3(1)(ε) του Νόμου λόγω του ότι: «δεν εξετάζονται νέες αιτήσεις/ περιπτώσεις φαρμακείων που επιθυμούν να ενταχθούν στο ΓεΣΥ μέχρι τον καθορισμό/ανακοίνωση των νέων κριτηρίων και δεύτερον, λόγω του ότι γίνεται προσπάθεια εισαγωγής νέων κριτηρίων τα οποία δεν υφίσταντο/ δεν έπρεπε και δεν θα πρέπει να ικανοποιήσουν στο μέλλον τα ήδη ενταγμένα στο ΓεΣΥ φαρμακεία.»., λόγω του ότι περιορίζεται η διάθεση φαρμακευτικών προϊόντων και υπηρεσιών του ΓεΣΥ από πλευράς των νέων φαρμακείων που δεν έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ και δεν έχουν συνάψει σύμβαση παροχής υπηρεσιών φροντίδας μέσω φαρμακείων, όπως επίσης συνεπάγεται εξάρτηση της σύναψης αυτής της σύμβασης από την αποδοχή από μέρους των νέων φαρμακείων πρόσθετων μη υπαρκτών κατά τον ουσιώδη χρόνο υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα τα νέα φαρμακεία να τίθενται σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τα παλαιότερα φαρμακεία τα οποία συνεχίζουν απρόσκοπτα την προμήθεια φαρμακευτικών προϊόντων προς τους δικαιούχους των

υπηρεσιών φροντίδας υγείας και τα οποία ουδέποτε θα πρέπει να πληρούν τα όποια κριτήρια τυχόν θέσει τώρα και/ή μελλοντικά ο ΟΑΥ. Τα φαρμακεία που δεν έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ, θα πρέπει να ικανοποιήσουν όρους και κριτήρια, σε αντίθεση με τα ήδη ενταγμένα στο ΓεΣΥ φαρμακεία, τα οποία δεν έχουν τεθεί κατά τρόπο γενικό, ομοίμορφο και ίσο για όλα τα φαρμακεία.

Πρόσθετα στην καταγγελία προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η εν λόγω συμφωνία λαμβάνοντας υπόψη τα όσα έχουν αναφερθεί περί πρόθεσης καθορισμού γεωγραφικών κριτηρίων συνιστά παράβαση του άρθρου 3(1)(γ) του Νόμου, καθότι συνιστά περιορισμό ή νόθευση του ανταγωνισμού η γεωγραφική ή άλλη κατανομή των πηγών προμήθειας προϊόντων, ήτοι αγαθών ή υπηρεσιών. Περαιτέρω σημειώνεται η δήλωση ότι: «Αυτό ακριβώς σκοπούν να πράξουν από κοινού ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας μαζί με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο με τον καθορισμό κριτηρίων για ένταξη στο Γενικό Σύστημα Υγείας, ήτοι τη γεωγραφική/πληθυσμιακή ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο κατανομή των πηγών προμήθειας που συνίσταται στην παροχή των φαρμακευτικών προϊόντων που εντάσσονται στον κατάλογο που καταρτίζεται δυνάμει του άρθρου 34(2)(1) [...] του Νόμου του 2001 (89(I)/2001), από πλευράς φαρμακείων που εντάσσονται στο ΓεΣΥ».⁹

4. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

4.1. Σχετική αγορά προϊόντος/υπηρεσίας

Για να εξεταστεί μια συγκεκριμένη αγορά, πρέπει να αξιολογούνται οι δυνατότητες του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της αγοράς που περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή υπηρεσίες που λόγω των χαρακτηριστικών τους, μπορούν κάλλιστα να ικανοποιούν διαρκείς ανάγκες και είναι εναλλάξιμα με άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες. Η σχετική αγορά οριοθετείται: (α) ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες (σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών), και (β) γεωγραφικώς (σχετική γεωγραφική αγορά).

Με τον ορισμό μιας αγοράς, τόσον όσον αφορά τα προϊόντα, όσο και τη γεωγραφική διάσταση της, μπορούν να προσδιοριστούν οι πραγματικοί ανταγωνιστές, οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και να τις εμποδίσουν από το να ενεργούν ανεξάρτητα από τις πιέσεις που επιβάλλει ο πραγματικός ανταγωνισμός.

Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς για σκοπούς εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, η αγορά του σχετικού προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή/και υπηρεσίες που είναι δυνατό να

⁹ Καταγγελία 24/2/2021.

εναλλάσσονται, ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή, λόγω των αντικειμενικών χαρακτηριστικών, των τιμών, και της χρήσης για την οποία προορίζονται.¹⁰ Η χρήση ενός προϊόντος από τον τελικό χρήστη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του προϊόντος και διαφορετικά προϊόντα δυνατόν να χρησιμοποιούνται από τον τελικό χρήστη για τον ίδιο σκοπό. Σε τέτοια περίπτωση τα διαφορετικά προϊόντα συμπεριλαμβάνονται στην ίδια σχετική αγορά.

Το αντικείμενο της παρούσας καταγγελίας αφορά τις συμβάσεις του ΟΑΥ με φαρμακοποιούς οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, καθώς και τις σχετικές αποφάσεις και διαδικασίες που ακολουθήθηκαν τόσο από τον ίδιο τον ΟΑΥ, όσο και τον ΠΦΣ αναφορικά με την ένταξη φαρμακείων για παροχή υπηρεσιών στο ΓεΣΥ.

(Α) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΓεΣΥ

Την 1 Ιουνίου 2019 τέθηκε σε εφαρμογή το Γενικό Σύστημα Υγείας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο ΟΑΥ συστάθηκε με βάση τον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο (Ν.89(Ι)/2001) και αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου αρ. 89(Ι)/ 2001 ως έχει τροποποιηθεί σκοπός εγκαθίδρυσης του είναι η εφαρμογή του ΓεΣΥ στην Κύπρο.

Παρεχόμενη φροντίδα υγείας από το ΓΕΣΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 22 (1) του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου η παρεχόμενη από το ΓεΣΥ φροντίδα υγείας περιλαμβάνει τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας όπως αυτές καθορίζονται με Κανονισμούς ή/και πρωτόκολλα που υιοθετούνται από τον ΟΑΥ καθώς και κάθε άλλη υπηρεσία φροντίδας υγείας που δυνατό να καθορίζεται με Κανονισμούς.

Ιδιαίτερα η Επιτροπή σημειώνει ότι σύμφωνα με το άρθρο 22 (2), οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας δύναται να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων τις ακόλουθες υπηρεσίες φροντίδας υγείας:

- (α) φροντίδα υγείας από προσωπικούς ιατρούς,¹¹
- (β) φροντίδα υγείας από ειδικούς ιατρούς,
- (γ) εργαστηριακές εξετάσεις,

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς, ΕΕ C 372 της 3.12.1997.

¹¹ Νοείται ότι, το Συμβούλιο δύναται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπως αυτές καθορίζονται με Απόφαση, να ζητήσει από τον Υπουργό να επιτρέψει σε συγκεκριμένη ειδικότητα ιατρών που επιλέγουν να συμβληθούν με τον Οργανισμό ως προσωπικοί ιατροί για να παρέχουν ενδονοσοκομειακή φροντίδα υγείας σε δικαιούχους που είναι εγγεγραμμένοι στον κατάλόγο τους.

(δ) τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα, ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη που χορηγούνται με βάση συνταγή που εκδίδει ιατρός ή οδοντίατρος και τα οποία περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων και στον κατάλογο ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών,¹²

(ε) φροντίδα υγείας από νοσηλευτές και μαίες,

(στ) ανακουφιστική φροντίδα υγείας,

(ζ) φροντίδα υγείας από άλλους επαγγελματίες υγείας,

(η) ενδονοσοκομειακή φροντίδα υγείας,

(θ) προληπτική οδοντιατρική φροντίδα υγείας,

(ι) ιατρική αποκατάσταση, περιλαμβανομένης της προμήθειας, της συντήρησης και της ανανέωσης ορθοπεδικών και ορθωτικών ειδών και τεχνητών μελών,

(ια) κατ' οίκον επισκέψεις,

(ιβ) μεταφορά δικαιούχου με ασθενοφόρο, και

(ιγ) φροντίδα υγείας, όπως καθορίζεται με Κανονισμούς, σε περιπτώσεις ατυχημάτων και επειγόντων περιστατικών.

Δικαιούχος υπηρεσιών φροντίδας υγείας είναι κάθε πρόσωπο (Κύπριοι, Ευρωπαίοι πολίτες και πολίτες τρίτων χωρών) που έχει τη συνήθη διαμονή του στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές.

Για σκοπούς εφαρμογής του ΓεΣΥ, ιδρύθηκε Ταμείο Ασφάλισης, το οποίο διαχειρίζεται ο ΟΑΥ και τα έσοδα του οποίου σύμφωνα με το άρθρο 18 του νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, περιλαμβάνουν υποχρεωτικές εισφορές που αφορούν ποσοστό επί των αποδοχών των μισθωτών, αυτοτελών εργαζομένων, συνταξιούχων και προσώπων που κατέχουν αξίωμα, δωρεές, κληροδοτήματα, προσόδους από περιουσιακά στοιχεία του ΟΑΥ, καθώς και κάθε άλλο έσοδο που προκύπτει από τις δραστηριότητες του ΟΑΥ. Στο πλαίσιο της διαχείρισης του Ταμείου Ασφάλισης, το Συμβούλιο του ΟΑΥ δύναται «να επενδύει σε επενδύσεις που εγκρίνει ο Υπουργός Οικονομικών χρήματα τα οποία κρίνει ότι δεν απαιτούνται για την κάλυψη των υποχρεώσεών του.»¹³

Οι κύριες δραστηριότητες του ΟΑΥ, ως έχουν αναφερθεί είναι η διαχείριση του ταμείου του οργανισμού και η διάθεση χρημάτων του ταμείου για σκοπούς έρευνας, διαφώτισης, επιμόρφωσης και εκπαίδευσης για την καλύτερη λειτουργία και αποδοτικότητα του συστήματος, να εξασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση και την παροχή στους δικαιούχους των

¹² Νοείται ότι, υπό όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς, δύναται να επιτρέπεται η χορήγηση φαρμακευτικών προϊόντων, ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών τα οποία δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων και στον κατάλογο ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών.

¹³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

προβλεπόμενων από το σχετικό νόμο υπηρεσιών φροντίδας υγείας, χωρίς οποιεσδήποτε διακρίσεις, καθώς επίσης να συμβάλλεται με τους παροχείς υπηρεσιών φροντίδας υγείας.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του ο ΟΑΥ προβαίνει σε οικονομική διαχείριση του ταμείου και του προϋπολογισμού του οργανισμού και ασκεί οικονομικής φύσεως δραστηριότητες.¹⁴ Οι βασικότερες από τις εν λόγω υποχρεώσεις και δραστηριότητες του είναι η παρακολούθηση των εσόδων, δαπανών και ταμειακών ροών του ταμείου του ΟΑΥ καθώς και η διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του, καθώς επίσης η εφαρμογή ενός σφαιρικού προϋπολογισμού.

Περαιτέρω ο ΟΑΥ καθορίζει με κανονισμούς τον τρόπο αμοιβής των συμβεβλημένων με αυτόν παροχέων, ενώ επίσης καθορίζει με αποφάσεις του ΔΣ το ύψος της αμοιβής τους κατόπιν διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους των παροχέων¹⁵ ή/και τη σύμφωνο γνώμη του Υπουργού Υγείας και καταβάλλει τις εν λόγω αμοιβές στους παροχείς.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι σύμφωνα με το άρθρο 30 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου, ο ΟΑΥ συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας σε δικαιούχους με ιατρούς, καθώς επίσης συμβάλλεται με άλλους επαγγελματίες υγείας, π.χ. φαρμακοποιούς που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων, εργαστήρια, νοσηλευτές και μαίες. Επίσης, ο ΟΑΥ συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες φροντίδας υγείας που, κατά την κρίση του ΟΑΥ, περιλαμβάνονται στις υπηρεσίες φροντίδας υγείας κατά την έννοια του εν λόγω νόμου και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων κανονισμών ή/και εσωτερικών κανονισμών και τις οποίες ο ΟΑΥ οφείλει να παρέχει σύμφωνα με όρους και προϋποθέσεις που ορίζει ο ίδιος.

Στην προκειμένη περίπτωση τα γεγονότα της υπόθεσης αφορούν τις συμβάσεις του ΟΑΥ με φαρμακοποιούς οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων.

Όπως ανέφερε ο ίδιος ο ΟΑΥ για την παροχή των αναγκαίων φαρμακευτικών προϊόντων, ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, συμβάλλεται με φαρμακοποιούς, ως καθορίζεται στα άρθρα 22 και 30 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου. Για να προχωρήσει ο ΟΑΥ στη σύναψη Σύμβασης με φαρμακοποιούς θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τη διαδικασία εγγραφής ως προνοείται στους περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Φαρμακοποιοί, Φαρμακευτικά Προϊόντα, Ιατροτεχνολογικά Προϊόντα και Υγειονομικά Είδη) Κανονισμούς του 2019 (ΚΔΠ 159/2019 ως ήθελε τροποποιηθεί).¹⁶

¹⁴ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁵ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁶ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

Περαιτέρω σημειώνεται ότι ο ΟΑΥ αποζημιώνει τους προμηθευτές φαρμάκων δια μέσω των συμβεβλημένων φαρμακείων, για τα φάρμακα που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Φαρμακευτικών Προϊόντων και τα οποία χορηγούνται σε δικαιούχους του συστήματος κατόπιν συνταγής ιατρού συμβεβλημένου με το ΓεΣΥ. Τα φάρμακα που αποζημιώνει ο ΟΑΥ περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Φαρμακευτικών Προϊόντων ο οποίος είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του ΟΑΥ. Η συμπερίληψη φαρμάκων στον εν λόγω κατάλογο εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ κατόπιν εισήγησης από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Φαρμάκων η οποία συστάθηκε με βάση τη σχετική νομοθεσία και λειτουργεί στη βάση Εσωτερικών Κανονισμών. Ο ΟΑΥ αποζημιώνει τα φάρμακα που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Φαρμακευτικών Προϊόντων στη βάση του Μνημονίου Συναντίληψης που υπέγραψε με τους εκπροσώπους της φαρμακευτικής βιομηχανίας. Συμπληρωματικά, κατόπιν Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 29/7/2019 ο ΟΑΥ αγοράζει φάρμακα για τα οποία υπάρχει ή θα προκύψει έλλειψη στην αγορά και θα χρειαστεί να αγοραστούν από τη Διεύθυνση Αγορών & Προμηθειών του Υπουργείου Υγείας.¹⁷

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου, έχουν δοθεί μεταξύ άλλων στον ΟΑΥ και το Διοικητικό Συμβούλιο που διοικεί τον ΟΑΥ, τα ακόλουθα καθήκοντα, ευθύνες και αρμοδιότητες όσον αφορά την κάλυψη φαρμακευτικών προϊόντων:

«34.-(1) Ο Οργανισμός δύναται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να απευθύνεται στο Υπουργείο Υγείας για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας συγκεκριμένων φαρμακευτικών προϊόντων που είναι απαραίτητα για τη δημόσια υγεία.

(2)(α) Ο Οργανισμός συντάσσει κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων κατά τα διαλαμβανόμενα στις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

(β) Ο Οργανισμός δύναται να καθορίσει με Κανονισμούς μεθόδους ελέγχου και περιορισμού της δαπάνης οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και συμβάσεις με τους κατόχους αδειών κυκλοφορίας ή παράλληλης εισαγωγής των φαρμακευτικών προϊόντων.

(3) Το Υπουργικό Συμβούλιο, κατόπιν σύστασης του Υπουργού, διορίζει Συμβουλευτική Επιτροπή Φαρμάκων και Αναθεωρητικό Συμβούλιο Φαρμάκων, η σύνθεση, ο τρόπος λειτουργίας και οι διαδικασίες των οποίων καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.

[...]

(6) Το Συμβούλιο διορίζει Συμβουλευτική Επιτροπή Αποζημίωσης Φαρμάκων, η σύνθεση, ο τρόπος λειτουργίας και οι διαδικασίες της οποίας καθορίζονται με εσωτερικούς

¹⁷Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

κανονισμούς, για να συμβουλευεί το Συμβούλιο σχετικά με την αποζημίωση φαρμακευτικών προϊόντων που έχουν συμπεριληφθεί ή θα συμπεριληφθούν στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, καθώς και για να ασκεί οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα δυνατό να της ανατεθεί από το Συμβούλιο.

(7) Ο τρόπος και οι διαδικασίες καταρτισμού του καταλόγου φαρμακευτικών προϊόντων και της δαπάνης την οποία θα καλύπτει ο Οργανισμός, καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.

(8) Ο κατάλογος φαρμακευτικών προϊόντων, καθώς και οποιαδήποτε Παραρτήματα αυτού, τυγχάνουν της έγκρισης του Συμβουλίου πριν από τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και την κοινοποίησή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

[...]

(10) Πριν την έναρξη της λειτουργίας του Συστήματος, ο Οργανισμός δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα κριτήρια που λαμβάνει υπόψη του προκειμένου να αποφασίσει τη συμπερίληψη ή μη ορισμένων φαρμακευτικών προϊόντων ή κατηγοριών φαρμακευτικών προϊόντων στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων.

(11) Πριν την έναρξη της λειτουργίας του Συστήματος, ο Οργανισμός κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα κριτήρια για τη θεραπευτική ταξινόμηση των φαρμακευτικών προϊόντων τα οποία χρησιμοποιούνται από τον Οργανισμό για το Σύστημα.

(12) (α) Κάθε απόφαση του Συμβουλίου για την αφαίρεση ενός φαρμακευτικού προϊόντος από τον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων πρέπει να αιτιολογείται με βάση αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια και να κοινοποιείται, περιλαμβανομένων των ενδεχόμενων γνωμών ή συστάσεων των εμπειρογνομόνων στις οποίες βασίζονται οι αποφάσεις, στον υπεύθυνο κατά περίπτωση πρόσωπο μαζί με τα ένδικα μέσα που διαθέτει για προσβολή της εν λόγω απόφασης και τις προθεσμίες άσκησής τους.

(β) (i) Εναντίον της απόφασης του Συμβουλίου για την αφαίρεση ενός φαρμακευτικού προϊόντος από τον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων επιτρέπεται η υποβολή ένστασης, από το υπεύθυνο κατά περίπτωση πρόσωπο, με γραπτή αίτηση στο Συμβούλιο σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτό της απόφασης σύμφωνα με διαδικασίες που καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.

(ii) Όταν ο λόγος ή ένας από τους λόγους της ένστασης αφορά στη γνωμάτευση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Φαρμάκων, το Συμβούλιο πριν την εξέταση της ένστασης

παραπέμπει την υπόθεση για γνωμοδότηση στο Αναθεωρητικό Συμβούλιο Φαρμάκων, σύμφωνα με διαδικασίες που καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.

(13) Κάθε απόφαση του Συμβουλίου για την αφαίρεση μιας κατηγορίας φαρμακευτικών προϊόντων από τον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, πρέπει να αιτιολογείται με βάση αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια και να δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.»

Ως εκ τούτου, στη βάση των πιο πάνω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει όπως για σκοπούς αξιολόγησης της παρούσας καταγγελίας, ως σχετική αγορά ορίζεται η διαχείριση των υπηρεσιών φροντίδας υγείας που παρέχονται στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, καθώς και η υποαγορά παροχής υπηρεσιών φαρμακευτικών και ιατροτεχνικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών που συμπεριλαμβάνονται στα προϊόντα και υπηρεσίες που χορηγούνται σε δικαιούχους του ΓεΣΥ.

(B) ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΥ

Η παροχή φαρμακευτικών υπηρεσιών σε λιανικό επίπεδο παρέχεται μέσω των ιδιωτικών και δημόσιων φαρμακείων που εδρεύουν εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο τομέας επιχειρηματικής δραστηριότητας των φαρμακοποιών περιγράφεται στον περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμο (Κεφ. 254) και κανένας δεν δικαιούται να διεξάγει την επιχείρηση φαρμακοποιού εκτός αν είναι εγγεγραμμένος δεόντως ως φαρμακοποιός. Οι φαρμακοποιοί μεταξύ άλλων πραγματοποιούν τη λιανική πώληση φαρμακευτικών και μη φαρμακευτικών προϊόντων και σχετικών υπηρεσιών. Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 9B του σχετικού νόμου κάθε εγγεγραμμένος φαρμακοποιός δύναται να ασκεί μία τουλάχιστον από τις δραστηριότητες που ενδεικτικά αναφέρονται πιο κάτω και για ορισμένες από τις οποίες ενδέχεται να απαιτείται προηγούμενη επαγγελματική άσκηση ή συμπληρωματική επαγγελματική πείρα, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμου:

- (α) Προετοιμασία της φαρμακευτικής μορφής των φαρμακευτικών προϊόντων·
- (β) παρασκευή και έλεγχος των φαρμακευτικών προϊόντων·
- (γ) δοκιμή των φαρμακευτικών προϊόντων σε εργαστήριο δοκιμής φαρμακευτικών προϊόντων·
- (δ) αποθήκευση, διατήρηση και διανομή των φαρμακευτικών προϊόντων στο στάδιο της χονδρικής πώλησης·
- (ε) εφοδιασμός, προετοιμασία, έλεγχος, αποθήκευση, διανομή και διάθεση ασφαλών και αποτελεσματικών φαρμακευτικών προϊόντων της απαιτούμενης ποιότητας στα φαρμακεία που είναι ανοικτά στο κοινό·

- (στ) προετοιμασία, έλεγχος, αποθήκευση, διανομή ασφαλών και αποτελεσματικών φαρμακευτικών προϊόντων της απαιτούμενης ποιότητας στα νοσοκομεία·
- (ζ) παροχή πληροφοριών και συμβουλών σχετικά με τα φαρμακευτικά προϊόντα και την κατάλληλη χρήση τους·
- (η) αναφορά στις αρμόδιες αρχές για τις ανεπιθύμητες ενέργειες των φαρμακευτικών προϊόντων·
- (θ) προσωπική στήριξη των ασθενών, όταν λαμβάνουν φαρμακευτικά προϊόντα χωρίς συνταγή ιατρού·
- (ι) συμβολή σε τοπικές ή εθνικές εκστρατείες για τη δημόσια υγεία:

Οι φαρμακοποιοί που έχουν συνάψει σχετική συμφωνία ή/και θα συνάψουν συμφωνία με τον ΟΑΥ, έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας στους δικαιούχους του ΓΕΣΥ, για όσα φάρμακα και φαρμακευτικά προϊόντα προνοούνται στο εν λόγω σύστημα. Παράλληλα έχουν το δικαίωμα να πωλούν στους καταναλωτές φάρμακα και συναφή προϊόντα όπως συμπληρώματα διατροφής και όλα τα μη συνταγογραφούμενα φαρμακευτικά προϊόντα τα οποία συνηθίζεται να πωλούνται διαμέσου φαρμακείων, τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται στο ΓΕΣΥ. Ο Οργανισμός αποζημιώνει τους προμηθευτές φαρμάκων, δια μέσω των συμβεβλημένων φαρμακείων, για τα φάρμακα που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Φαρμακευτικών Προϊόντων και τα οποία χορηγούνται σε δικαιούχους του συστήματος κατόπιν συνταγής ιατρού συμβεβλημένου με το ΓεΣΥ. Τα φάρμακα που αποζημιώνει ο Οργανισμός περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Φαρμακευτικών Προϊόντων (ΚΦΠ) ο οποίος είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του Οργανισμού. Η συμπερίληψη φαρμάκων στον ΚΦΠ εγκρίνεται από το ΔΣ του Οργανισμού κατόπιν εισήγησης από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Φαρμάκων η οποία συστάθηκε με βάση τη Νομοθεσία και λειτουργεί στη βάση Εσωτερικών Κανονισμών. Ο Οργανισμός αποζημιώνει τα φάρμακα που περιλαμβάνονται στον ΚΦΠ στη βάση του Μνημονίου Συναντίληψης που υπέγραψε με τους εκπροσώπους της φαρμακευτικής βιομηχανίας.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 4 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Φαρμακοποιοί, Φαρμακευτικά Προϊόντα, Ιατροτεχνολογικά Προϊόντα και Υγειονομικά Είδη) Κανονισμοί του 2019 (Κ.Δ.Π. 159/2019) οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας που παρέχονται από φαρμακοποιό που έχει συμβληθεί με τον ΟΑΥ καθορίζονται ως εξής:

«4(1) Με την επιφύλαξη των προνοιών της παραγράφου (2), οι παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό, εξαιρουμένης της ενδονοσοκομειακής φροντίδας υγείας, περιλαμβάνουν:

(α) την εκτέλεση συνταγής για τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα, ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη, σύμφωνα με την παράγραφο (δ) του εδαφίου (2) του άρθρου

22 του Νόμου, η οποία μπορεί να γίνει το αργότερο μέχρι δέκα (10) ημέρες από την έκδοση της από ιατρό ή οδοντίατρο,

(β) την παροχή συμβουλών για την ορθή χρήση, μεταφορά, φύλαξη ή/και ενημέρωση για πιθανές ανεπιθύμητες ενέργειες ή/και αλληλεπιδράσεις των φαρμακευτικών προϊόντων ή/και ιατροτεχνολογικών προϊόντων ή/και υγειονομικών ειδών,

(γ) άνευ επηρεασμού της γενικότητας των υποπαραγράφων (α) και (β), τις δραστηριότητες που καθορίζονται στο Παράρτημα Ι.¹⁸

(2) Οι φαρμακοποιοί παρέχουν τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας που καθορίζονται στην παράγραφο (1), σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου, του περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμου και τις πρόνοιες των δυνάμει αυτών εκδιδόμενων Κανονισμών, καθώς και οποιαδήποτε άλλη ισχύουσα νομοθεσία που αφορά στους φαρμακοποιούς, στα φαρμακευτικά προϊόντα, περιλαμβανομένων των ελεγχόμενων φαρμακευτικών προϊόντων, στα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, στα υγειονομικά είδη και όπως εύλογα αναμένεται σύμφωνα με το καθήκον επιμέλειας.

(3) Τηρούμενων των προνοιών της υποπαραγράφου (α) της παραγράφου (1), στις παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς περιλαμβάνεται η χορήγηση φαρμακευτικών προϊόντων, ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών κατόπιν, συνταγής που εκδίδουν προσωπικοί και ειδικοί ιατροί, καθώς και οδοντίατροι που συμβάλλονται με τον Οργανισμό, με βάση τα πρωτόκολλα, τις κλινικές κατευθυντήριες οδηγίες και τους περιορισμούς που υιοθετούνται και ανακοινώνονται από τον Οργανισμό και σύμφωνα με την ειδικότητά τους, όπου εφαρμόζονται.»

Η Επιτροπή σημειώνει ότι η φαρμακευτική φροντίδα από την πλευρά του φαρμακοποιού προϋποθέτει τρεις βασικές λειτουργίες, (α) την ανίχνευση υπαρκτών ή εν δυνάμει φαρμακοθεραπευτικών προβλημάτων, (β) την επίλυση υπαρκτών φαρμακοθεραπευτικών προβλημάτων και τέλος (γ) την πρόληψη εν δυνάμει φαρμακοθεραπευτικών προβλημάτων. Οι τομείς υπηρεσιών στους οποίους δραστηριοποιούνται οι φαρμακοποιοί μπορούν να διαχωριστούν ως εξής: (α) βελτιστοποίηση της χρήσης των φαρμάκων, (β) υποστήριξη της

¹⁸ Στο εν λόγω Παράρτημα Ι, σημειώνεται ότι οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας που παρέχονται από φαρμακοποιούς μέσω φαρμακείων και περιλαμβάνουν τις εξής δραστηριότητες- (1) Ανά συσκευασία εκτέλεση συνταγών για τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου (δ) του εδαφίου (2) του άρθρου 22 του Νόμου και παροχή συμβουλευτικής για την ορθή χρήση, φύλαξη ή/και ενημέρωση για πιθανές ανεπιθύμητες ενέργειες ή/και αλληλεπιδράσεις των φαρμακευτικών προϊόντων, έχουν συντελεστή βαρύτητας 1, και (2) Ανά συσκευασία εκτέλεση συνταγών για τα αναγκαία ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου (δ) του εδαφίου (2) του άρθρου 22 του Νόμου και παροχή συμβουλευτικής για την ορθή χρήση, φύλαξη των ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών ή/και οποιαδήποτε σχετική ενημέρωση, έχουν επίσης συντελεστή βαρύτητας 1.

δημόσιας υγείας (βελτίωση τρόπου ζωής), (γ) υποστήριξη προσωπικής φροντίδας και (δ) υποστήριξη ασθενών να ζουν ανεξάρτητα.¹⁹

Περαιτέρω αναφορικά με τις δραστηριότητες ενός φαρμακοποιού σημειώνεται ότι αυτές δύνανται να αφορούν παροχή πληροφοριών και συμβουλών σχετικά με τα φάρμακα αυτά καθαυτά αλλά και σε σχέση με την κατάλληλη χρήση τους, αναφορά των ανεπιθύμητων ενεργειών των φαρμακευτικών προϊόντων στις αρμόδιες αρχές, προσωπική στήριξη των ασθενών όταν λαμβάνουν φάρμακα χωρίς συνταγή ιατρού, καθώς και συμβολή σε τοπικές ή εθνικές εκστρατείες για τη δημόσια υγεία.²⁰

Ιδιαίτερα σημειώνονται αναλυτικότερα πιο κάτω υπηρεσίες που δύναται να προσφερθούν από ένα φαρμακοποιό²¹:

- Εκτέλεση συνταγών, χορήγηση φαρμάκων.
- Τήρηση αρχείων.
- Διαφορική διάγνωση και παραπομπή ασθενών.
- Υποστήριξη ασθενών, βοήθεια στους ασθενείς για να διαχειρίζονται μόνοι τους κάποιες καταστάσεις.
- Ενίσχυση παρεμβάσεων φροντίδας μέσω πρόσβασης σε αρχεία του ασθενούς (προστασία προσωπικών δεδομένων) σε περιπτώσεις αλληλεπιδράσεων/ ασυμβασιών / ιατρικού-φαρμακευτικού λάθους.
- Συνέχεια της φροντίδας μετά την έξοδο από το νοσοκομείο.
- Πληροφορίες για τα φάρμακα.
- Υποστήριξη ασφαλούς και αποτελεσματικής προσωπικής φροντίδας μέσω συμβουλών για τα φάρμακα και τον τρόπο ζωής.
- Αναφορά ανεπιθύμητων ενεργειών.
- Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για ηλεκτρονική υγεία.
- Χρήση του εκτεταμένου δικτύου του φαρμακείου για τη μετάδοση μηνυμάτων για θέματα υγείας και διαχείριση κρίσεων.
- Εμβολιασμοί.
- Ανίχνευση κινδύνων.
- Εκπαιδευτικό υλικό/ ορθολογική ενημέρωση για τα φάρμακα.

¹⁹ Παρουσίαση από Δρ. Χρίστο Πέτρου (B. Pharm, M.Sc., Ph.D, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φαρμακευτικής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας) με τίτλο «Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και ο ρόλος του φαρμακοποιού» ημερομηνίας 27/9/2017.

²⁰ Παρουσίαση από Δρ. Χρίστο Πέτρου (B. Pharm, M.Sc., Ph.D, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φαρμακευτικής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας) με τίτλο «Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και ο ρόλος του φαρμακοποιού» ημερομηνίας 27/9/2017.

²¹ Παρουσίαση από Δρ. Χρίστο Πέτρου (B. Pharm, M.Sc., Ph.D, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φαρμακευτικής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας) με τίτλο «Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και ο ρόλος του φαρμακοποιού» ημερομηνίας 27/9/2017.

- Προστασία του περιβάλλοντος.
- Διαχείριση ληγμένων φαρμάκων.

Περαιτέρω η Επιτροπή σημειώνει σε σχέση με τα φαρμακευτικά προϊόντα τα οποία προσφέρονται στους πολίτες και τον τρόπο με τον οποίο αυτά συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, ότι αυτό καθορίζεται στο άρθρο 35 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου. Ιδιαίτερα, σύμφωνα με το άρθρο 35 του εν λόγω νόμου, οι αιτήσεις κατόχων αδειών κυκλοφορίας ή παράλληλης εισαγωγής φαρμακευτικών προϊόντων για τη συμπερίληψή τους στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, αφορούν τα πιο κάτω:

«35.-(1) Για κάθε φαρμακευτικό προϊόν, το οποίο παρασκευάζεται ή εισάγεται στη Δημοκρατία για το οποίο βρίσκεται σε ισχύ άδεια κυκλοφορίας σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμου, ο κάτοχος άδειας κυκλοφορίας ή παράλληλης εισαγωγής δύναται να υποβάλει αίτηση, σε τύπο και μορφή που καθορίζεται από τον Οργανισμό για τη συμπερίληψη στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, εφόσον έχει τιμολογηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω Νόμου.

(2) Κατ' εξαίρεση, και υπό όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς, οι ιατροί που συμβάλλονται με τον Οργανισμό, έχουν δικαίωμα υποβολής αίτησης στον Οργανισμό, σε τύπο που καθορίζεται από τον Οργανισμό, για συμπερίληψη φαρμακευτικού προϊόντος στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων.

(3) Ο Οργανισμός έχει υποχρέωση να κοινοποιήσει την απόφαση του Συμβουλίου στον αιτούντα για συμπερίληψη φαρμακευτικού προϊόντος στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, εντός προθεσμίας ενενήντα ημερών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης.

(4) Ο αιτών έχει υποχρέωση να παρέχει στο Συμβούλιο όλες τις αναγκαίες πληροφορίες αναφορικά με το φαρμακευτικό προϊόν και σε περίπτωση που οι πληροφορίες αυτές είναι ανεπαρκείς, το Συμβούλιο γνωστοποιεί αμέσως στον αιτούντα ποιες πρόσθετες λεπτομερείς πληροφορίες απαιτούνται: Νοείται ότι, σε περίπτωση κατά την οποία είναι απαραίτητη η υποβολή επιπρόσθετων στοιχείων και πληροφοριών, η προβλεπόμενη στο εδάφιο (3) προθεσμία αναστέλλεται και αρχίζει να τρέχει ξανά μετά την υποβολή των επιπρόσθετων στοιχείων και πληροφοριών.

(5) (α) Κάθε απόφαση του Συμβουλίου για τη μη συμπερίληψη ενός φαρμακευτικού προϊόντος στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, πρέπει να αιτιολογείται με βάση αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια και να κοινοποιείται μαζί με τις ενδεχόμενες γνώμες ή συστάσεις εμπειρογνομόνων επί των οποίων βασίστηκε η απόφαση, στον

αιτητή, γνωστοποιώντας του ταυτόχρονα τα ένδικα μέσα που έχει στη διάθεσή του και τις προθεσμίες εντός των οποίων έχει δικαίωμα να τα ασκήσει.

(β) (i) Εναντίον της απόφασης του Συμβουλίου για τη μη συμπερίληψη ενός φαρμακευτικού προϊόντος στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων επιτρέπεται η υποβολή ένστασης από τον αιτητή, με γραπτή αίτηση στο Συμβούλιο, σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης σύμφωνα με διαδικασίες που καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.

(ii) Όταν ο λόγος ή ένας από τους λόγους της ένστασης αφορά στη γνωμάτευση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Φαρμάκων, το Συμβούλιο πριν την εξέταση της ένστασης παραπέμπει την υπόθεση για γνωμοδότηση από το Αναθεωρητικό Συμβούλιο Φαρμάκων, σύμφωνα με διαδικασίες που καθορίζονται με εσωτερικούς κανονισμούς.

(6) Τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 34, το Συμβούλιο δύναται μετά από σύσταση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Φαρμάκων να εγκρίνει την κάλυψη της δαπάνης ή μέρους της δαπάνης φαρμακευτικών προϊόντων στα πλαίσια του Συστήματος, για τα οποία το Συμβούλιο Φαρμάκων έχει εκδώσει άδεια εισαγωγής σύμφωνα με τις διατάξεις του εδαφίου (6) του άρθρου 3 του περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμου.

(7) Κάθε απόφαση του Συμβουλίου, για τη μη συμπερίληψη μιας κατηγορίας φαρμακευτικών προϊόντων στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων, πρέπει να αιτιολογείται με βάση αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια και να δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.»

Οι φαρμακοποιοί δύνανται να συμβληθούν με τον ΟΑΥ είτε ως φυσικά πρόσωπα είτε ως νομικά πρόσωπα. Δηλαδή, ένας φαρμακοποιός μπορεί να παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες ως υπάλληλος σε φαρμακείο το οποίο εργάζεται, ή να έχει δική του επιχείρηση/ φαρμακείο το οποίο να λειτουργεί ο ίδιος, και ως εκ τούτου να παρέχει τις υπηρεσίες ως νομικό πρόσωπο. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 38(1) του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου (Νόμος αρ. 89(Ι)/2001): «Για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας, ο Οργανισμός συμβάλλεται με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή τις ενώσεις αυτών ή τις κρατικές υπηρεσίες υγείας, τα οποία πληρούν τις διατάξεις του παρόντος Νόμου, των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών, εσωτερικών κανονισμών και Αποφάσεων.».

Τα φαρμακευτικά προϊόντα, ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη που προσφέρονται στο ΓεΣΥ αφορούν στα είδη που περιλαμβάνονται στους αντίστοιχους καταλόγους και που χορηγούνται στους δικαιούχους του ΓεΣΥ με βάση το άρθρο 22(δ)²²

²² Η Επιτροπή σημειώνει σχετικά με το άρθρο 22(2)(δ) ότι σύμφωνα με τον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμος του 2001 (89(Ι)/2001) «κατάλογος φαρμακευτικών προϊόντων» σημαίνει τον κατάλογο των

του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου [N.89(I)2001] και τους δυνάμει αυτού Κανονισμούς, εσωτερικούς κανονισμούς και Αποφάσεις. Ιδιαίτερα σε αυτά περιλαμβάνονται (α) συνταγογραφούμενα φάρμακα, (β) ορισμένα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα καθώς και (γ) ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη τα οποία περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Ιατροτεχνολογικών Προϊόντων και Υγειονομικών Ειδών του ΓεΣΥ.

Σύμφωνα με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,²³ η αγορά πώλησης φαρμάκων διαχωρίζεται σε: (α) χονδρική πώληση φαρμακευτικών προϊόντων και (β) φαρμακεία λιανικής πώλησης. Σε άλλες αποφάσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁴ διαχώρισε περαιτέρω την αγορά στη βάση των ακόλουθων κατηγοριών: (α) Κατηγορίες των χονδρεμπόρων (χονδρέμποροι πλήρους γραμμής²⁵ και χονδρέμποροι βραχείας χρέωσης),²⁶ (β) Κατηγορίες προϊόντων (ανάλογα με το εάν το φάρμακο μπορεί να πωλείται με συνταγή ή χωρίς συνταγή, εάν πρόκειται για φάρμακο πρωτότυπο, γενόσημο ή παράλληλο εισαγόμενου φαρμάκου και αν το φάρμακο μπορεί να πωληθεί σε φαρμακεία μόνο υπό την επίβλεψη φαρμακοποιού ή και σε άλλα σημεία πώλησης, όπως τα σουπερμάρκετ) και (γ) Κατηγορίες πελατών (φαρμακεία, διανομή από γιατρούς και νοσοκομεία) λόγω των διαφορετικών μοντέλων αγοράς και παράδοσης.²⁷

Η Επιτροπή σε αυτό το σημείο σημειώνει περαιτέρω τα όσα καταγράφηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχέση με τη λειτουργία φαρμακείων σε λιανικό επίπεδο στις αποφάσεις της COMP/M.4301 και COMP/M.7818.

COMP/M.4301

Ιδιαίτερα στην υπόθεση COMP/M.4301 σε σχέση με τη λιανική πώληση φαρμακευτικών προϊόντων, αναφέρθηκε ότι:

«(19) Retail pharmacy is a downstream activity of the pharmaceutical wholesale activities and is therefore a vertically related activity. [...]

φαρμακευτικών προϊόντων ή /και κατηγοριών φαρμακευτικών προϊόντων, των οποίων τη δαπάνη ή μέρος της δαπάνης καλύπτει ο ΟΑΥ στα πλαίσια του ΓεΣΥ.

²³ Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 03/03/2016, *MCKESSON/UDG HEALTHCARE (PHARMACEUTICAL WHOLESALER AND ASSOCIATED BUSINESSES)* (COMP/M.7818), C(2016) 1475 final.

²⁴ Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22/09/2006, *ALLIANCE BOOTS / CARDINAL HEALTH* (αριθ. COMP/M.4301) ΕΕ C 6 της 11.1.2007, σ. 5. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 16/12/2010, *Alliance Boots/Andraee-Noris Zahn* (M.6044), C(2010) 9450. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28/01/2011, *Johnson & Johnson/Crucell* (M.6033), C(2011) 610 final. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 14/08/2014, *Nordic Capital/GHD Verwaltung* (M.7323), C(2014) 5982 final. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 10/04/2015, *G.L. Swarovski/Bilfinger/Proficare* (M.7526), C(2015) 2492 final. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 17.04.2015, *Brocacef/Mediq Netherlands* (M.7494), http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m7494_20150417_201220_4278353_EN.pdf

²⁵ A full-line wholesaler undertakes to supply the full complement of prescribable pharmaceuticals.

²⁶ A short-line wholesaler does not carry the full complement of prescribable pharmaceuticals. It often concentrates on a range of high-volume products and tends to provide a once daily (or less frequent) delivery service to its customers.

²⁷ *Supra* υποσ. 3, M.4301, M.7323 και M.7494.

Λ.Χ.	Α.Κ.	Π.Ο.	Α.Α.Π.	Π.Π.Χ.
------	------	------	--------	--------

(20) In the UK, the core business of a retail pharmacy is the dispensing of National Health Service (NHS) prescriptions. The only other significant area of activity for most retail pharmacies is the sale of OTC²⁸ medicines. Although most other retail pharmacies also sell some general health and beauty products, this activity is marginal and ancillary to their dispensing business. Therefore, the parties argue that the appropriate product market definition is retail pharmacy.

(21) Within the UK retail pharmacy market, there are differences between dispensing of prescriptions and the sale of OTC medicines. Dispensing is highly regulated and there is no competition on price. Other competitive variables are closely circumscribed. On the other hand, retailing of OTC medicines is less tightly regulated and most can be sold through other retail outlets.

(22) However, as no competition concerns arise on any possible product market (whether segmented on the basis of OTC or prescribed medicines), the exact scope of the relevant product market can be left open.»

COMP/M.7818

Στην υπόθεση COMP/M.7818 καταγράφηκαν τα πιο κάτω σε σχέση με τη λειτουργία φαρμακείων σε λιανικό επίπεδο:

Retail pharmacies

«(19) The Parties submit that, in Ireland, the core business of a retail pharmacy is the dispensing of pharmaceuticals pursuant to prescriptions. The only other significant area of activity for most retail pharmacies is the sale of OTC medicines. Although most other retail pharmacies also sell Health and Beauty (non-pharmaceutical) products, this activity is marginal and ancillary to their dispensing business, and is subject to competition from a large number of other retailers and supermarkets. The Parties submit, therefore, that the relevant product market comprises the retail sale of prescription and OTC pharmaceuticals.

(20) The Parties note that, in Ireland, there are differences between the dispensing of prescriptions and the sale of OTC medicines, since the retailing of the latter is less tightly regulated and most can be sold through other retail outlets such as supermarkets.

(21) The Commission has previously considered, without concluding on this point, that the provision of pharmacy services to hospitals present distinct features from community retail pharmacies. It has also segmented the market by categories of products, in particular between prescription and OTC medicines (in a similar way than for the pharmaceutical wholesale market)

²⁸ Over-the-counter

(22) For the purpose of this decision, the exact product market definition with regard to retail pharmacies can be ultimately left open as the Transaction does not raise serious doubts as to its compatibility with the internal market under any alternative product market definition that is set out above.»

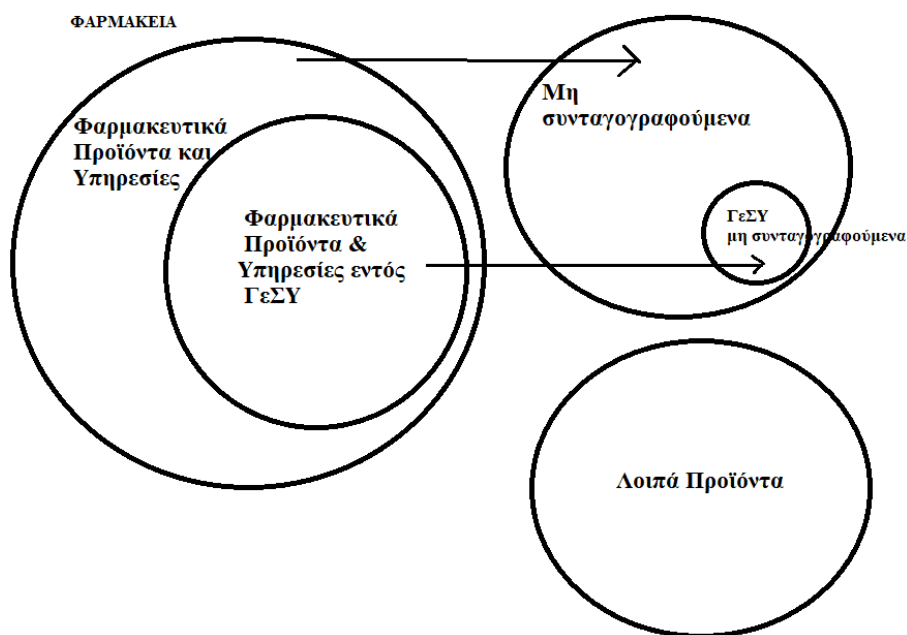
Η Επιτροπή στην Απόφασή της με αρ. 35/2020 και ημερομηνίας 30/7/2020, έκρινε πως «[...] τα φαρμακευτικά και μη προϊόντα και τις φαρμακευτικές υπηρεσίες, οι οποίες διερευνώνται στην εν προκειμένω καταγγελία, αυτά αφορούν γενικά την αγορά των φαρμακευτικών υπηρεσιών και παρεπόμενων υπηρεσιών, που προσφέρονται από φαρμακεία και μπορεί να συγκεκριμενοποιηθεί περαιτέρω σε αγορά λιανικής διάθεσης φαρμακευτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οιοσδήποτε περαιτέρω διαχωρισμός των πιο πάνω αγορών σε υποαγορές, δεν θα συνείσφερε στην καλύτερη αξιολόγηση της παρούσας υπόθεσης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει ομόφωνα ότι, στην υπό εξέταση καταγγελία, με βάση τα ενώπιόν της στοιχεία, τη νομολογία και τις εξεταζόμενες ενδεχόμενες παραβάσεις του Νόμου, ως σχετική αγορά ορίζεται η λιανική διάθεση φαρμακευτικών προϊόντων και υπηρεσιών.»

Αναφορικά με την παρούσα υπόθεση επαναλαμβάνεται ότι τα φαρμακεία στην Κυπριακή Δημοκρατία δραστηριοποιούνται στη λιανική διάθεση φαρμακευτικών προϊόντων (συνταγογραφούμενων ή μη) και υπηρεσιών καθώς και στη λιανική διάθεση άλλων προϊόντων. Τα φαρμακεία που προσφέρουν προϊόντα ή υπηρεσίες μέσω του ΓεΣΥ προσφέρουν αυτά τα προϊόντα/ υπηρεσίες στη βάση σχετικών καταλόγων φαρμακευτικών προϊόντων που εκδίδονται από τον ΟΑΥ. Οι εν λόγω κατάλογοι περιέχουν συγκεκριμένα συνταγογραφούμενα προϊόντα για τα οποία ο δικαιούχος του ΓεΣΥ (ήτοι οι διαμένοντες στην Κυπριακή Δημοκρατία) καταβάλλει μικρότερο αντίτιμο όταν αυτό συνταγογραφείται από πάροχο υπηρεσιών φροντίδας υγείας (π.χ. οικογενειακό ιατρό ή ιατρό ειδικότητας) παρά το αντίτιμο που θα κατέβαλλε αν (α) δεν ήταν δικαιούχος του ΓεΣΥ (π.χ. τουρίστας) ή (β) το εν λόγω προϊόν δεν συνταγογραφείτο από πάροχο φροντίδας υγείας του ΓεΣΥ ή (γ) του συνταγογραφείτο από γιατρό που δεν έχει ενταχθεί στο ΓεΣΥ.

Ως εκ τούτου, από την γκάμα των φαρμακευτικών προϊόντων που παρέχει έκαστο φαρμακείο, διαφοροποιείται ο τρόπος και το αντίτιμο διάθεσης των προϊόντων τα οποία συγκαταλέγονται στους σχετικούς καταλόγους του ΟΑΥ για δικαιούχους του ΓεΣΥ. Συνεπώς, τα προϊόντα που συγκαταλέγονται στους καταλόγους του ΟΑΥ για δικαιούχους του ΓεΣΥ αποτελούν υποσύνολο της γκάμας των προϊόντων που διατίθενται από τα ιδιωτικά φαρμακεία.

Τα λοιπά συνταγογραφούμενα προϊόντα (ήτοι αυτά που δεν περιλαμβάνονται στους καταλόγους του ΟΑΥ για δικαιούχους του ΓεΣΥ), μη συνταγογραφούμενα προϊόντα (μη

λαμβανομένων υπόψη αυτών που παρέχονται από συγκεκριμένα σημεία πώλησης εντός του ΓεΣΥ (ΟΚΥΠΥ, ΙΓΚΚ, ΟΤΚ)), και λοιπά προϊόντα που διατίθενται προς πώληση από τα φαρμακεία στην Κυπριακή Δημοκρατία παρέχονται στη βάση των ίδιων όρων από τα φαρμακεία. Ήτοι στην περίπτωση που αφορά συνταγογραφούμενο φάρμακο τότε ακολουθούνται οι αποφάσεις του Υπουργείου Υγείας και του Συμβουλίου Φαρμακευτικής, στην περίπτωση που αφορά άλλα προϊόντα, αυτά διατίθενται με τρόπο και σε τιμές που καθορίζει έκαστο φαρμακείο.

Ως εκ τούτου, στη βάση των πιο πάνω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως για σκοπούς αξιολόγησης της παρούσας καταγγελίας, ορίζονται επίσης οι ακόλουθες σχετικές αγορές προϊόντων και/ή υπηρεσιών:

(α) λιανική διάθεση φαρμακευτικών, παραφαρμακευτικών και λοιπών προϊόντων (π.χ. προϊόντα περιποίησης και ομορφιάς) και υπηρεσιών και λοιπών υπηρεσιών φροντίδας που προσφέρονται από τα ιδιωτικά φαρμακεία και

(β) λιανική διάθεση συνταγογραφούμενων και μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων από τα φαρμακεία που έχουν συμβληθεί με τον ΟΑΥ με σκοπό την παροχή υπηρεσιών φροντίδας στους δικαιούχους του ΓεΣΥ.

Η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως στο πλαίσιο εξέτασης της παρούσας καταγγελίας, δεν απαιτείται ο περαιτέρω διαχωρισμός των δύο ανωτέρων σχετικών αγορών σε περαιτέρω υπό αγορές στη βάση των προϊόντων ή υπηρεσιών που παρέχονται.

4.2. Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην προσφορά και τη ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σ' αυτές²⁹. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές ή αγοραστές των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη σχετική ανακοίνωση της για τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς υπό το πρίσμα του Δικαίου του Ανταγωνισμού ορίζει ότι:

«The relevant geographic market comprises the area in which the undertakings concerned are involved in the supply and demand of products or services, in which the conditions of competition are sufficiently homogeneous and which can be distinguished from neighboring areas because the conditions of competition are appreciably different in those area»³⁰.

4.2.1 Διαχείριση των υπηρεσιών φροντίδας υγείας που παρέχονται από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας στο πλαίσιο του ΓεΣΥ

Η Επιτροπή σημειώνει όσον αφορά τη σχετική αγορά της εφαρμογής, παρακολούθησης και διαχείρισης του ΓεΣΥ και των παρεχόμενων υπηρεσιών (στην οποία μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνεται και η σύναψη συμφωνιών για σκοπούς παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας φαρμακοποιού στο ΓεΣΥ), ότι αυτή πραγματοποιείται στη βάση εθνικής νομοθεσίας.

Ιδιαίτερα σημειώνεται ότι οι εν λόγω αρμοδιότητες οι οποίες έχουν δοθεί στον ΟΑΥ, καθορίζονται βάσει του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου, ο οποίος αφορά την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο ΟΑΥ διαχειρίζεται το ΓεΣΥ ομοίως για όλες τις επαρχίες εντός της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ως εκ τούτου, στη βάση των πιο πάνω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως για σκοπούς αξιολόγησης της παρούσας καταγγελίας ως γεωγραφική αγορά της σχετικής αγοράς της διαχείρισης του ΓεΣΥ και των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς η υπο-αγορά παροχής υπηρεσιών φαρμακευτικών και ιατροτεχνικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών που

²⁹ Βλ. υποθέσεις United Brands, παράγραφος 44, Michelin, παράγραφος 26, υπόθεση 247/86 Alsatel κατά Novasam [1988], συλλογή 5987, παράγραφος 15 Tiercé Ladbroke κατά Επιτροπής, ο.π., παράγραφος 102.

³⁰ Ανακοίνωση Επιτροπής για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς, ΕΕ C 372 της 3.12.1997.

συμπεριλαμβάνονται στα προϊόντα και υπηρεσίες που χορηγούνται σε δικαιούχους του ΓεΣΥ, ορίζεται η επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

4.2.2. Λιανική διάθεση φαρμακευτικών, παραφαρμακευτικών και λοιπών προϊόντων (π.χ. προϊόντα περιποίησης και ομορφιάς) και υπηρεσιών και λοιπών υπηρεσιών φροντίδας από ιδιωτικά φαρμακεία και λιανική διάθεση συνταγογραφούμενων και μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων από τα φαρμακεία που έχουν συμβληθεί με τον ΟΑΥ με σκοπό την παροχή υπηρεσιών φροντίδας στους δικαιούχους του ΓεΣΥ

Η Επιτροπή σημειώνει τα πιο κάτω όσον αφορά τη γεωγραφική διάσταση της σχετικής αγοράς παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς σε λιανικό επίπεδο, ως αυτά αναφέρονται σε αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συγκεκριμένα στην υπόθεση COMP/M.7818 για τη γεωγραφική αγορά της παροχής φαρμακευτικών υπηρεσιών σε λιανικό επίπεδο καταγράφεται ότι:

«(28) The Commission previously considered that the market is national (from a supply side) or local (from a demand-side). The national character of the market derives from the existence of national chains of pharmacies, national advertising and promoting campaigns as well as from the fact that pricing decisions are usually taken on a national basis. Most importantly, the regulatory framework regarding the retail sale of pharmaceutical products has a national dimension. However, from the demand side, retail pharmacy markets were considered as fundamentally local in nature, e.g. limited to a certain radius around each pharmacy.»

Στην υπόθεση COMP/M.4301 για τη γεωγραφική αγορά στο λιανικό επίπεδο παροχής φαρμακευτικών υπηρεσιών έχουν σημειωθεί τα πιο κάτω:

«(26) The UK competition authorities have previously noted that from a supply side there is a national dimension to competition in retail pharmacy. In particular, it considered the existence of national chains such as Alliance Boots, Lloyds and the supermarkets. It also recognised that many pricing decisions are taken on a national basis and that such chains engage in national promotional and advertising campaigns. From a regulatory perspective regulation is broadly uniform throughout the UK. Equally, the same categories of products are dispensed and sold to consumers by pharmacies throughout the UK. However, from a demand side, retail pharmacy markets are fundamentally local in nature. This view was supported by the UK competition authorities in the Alliance UniChem/Boots Group decision, where it considered that the relevant frame of reference was a 1 mile radius around each pharmacy store of the merging parties that were to form part of Alliance Boots.»

Η Επιτροπή σημειώνει ότι η παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακεία στην Κύπρο, πραγματοποιείται στη βάση εθνικής νομοθεσίας που διέπει το επάγγελμα του φαρμακοποιού και ιδιαίτερα του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου και τους περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Φαρμακοποιοί, Φαρμακευτικά Προϊόντα, Ιατροτεχνολογικά Προϊόντα και Υγειονομικά Είδη) Κανονισμούς του 2019. Η εν λόγω παρεχόμενη υπηρεσία δεν διαφοροποιείται ανάλογα με την επαρχία στην οποία προσφέρεται.

Σημειώνεται περαιτέρω ότι η Επιτροπή στην Απόφαση της με αριθμό 35/2020 όρισε ως σχετική γεωγραφική αγορά της λιανικής διάθεσης φαρμακευτικών προϊόντων και υπηρεσιών, ολόκληρη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.³¹

Ως εκ τούτου, στη βάση των πιο πάνω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως για σκοπούς αξιολόγησης της παρούσας καταγγελίας η οποία αφορά τις ενέργειες του ΠΦΣ αναφορικά με την ένταξη και εγγραφή των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ, ως γεωγραφική αγορά της δεύτερης και τρίτης σχετικής αγοράς, ήτοι (α) λιανική διάθεση φαρμακευτικών προϊόντων και υπηρεσιών και λοιπών υπηρεσιών φροντίδας από ιδιωτικά φαρμακεία και (β) λιανική διάθεση συνταγογραφούμενων και μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων από τα φαρμακεία που έχουν συμβληθεί με τον ΟΑΥ με σκοπό την παροχή υπηρεσιών φροντίδας στους δικαιούχους του ΓεΣΥ, ορίζεται η επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δεδομένου ότι τα μέλη του ΠΦΣ δραστηριοποιούνται σε όλες τις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι καταγγέλλοντες δραστηριοποιούνται ή και θα δραστηριοποιούν σε διάφορες περιοχές της Δημοκρατίας, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως στο πλαίσιο της παρούσας καταγγελίας δεν χρειάζεται να πραγματοποιηθεί στενότερος ορισμός της γεωγραφικής αγοράς.

5. ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

5.1. Έννομο συμφέρον

Ο Νόμος σύμφωνα με το άρθρο 44³² του Νόμου, απαιτεί την ύπαρξη έννομου συμφέροντος για την νομιμοποίηση προσώπου να προβεί σε καταγγελία. Ειδικότερα ο νόμος προβλέπει τα ακόλουθα:

³¹ Βλέπε απόφαση με αρ. 35/2020 «Καταγγελία από την Ένωση Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου (ΕΤΥΚ) και το Ταμείο Υγείας της Ένωσης Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου (ΤΥ-ΕΤΥΚ) εναντίον του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου», ημερομηνίας 30/7/2020 (αριθμό φακέλου 11.17.016.10).

³² Βλέπε μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 72(3) του περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 2022.

«44 (1). Σε καταγγελία παραβάσεων των διατάξεων των άρθρων 3 και/ή 6 του παρόντος Νόμου και/ή των Άρθρων 101 ΣΛΕΕ και/ή 102 ΣΛΕΕ, δικαιούται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει έννομο προς τούτο συμφέρον.

(2) Έννομο συμφέρον έχει αυτός που δύναται να αποδείξει ότι υπέστη ή υπάρχει σοβαρός ή πιθανός κίνδυνος να υποστεί αισθητή οικονομική βλάβη ή ότι τίθεται ή υπάρχει σοβαρός ή πιθανός κίνδυνος να τεθεί σε μειονεκτική στον ανταγωνισμό θέση, ως άμεσο αποτέλεσμα της παράβασης.»

Το έννομο συμφέρον προς υποβολή της καταγγελίας από τους καταγγέλλοντες προκύπτει, ως σημειώνεται στην καταγγελία, από τις συνέπειες της άρνησης/απαγόρευσης ένταξης των υπό αναφορά φαρμακείων στο ΓεΣΥ.

Ιδιαίτερα στην καταγγελία σημειώνεται ότι τα καταγγέλλοντα φαρμακεία ένεκα της παράλειψης και/ή άρνησης εξέτασης των αιτήσεων τους και/ή λόγω της παράλειψης και/ή άρνησης ένταξης νέων φαρμακείων στο ΓεΣΥ και σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας, υφίστανται:

«(1) Καθημερινό αποκλεισμό των δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας, που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν από τα καταγγέλλοντα φαρμακεία, ιδίως αυτών που βρίσκονται σε αγροτικές και/ή ακριτικές περιοχές στις οποίες παρατηρείται ανεπάρκεια φαρμακείων, δημιουργώντας ταλαιπωρία και δυσκολία πρόσβασης σε αυτούς. Αυτό καταστρατηγεί το λόγο ύπαρξης του ΓεΣΥ, τη λειτουργία του οποίου χρηματοδοτούν οι δικαιούχοι με την καταβολή εισφοράς, χωρίς όμως απρόσκοπτα να λαμβάνουν τις υπηρεσίες και παροχές που δικαιούνται.

(2) Διαρκής καταστρατήγηση των αρχών του ελεύθερου, απρόσκοπτου και ανόθευτου ανταγωνισμού καθώς καθημερινά τα καταγγέλλοντα φαρμακεία εμποδίζονται από να διαθέτουν προς τους δικαιούχους των υπηρεσιών φροντίδας υγείας τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα και τις αντίστοιχες με αυτά, φαρμακευτικές υπηρεσίες που συνεπάγεται η ελεύθερη και απρόσκοπτη άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος με βάση και το δίκαιο του ανταγωνισμού.

(3) Τα καταγγέλλοντα φαρμακεία αντιμετωπίζουν καθημερινή απώλεια εσόδων, λόγω των παραβάσεων και/ή της συνεχιζόμενης παρανομίας, αφού δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τους δικαιούχους του ΓεΣΥ. Πρόσθετα, οι δικαιούχοι υπηρεσιών φροντίδας υγείας, μη γνωρίζοντας την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί από την απόφαση του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας κατά ή περί την 10.07.2019 έως 26.07.2019 για παράλειψη/άρνηση εξέτασης αιτήσεων φαρμακείων για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας με τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας μετά το πέρας της 4^{ης} Αυγούστου 2019 ή διαζευκτικά με το πέρας του μήνα Αυγούστου 2019, όταν επισκέπτονται τα καταγγέλλοντα

φαρμακεία και δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν, γιατί αυτά δεν είναι ενταγμένα στο ΓεΣΥ, τους δημιουργείται η λανθασμένη εντύπωση ότι είναι μια εκούσια απόφαση η μη ένταξη στο ΓεΣΥ και ως εκ τούτου, θεωρούν πως δεν πρόκειται να εξυπηρετηθούν ούτε και στο μέλλον από αυτά τα φαρμακεία. Έτσι, δημιουργείται ανεπανόρθωτο πλήγμα στην πελατεία των καταγγελλόντων φαρμακείων κατά τρόπο μόνιμο και μη αναστρέψιμο.

(4) Δημιουργία αχρείαστων επιπλέον εξόδων από την αγορά φαρμάκων τα οποία είναι ήδη ενταγμένα στο ΓεΣΥ, για την κάλυψη των αναγκών των δικαιούχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας και τα οποία όμως δεν μπορούν να διατεθούν στους δικαιούχους στην ανταγωνιστική τιμή που υπάρχει σε άλλα φαρμακεία που είναι ενταγμένα στο ΓεΣΥ, ένεκα της άρνησης/απαγόρευσης ένταξης των καταγγελλόντων φαρμακείων από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας στο ΓεΣΥ.

Τα εν λόγω φαρμακευτικά προϊόντα αγοράστηκαν από τους καταγγέλλοντες στη βάση των όσων τους διαβεβαίωναν κατά καιρούς οι λειτουργοί του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας, ότι δηλαδή θα ανακοινωθούν σύντομα τα νέα κριτήρια στη βάση των οποίων θα εξετάζονται οι αιτήσεις σύναψης σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων και προέβησαν σε αυτά τα έξοδα ώστε να βρίσκονται σε πλήρη ετοιμότητα εξυπηρέτησης των δικαιούχων του ΓεΣΥ. [...]

(5) Ορατό και προβλεπτό κίνδυνο να περιέλθει η επιτρεπτή περίοδος χρήσης (να λήξουν) των φαρμάκων που βρίσκονται στον κατάλογο του ΓεΣΥ και ήδη αγοράστηκαν από τα καταγγέλλοντα φαρμακεία και ως αποτέλεσμα τα καταγγέλλοντα φαρμακεία να πρέπει επωμιστούν όλο το κόστος, μετά την ημερομηνία λήξης των φαρμάκων.

(6) Ειδικά όσον αφορά το φαρμακείο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ ΛΤΔ, θα πρέπει να αναφερθεί ότι για το άνοιγμα και ολοκλήρωση του φαρμακείου, μπήκαν εγγυητές οι γονείς του υπεύθυνου Φαρμακοποιοού, Κωνσταντίνου Κονναρή, με υποθήκη την πρώτη τους κατοικία. [...] Επομένως, πρόκειται περί μιας σοβαρής επένδυσης, το άνοιγμα του εν λόγω φαρμακείου, το οποίο όμως ένεκα της μη ένταξης στο ΓεΣΥ και της καθημερινής απώλειας εσόδων οδηγείται στο να υπολειτουργεί και/ή να έχει πρόβλημα ρευστότητας που μπορεί να οδηγήσει στο κλείσιμό του.»

Συνακόλουθα, από τα πιο πάνω προκύπτει πως οι καταγγέλλοντες, έχουν έννομο συμφέρον για υποβολή της παρούσας καταγγελίας στη βάση του Νόμου.

5.2. «Επιχείρηση»

4.2.1. Επάγγελμα του Φαρμακοποιοού

Το άρθρο 2 του Νόμου ορίζει ως «επιχείρηση» κάθε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής του. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), προσεγγίζοντας την

έννοια «επιχείρηση», στο πλαίσιο του ανταγωνισμού έδωσε μια ευρεία ερμηνεία συμπεριλαμβάνοντας «κάθε οντότητα που ασκεί οικονομικής ή εμπορικής φύσεως δραστηριότητες», ανεξάρτητα από τη νομική της υπόσταση και τον τρόπο με τον οποίο χρηματοδοτείται.³³ Επιπλέον, το ΔΕΕ έχει αποφανθεί ότι ο όρος «οικονομικής φύσεως δραστηριότητα» εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα που έχει σχέση με την προσφορά αγαθών και/ή υπηρεσιών σε συγκεκριμένη αγορά, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τη διέπει και τον τρόπο της χρηματοδότησης της.³⁴

Συνεπώς, προκειμένου μια συμπεριφορά να εξεταστεί υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, θα πρέπει το πρόσωπο που ασκεί αυτή τη συμπεριφορά να υπάγεται στην έννοια της επιχείρησης, στοιχείο που με τη σειρά του προϋποθέτει την εκ μέρους του άσκηση οικονομικής δραστηριότητας κατά την επίμαχη συμπεριφορά του. Η αξιολόγηση αυτή δεν γίνεται in abstracto αλλά in concreto και μόνο σε σχέση με την υπό διερεύνηση συμπεριφορά και όχι σε σχέση με το σύνολο της δραστηριοποίησης του.³⁵

Επομένως, το αν ένας φορέας θα χαρακτηριστεί ως επιχείρηση ή όχι εξαρτάται από τη φύση της δραστηριότητας του. Σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία: «Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά. Η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα».³⁶

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες, όπως είναι οι φαρμακοποιοί, εφόσον δεν τελούν υπό υπαλληλική σχέση, παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες αγορές έναντι αμοιβής και ως εκ τούτου ασκούν οικονομική δραστηριότητα. Όπως αναφέρθηκε σχετικά στην υπόθεση *Pavlov*³⁷ «οι ανεξάρτητοι ειδικευμένοι ιατροί [...] ασκούν οικονομική δραστηριότητα και, επομένως, αποτελούν επιχειρήσεις [...], χωρίς ο περίπλοκος και τεχνικός χαρακτήρας των υπηρεσιών που παρέχουν και το γεγονός ότι ρυθμίζεται η άσκηση του επαγγέλματος τους να μπορούν να μεταβάλλουν το συμπέρασμα αυτό». Ως εκ τούτου, η θέση του ΟΑΥ ότι «ο ιδιάζων χαρακτήρας των φαρμάκων και των φαρμακευτικών ιδιοσυσκευασμάτων και δη οι θεραπευτικές τους ιδιότητες» τα διαχωρίζει από τα λοιπά διακινούμενα προϊόντα δεν

³³ Υπόθεση C-41/90, Hofner & Elsnér v. Macrotron, [1991] ECR I-1979, Υπόθεση 170/83, Hydrotherm v. Compact, [1984] ECR 2999.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Βλέπε C-159/91 Poucet and Pistre [1993] ECR I-637

³⁶ Βλέπε ενδεικτικά απόφαση στην υπόθεση C-67/96, Albany International.

³⁷ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180 έως 184/98, Pavel Pavlov κ.λπ. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, [2000] ECR I-06451, σκέψη 77.

ευσταθεί. Σχετική επί τούτου, είναι η απόφαση της Επιτροπής με αριθμό 35/2020 και ημερομηνία 30/7/2020.

Εν προκειμένω, στη βάση των ενώπιον της Επιτροπής δεδομένων, προκύπτει πως οι φαρμακοποιοί παρέχουν τις υπηρεσίες στην αγορά παροχής φαρμακευτικών υπηρεσιών έναντι αμοιβής από τους πελάτες τους και αναλαμβάνουν τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που συντρέχουν σχετικά με την άσκηση των δραστηριοτήτων τους στο μέτρο που, σε περίπτωση αναντιστοιχίας μεταξύ δαπανών και εσόδων, ο εγκεκριμένος φαρμακοποιός καλείται να καλύψει ο ίδιος το διαπιστωθέν έλλειμμα.³⁸ Θα πρέπει να σημειωθεί πως οι δραστηριότητες των φαρμακοποιών που έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ δεν περιορίζονται μόνο στη χορήγηση φαρμάκων και στην παροχή υπηρεσιών στους δικαιούχους του ΓεΣΥ, αλλά συνεχίζουν να μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες και να πωλούν φαρμακευτικά αλλά και μη φαρμακευτικά προϊόντα εκτός του πλαισίου του ΓεΣΥ, όπως σε περιπτώσεις που φάρμακο δεν έχει χορηγηθεί ή συνταγογραφηθεί από ιατρό του ΓεΣΥ, βιταμίνες, συμπληρώματα διατροφής και άλλα προϊόντα υγείας και ομορφιάς κλπ.

Η Επιτροπή παρατηρεί ότι στο Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ, που φέρει ημερομηνία 29 Μαρτίου 2019 αναφέρεται ότι τα φαρμακεία που εντάσσονται στο ΓεΣΥ θα έχουν εισοδήματα για υπηρεσίες εκτός των πλαισίων του ΓεΣΥ καθώς και παράπλευρα κέρδη λόγω της ένταξής τους για παροχή υπηρεσιών στο ΓεΣΥ. Ειδικότερα αναφέρεται πως «*Η αμοιβή για τις υπηρεσίες που παρέχονται στους Ευρωπαίους Πολίτες εντός του Συστήματος θα είναι επιπλέον του πιο πάνω προϋπολογισμού.*». Επίσης, «*οι μη δικαιούχοι πολίτες τρίτων χωρών καθώς και οι Ευρωπαίοι Πολίτες που επιλέγουν να μην χρησιμοποιούν το Σύστημα θα πληρώνουν όπως και σήμερα για τις υπηρεσίες που λαμβάνουν από τα φαρμακεία.*» Επιπρόσθετα, «*Η αξία των φαρμακευτικών προϊόντων που δεν αποζημιώνονται στα πλαίσια του ΓεΣΥ όπως τα Μη Συνταγογραφούμενα Φάρμακα (ΜΗΣΥΦΑ), τα φαρμακευτικά προϊόντα για τη στυτική δυσλειτουργία, αντισυλληπτικά, κ.ά. ανέρχεται σήμερα σε €33 εκ περίπου που επιφέρει εισόδημα στα φαρμακεία ύψους €10,9 εκ.*».³⁹

Καταλήγοντας στο Μνημόνιο Συναντίληψης αναφέρεται πως «*Εκτός από την αυξημένη ροή δικαιούχων στα φαρμακεία, με την εφαρμογή του ΓεΣΥ εκτιμάται ότι θα υπάρχουν τα πιο κάτω κέρδη:*

- *Κέρδος από πώληση ΜΗΣΥΦΑ⁴⁰ δημοσίου: €2,8εκ*

³⁸ Βλ. Υπόθεση C-1/12, *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (OTOC) εναντίον Autoridade da Concorrência*, [2013] 4 C.M.L.R. σκέψη 37.

³⁹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁴⁰ Μη Συνταγογραφούμενα Φάρμακα

- Κέρδος από πώληση συμπληρωμάτων διατροφής και άλλων προϊόντων €4,2εκ

Συνολικά έσοδα από παράπλευρα κέρδη: €7,0εκ.»

Σε σχέση με την πιο πάνω, η Επιτροπή σημειώνει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *LABCO/ONP*⁴¹ και τη σχετική απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής το «ΔΕΕ»),⁴² στην οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο επαγγελματικός Σύλλογος των Φαρμακοποιών, *Ordre national des pharmaciens* (ONP) και τα όργανα λήψεως αποφάσεως αυτού, ήτοι το *Conseil national de l'Ordre des pharmaciens* (CNOP) και το *Conseil central de la Section G de l'Ordre national des pharmaciens* (CCG), παραβίασαν το άρθρο 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. (εφεξής η «ΣΛΕΕ»), διά της εκδόσεως αποφάσεων με αντικείμενο, αφενός, την επιβολή κατώτατων τιμών στη γαλλική αγορά των αναλύσεων κλινικής βιολογίας και αφετέρου, την επιβολή περιορισμών στην ανάπτυξη ομίλων εργαστηρίων στην αγορά αυτή. Η επίμαχη αγορά ορίστηκε αυτή των υπηρεσιών αναλύσεων κλινικής βιολογίας στη Γαλλία, δια το λόγο ότι στη Γαλλία η κλινική βιολογία ασκείται κυρίως από τους φαρμακοποιούς, γεγονός που εξηγεί τον καθοριστικό ρόλο του ONP (ως ένωση επιχειρήσεων).

Σε ότι αφορά τη θέση του ΟΑΥ ότι τα φαρμακεία δεν αποτελούν αμιγώς εμπορικές επιχειρήσεις, υποκείμενες στους όρους του ελεύθερου ανταγωνισμού⁴³, αξίζει να σημειωθούν τα όσα καταγράφονται στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «*Competition Enforcement in the Pharmaceutical Sector (2009-2017)*»⁴⁴, όπου μεταξύ πολλών αναφέρεται πως:

«For competition policy and its enforcement activities in the pharmaceutical sector to be effective, they need to take account of the particularities and the resulting competitive dynamics of this sector. These particularities include, for instance, the specific structure of demand and supply involving a variety of stakeholders (Section 3.1) and the comprehensive legislative and regulatory framework in the different Member States (Section 3.2).

[...]

Pharmacies may also impact the demand for medicine, for example when there are incentives for pharmacists to dispense the cheapest available version of a given medicine

⁴¹ Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 08.12.2010, *LABCO/ONP* (39510), C(2010) 8952 τελικό.

⁴² Υπόθεση T-90/11, *Ordre national des pharmaciens (ONP) κ.λπ. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, [2014] C 34/26, 2015.

⁴³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0718081enn.pdf>

(such as a generic version or a parallel imported product). Pharmacists are often also the main source of advice for patients on over-the-counter medicines.»

Συνακόλουθα, συνεκτιμώντας όλα τα ανωτέρω στη βάση της ενωσιακής νομολογίας η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως οι φαρμακοποιοί αποτελούν επιχειρήσεις υπό την έννοια του Νόμου και ως εκ τούτου, δεν ευσταθεί η προβαλλόμενη από το ΟΑΥ θέση περί του αντιθέτου.

4.2.2 Διαχείριση υπηρεσιών φροντίδας υγείας από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας στο πλαίσιο του ΓεΣΥ

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού της Ένωσης, η έννοια της «επιχείρησης» περιλαμβάνει κάθε φορέα ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τον διέπει και του τρόπου χρηματοδότησής του⁴⁵. Επομένως, το αν ένας φορέας θα χαρακτηριστεί ως επιχείρηση ή όχι εξαρτάται από τη φύση της δραστηριότητάς του. Κατά πάγια επίσης νομολογία του Δικαστηρίου, οικονομική δραστηριότητα αποτελεί κάθε δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε ορισμένη αγορά⁴⁶.

Σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-262/18P και C-271/18P ημερομηνίας 11 Ιουνίου 2020, όσον αφορά τον τομέα κοινωνικής ασφάλισης και της ασφάλισης υγείας, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν θίγει καταρχήν την αρμοδιότητα των Κρατών Μελών να διαρρυθμίζουν τα συστήματα αυτά. Προκειμένου να αξιολογήσει αν μια δραστηριότητα που ασκείται στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι μη οικονομικής φύσης, το Δικαστήριο προβαίνει σε συνολική εκτίμηση του επίμαχου συστήματος και προς τούτο, λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία: (α) την επιδίωξη του κοινωνικού σκοπού από το σύστημα, (β) την εκ μέρους του εφαρμογή της αρχής της αλληλεγγύης, (γ) τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα της ασκούμενης δραστηριότητας και (δ) την εποπτεία από το Κράτος.⁴⁷

Επίσης, σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στις πιο πάνω προαναφερόμενες συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-262/18P και C-271/18P ημερομηνίας 11 Ιουνίου 2020, στο πλαίσιο της συνολικής εκτίμησης της δραστηριότητας, πρέπει να εξετάζεται, ειδικότερα αν

⁴⁵ Βλέπε αποφάσεις της 23ης Απριλίου 1991, Höfner και Elser, C-41/90, EU:C:1991:161, σκέψη 21, καθώς και της 3ης Μαρτίου 2011, AG2R Prévoyance, C-437/09, EU:C:2011:112, σκέψη 41.

⁴⁶ Βλέπε αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 1987, Επιτροπή κατά Ιταλίας, 118/85, EU:C:1987:283, σκέψη 7, και της 3ης Μαρτίου 2011, AG2R Prévoyance, C-437/09, EU:C:2011:112, σκέψη 42.

⁴⁷ Βλέπε C-159/91 Poucet and Pistre [1993] ECR I-637, σκέψεις 8 έως 10, 14, 15 και 18, Cisal, C-218/00, EU:C:2002:36, σκέψεις 34, 38 και 43, της 16ης Μαρτίου 2004, AOK Bundesverband κ.λπ., C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, EU:C:2004:150, σκέψεις 47 έως 50, της 5ης Μαρτίου 2009, Kattner Stahlbau, C-350/07, EU:C:2009:127, σκέψεις 35, 38 και 43, και της 3ης Μαρτίου 2011, AG2R Prévoyance, C-437/09, EU:C:2011:112, σκέψεις 43 έως 46

και σε ποιο βαθμό το επίμαχο σύστημα μπορεί να θεωρηθεί ότι εφαρμόζει την αρχή της αλληλεγγύης και αν η δραστηριότητα των ασφαλιστικών φορέων που διαχειρίζονται ένα τέτοιο σύστημα υπόκειται σε κρατική εποπτεία.⁴⁸

Κατά πάγια νομολογία επιχειρήσεις που ασκούν οικονομικής φύσεως δραστηριότητες εμπίπτουν στις πρόνοιες του Νόμου, εκτός εάν εφαρμόζεται ο κανόνας «των υπηρεσιών κοινής ωφελείας».⁴⁹ Στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης εξετάζεται κατά πόσο το κράτος εμπορεύεται προϊόντα ή υπηρεσίες παράλληλα με ιδιωτικές επιχειρήσεις καθότι σε τέτοια περίπτωση δεν τυγχάνει εξαίρεσης.⁵⁰ Συνεπώς, ως έχει αναφερθεί από το ΔΕΕ για ενδεχόμενη εφαρμογή των περί ανταγωνισμού κανόνων «πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της περιπτώσεως όπου το κράτος ενεργεί ασκώντας δημόσια εξουσία και της περιπτώσεως όπου το κράτος ασκεί οικονομικές δραστηριότητες βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα που συνίστανται στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά (βλ., συναφώς, απόφαση της 16ης Ιουνίου 1987, 118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σ. 2599, σκέψη 7).»⁵¹

Σε σχέση με το ζήτημα της οικονομικής δραστηριότητας από μέρους του κράτους, καθοδηγητικά είναι τα όσα καταγράφονται στο έγγραφο του Competition and Market Authority (CMA) του Ηνωμένου Βασιλείου, «Public bodies and Competition Law» στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρονται τα ακόλουθα:

«Purchase of goods or services

2.14 Competition law may apply to agreements and conducts relating to a public body's purchasing activities (whether individually or jointly with others). However, in determining whether a public body is acting as an undertaking in relation to such purchase of goods or services in a market, the economic or non-economic nature of that purchasing activity depends on the end use to which the public body puts the goods or services bought.

- If the purchased goods are related to a subsequent offer or supply of goods or services on a market by the public body in question (for example, the purchased goods from an input supply of goods or services), then, if the downstream supply is considered to be an economic activity, the purchasing activity is also likely to be deemed to be “economic”.*

⁴⁸ Βλέπε επίσης αποφάσεις C-159/91 Poucet and Pistre [1993] ECR I-637, σκέψεις 8 και 14, C-218/00, EU:C:2002:36, σκέψεις 38 και 43, της 16ης Μαρτίου 2004, Kattner Stahlbau, C-350/07, EU:C:2009:127, σκέψης 43, και της 3ης Μαρτίου 2011,

⁴⁹ Βλέπε C-475/99, Ambukanz Glockner v Landreis Sudwetpflaz (Glockner) [2001] ECR I-8089; Case T-289/03 BUPA and others V Commision [2008] ECR II-81

⁵⁰ Υπόθεση C-41/90, Hofner & Elsnor V. Macrotrrom, [1991] ECR I-1979, Υπόθεση 170/83, Hydrotherm v. Compact, [1984] ECR 2999.

⁵¹ Βλέπε απόφαση C-343/95 Cali V Figli V Servizi Ecologici Porto di Genova (cali) [1997] ECR I-1580, παρ. 16

- *By contrast, where a public body purchased goods or services in a given market, but does not directly offer or supply any goods or services in that (or a related) market, that body will not be typically be acting as an undertaking for the purposes of UK or EU competition law when it makes such purchase.*⁵²

Σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-262/18P και C-271/18P ημερομηνίας 11 Ιουνίου 2020:

«Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζουν την αρχή της αλληλεγγύης χαρακτηρίζονται, ιδίως, από την υποχρεωτική φύση της ασφάλισης τόσο για τους ασφαλισμένους όσο και για τους ασφαλιστικούς φορείς, από το ότι οι εισφορές καθορίζονται εκ του νόμου σε αναλογία προς τα εισοδήματα των ασφαλισμένων και όχι προς τον κίνδυνο τον οποίο αυτοί ατομικά αντιπροσωπεύουν λόγω της ηλικίας τους ή της κατάστασης της υγείας τους, από τον κανόνα ότι οι καθοριζόμενες εκ του νόμου υποχρεωτικές παροχές είναι ίδιες για όλους τους ασφαλισμένους, ανεξαρτήτως του ύψους των εισφορών που καταβάλλει κάθε ασφαλισμένος, καθώς και από έναν μηχανισμό αντιστάθμισης των δαπανών και των κινδύνων βάσει του οποίου τα συστήματα που παρουσιάζουν πλεόνασμα συμμετέχουν στη χρηματοδότηση των συστημάτων που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές οικονομικές δυσχέρειες (πρβλ. αποφάσεις της 17ης Φεβρουαρίου 1993, *Roucet και Pistre*, C-159/91 και C-160/91, EU:C:1993:63, σκέψεις 7 έως 12, 15 και 18, της 22ας Ιανουαρίου 2002, *Cisal*, C-218/00, EU:C:2002:36, σκέψεις 39, 40 και 42, και της 16ης Μαρτίου 2004, *AOK Bundesverband κ.λπ.*, C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, EU:C:2004:150, σκέψεις 47, 48, 52 και 53).»

Κατά τη νομολογία «δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι το κράτος ενεργεί απευθείας μέσω ενός οργάνου που αποτελεί μέρος της δημόσιας διοίκησης ή μέσω μιας οντότητας στην οποία έχει παραχωρήσει ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα. Για να καταστεί δυνατή η διάκριση [...], είναι αναγκαίο να ερευνηθεί η φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί η δημόσια επιχείρηση ή η οντότητα στην οποία έχουν παραχωρηθεί από το κράτος ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.»⁵³

Περαιτέρω σύμφωνα με τις αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 1995, *Fédération française des sociétés d'assurance κ.λπ.*, C-244/94, EU:C:1995:392, σκέψεις 17, 19 και 22, και της 21ης Σεπτεμβρίου 1999 και *Albany*, C-67/96, EU:C:1999:430, σκέψεις 79, 81, 82 και 85 οι φορείς

⁵² A guide to the application of Competition ACT 1998, Δεκέμβριο 2011 (OFT1389)

⁵³ Ibid παρ. 17 και 18. Στη βάση της ίδιας συλλογιστική, ο γενικός εισαγγελέας Tesouro στις προτάσεις του στην προπαρατεθείσα υπόθεση *Roucet και Pistre*, εκτίμησε ότι η εν λόγω δραστηριότητα δεν μπορούσε να ασκηθεί παρά μόνο από δημόσιο οργανισμό και δεν ήταν συγκρίσιμη προς τις ασφαλιστικές δραστηριότητες των ιδιωτικών επιχειρήσεων, πράγμα που τον οδήγησε στο συμπέρασμα ότι ο εν λόγω φορέας δεν ήταν επιχείρηση.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62003CC0205&from=EN>

οι οποίοι διαχειρίζονται ένα ασφαλιστικό σύστημα δεν εφαρμόζουν την αρχή της αλληλεγγύης και, ως εκ τούτου, ασκούν οικονομική δραστηριότητα, όταν το σύστημα αυτό βασίζεται στην προαιρετική ασφάλιση, λειτουργεί σύμφωνα με την αρχή της κεφαλαιοποίησης κατά την οποία υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του ύψους των εισφορών που καταβάλλει ο ασφαλισμένος και της οικονομικής απόδοσής τους, αφενός, και των παροχών που προσφέρονται στον εν λόγω ασφαλισμένο, αφετέρου, και περιέχει εξαιρετικά περιορισμένα στοιχεία αλληλεγγύης. (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Λαμβανομένων υπόψη αυτών, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο ο ΟΑΥ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων και εξουσιών τόσο σε σχέση με τη διαχείριση του συστήματος υγείας όσο και σε σχέση με τις συμφωνίες στις οποίες προέβη με τον ΠΦΣ ή/και μονομερείς αποφάσεις του ίδιου για περιορισμό των φαρμακείων εντός της Δημοκρατίας μέσω των οποίων γίνεται η διάθεση και παροχή των αναγκαίων φαρμακευτικών προϊόντων που καλύπτονται από το Γενικό Σύστημα Υγείας (στο εξής το «ΓεΣΥ»), συνιστά επιχείρηση υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης της Επιτροπής, εξετάζονται ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία και διαχείριση του ΓεΣΥ λαμβανομένου υπόψη ότι η υπό εξέταση συμπεριφορά αφορά ενέργειες, πρακτικές ή και παραλείψεις του ΟΑΥ στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, κατά πόσο το Σύστημα βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης και κοινωνικής παροχής, κατά πόσο υφίσταται έλεγχος από το Κράτος, καθώς και κατά πόσο οι εξουσίες και αρμοδιότητες του ΟΑΥ σε σχέση με το αντικείμενο της αυτεπάγγελτης έρευνας συνιστούν δημόσια ρυθμιστική εξουσία ή οικονομική δραστηριότητα.

(α) Λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας στην Κύπρο και Λειτουργία του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας

Ο ΟΑΥ συστάθηκε με βάση τον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο (Ν.89(Ι)/2001) και αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που έχει ως σκοπό εγκαθίδρυση του την εφαρμογή του ΓεΣΥ εντός της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.⁵⁴

Το Γενικό Σύστημα Υγείας της Κυπριακής Δημοκρατίας, τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Ιουνίου 2019, ενώ το 2017 με το Νόμο αρ. 73(Ι)/2017, συστάθηκε ο Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας, που συνιστά οργανισμό δημοσίου δικαίου, και ο οποίος αναλαμβάνει την ευθύνη της λειτουργίας όλων των δημόσιων νοσηλευτηρίων και των κέντρων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στις περιοχές που ελέγχονται από τη Δημοκρατία, καθώς

⁵⁴ Άρθρο 4 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου αρ. 89(Ι)/ 2001 ως έχει τροποποιηθεί.

και την ευθύνη για την εφαρμογή της διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας στα δημόσια νοσηλευτήρια. (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Σύμφωνα με το εδάφιο (2) του άρθρου 4 του υπό αναφορά Νόμου 89(Ι)/2001, ο ΟΑΥ έχει την αρμοδιότητα: (α) να διαχειρίζεται το Ταμείο του οργανισμού, (β) να εξασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση και την παροχή στους δικαιούχους, των προβλεπόμενων από τον παρόντα Νόμο υπηρεσιών φροντίδας υγείας, χωρίς οποιεσδήποτε διακρίσεις, (γ) να συμβάλλεται με τους παροχείς υπηρεσιών φροντίδας υγείας, (δ) τηρουμένων των διατάξεων του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου και κατόπιν σχετικής έγκρισης του Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών, να ιδρύει εταιρείες ή συμμετέχει σε εταιρείες ή επιχειρήσεις στις οποίες κατέχει άμεσα ή έμμεσα, μέσω εταιρειών των οποίων κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών ή όλες τις εκδομένες μετοχές, οποιοδήποτε ποσοστό μετοχών στο εκδομένο κεφάλαιό τους, για σκοπούς διεξαγωγής επιχείρησης είτε στη Δημοκρατία είτε στο εξωτερικό, σε περιπτώσεις που θεωρεί ότι αυτό εξυπηρετεί το σκοπό και την αποστολή του, (ε) να διεξάγει ετήσιες αναλογιστικές ανασκοπήσεις της οικονομικής κατάστασης του Ταμείου σε συνάρτηση με τις υποχρεώσεις του από την εφαρμογή του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου, (στ) να διαθέτει χρήματα του Ταμείου για σκοπούς έρευνας, διαφώτισης, επιμόρφωσης και εκπαίδευσης για την καλύτερη λειτουργία και αποδοτικότητα του συστήματος, (ζ) να παρέχει κίνητρα και υποτροφίες για μεταπτυχιακές σπουδές σε εξειδικευμένα θέματα που ο ΟΑΥ θεωρεί αναγκαία και σκόπιμα, (η) να διαθέτει ποσοστό των χρημάτων του ετήσιου προϋπολογισμού το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 5% για τη διαχείριση του ίδιου του ΟΑΥ, εκτός αν με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το ποσοστό αυτό αυξηθεί, (θ) να τηρεί αρχεία, (ι) να προβαίνει σε κάθε άλλη πράξη ή ενέργεια η οποία είναι συναφής με τις πιο πάνω αρμοδιότητες και (ια) να ασκεί οποιεσδήποτε άλλες αρμοδιότητες προβλέπονται σε επιμέρους διατάξεις του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου και σε οποιοσδήποτε δυνάμει αυτού εκδιδόμενους Κανονισμούς ή εσωτερικούς κανονισμούς ή αποφάσεις.⁵⁵

Σύμφωνα με το άρθρο 22 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, η παρεχόμενη από το Σύστημα φροντίδα υγείας περιλαμβάνει τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας, οι οποίες καθορίζονται στον εν λόγω νόμο και που μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνουν:

- (α) φροντίδα υγείας από προσωπικούς ιατρούς,
- (β) φροντίδα υγείας από ειδικούς ιατρούς,
- (γ) εργαστηριακές εξετάσεις,
- (δ) τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα, ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη που χορηγούνται με βάση συνταγή που εκδίδει ιατρός ή οδοντίατρος και τα οποία

⁵⁵ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

περιλαμβάνονται στον κατάλογο φαρμακευτικών προϊόντων και στον κατάλογο ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών,
(ε) φροντίδα υγείας από νοσηλευτές και μαίες,
(στ) ανακουφιστική φροντίδα υγείας·
(ζ) φροντίδα υγείας από άλλους επαγγελματίες υγείας·
(η) ενδονοσοκομειακή φροντίδα υγείας·
(θ) προληπτική οδοντιατρική φροντίδα υγείας
(ι) ιατρική αποκατάσταση, περιλαμβανομένης της προμήθειας, της συντήρησης και της ανανέωσης ορθοπαιδικών και ορθωτικών ειδών και τεχνητών μελών·
(ια) κατ' οίκον επισκέψεις·
(ιβ) μεταφορά δικαιούχου με ασθενοφόρο·
(ιγ) φροντίδα υγείας, όπως καθορίζεται με Κανονισμούς, σε περιπτώσεις ατυχημάτων και επειγόντων περιστατικών.

Δικαιούχος υπηρεσιών φροντίδας υγείας σύμφωνα με το άρθρο 16 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, είναι κάθε πρόσωπο που έχει τη συνήθη διαμονή του στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές και το οποίο είναι-

- (α) Πολίτης της Δημοκρατίας,
- (β) πολίτης της Ένωσης που είναι, μισθωτός εργαζόμενος ή μη μισθωτός εργαζόμενος στη Δημοκρατία, ή διατηρεί αυτή την ιδιότητα, ή έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής, δυνάμει των διατάξεων του περί του Δικαιώματος των Πολιτών της Ένωσης και των Μελών των Οικογενειών τους να Κυκλοφορούν και Νοείται ότι, όπου εφαρμόζονται, ισχύουν οι διατάξεις των Κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 883/2004 και (ΕΚ) αριθ. 987/2009·να Διαμένουν Ελεύθερα στη Δημοκρατία Νόμου,
- (γ) πολίτης τρίτης χώρας, ο οποίος έχει αποκτήσει νόμιμα το δικαίωμα μόνιμης διαμονής του στις ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές δυνάμει των διατάξεων του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου:
- (δ) πολίτης τρίτης χώρας ο οποίος έχει αποκτήσει νόμιμα δικαίωμα ίσης μεταχείρισης στους κλάδους της κοινωνικής ασφάλισης δυνάμει των διατάξεων του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου·
- (ε) αναγνωρισμένος πρόσφυγας ή πρόσωπο με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας που παραχωρείται σε αυτό δυνάμει των διατάξεων του περί Προσφύγων Νόμου·
- (στ) πρόσωπο το οποίο είναι μέλος της οικογένειας των προσώπων που καθορίζονται στις παραγράφους (α), (β) και (δ) και
- (η) κάθε πρόσωπο το οποίο είναι μέλος της οικογένειας των προσώπων που καθορίζονται στη παράγραφο (γ) και έχει αποκτήσει νόμιμα το δικαίωμα μόνιμης διαμονής στις

ελεγχόμενες από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές δυνάμει των διατάξεων του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου.

Πέραν της υποχρεωτικής ασφάλισης που παρέχεται στα πρόσωπα που καταγράφονται ανωτέρω, ο ΟΑΥ έχει την εξουσία και αρμοδιότητα να λειτουργεί και να διαχειρίζεται ειδικό σύστημα για εθελοντική ασφάλιση, στο οποίο η εισφορά, οι όροι και η παροχή των υπηρεσιών δυνατό να διαφέρουν από τους όρους της εισφοράς και της παροχής υπηρεσιών από το γενικό σύστημα υγείας. Σχετικοί επί τούτου είναι οι Κανονισμοί (Κ.Δ.Π) με αρ. 48/2020 οι οποίοι δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας 14 Φεβρουαρίου 2020.

Σύμφωνα με το άρθρο 30 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 για σκοπούς παροχής των υπηρεσιών φροντίδας υγείας όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 22, ο ΟΑΥ συμβάλλεται, μεταξύ άλλων, με φαρμακοποιοούς που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 38 του Νόμου με αρ. 89(Ι)/2001 *«(1)Για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας, ο Οργανισμός συμβάλλεται με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή τις ενώσεις αυτών ή τις κρατικές υπηρεσίες υγείας, τα οποία πληρούν τις διατάξεις του παρόντος Νόμου, των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών, εσωτερικών κανονισμών και Αποφάσεων.»*⁵⁶. Το εδάφιο (3) του ίδιου άρθρου προβλέπει πως: *«Ο Οργανισμός πριν τη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας εγγράφει στο Σύστημα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή τις ενώσεις αυτών ή τις κρατικές υπηρεσίες υγείας που επιθυμούν να παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας, για σκοπούς ελέγχου της τήρησης των διατάξεων του παρόντος Νόμου και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών, εσωτερικών κανονισμών και Αποφάσεων.»*

Για σκοπούς εφαρμογής του ΓεΣΥ, ιδρύθηκε Ταμείο Ασφάλισης, το οποίο διαχειρίζεται ο ΟΑΥ και τα έσοδα του οποίου σύμφωνα με το άρθρο 18 του Νόμο αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, περιλαμβάνουν υποχρεωτικές εισφορές που αφορούν ποσοστό επί των αποδοχών των μισθωτών, αυτοτελών εργαζομένων, συνταξιούχων και προσώπων που κατέχουν αξίωμα, δωρεές, κληροδοτήματα, προσόδους από περιουσιακά στοιχεία του ΟΑΥ, καθώς και κάθε άλλο έσοδο που προκύπτει από τις δραστηριότητες του ΟΑΥ. Στο πλαίσιο της διαχείρισης του Ταμείου Ασφάλισης, το Συμβούλιο του ΟΑΥ δύναται *«να επενδύει σε επενδύσεις που εγκρίνει ο Υπουργός Οικονομικών χρήματα τα οποία κρίνει ότι δεν απαιτούνται για την κάλυψη των υποχρεώσεών του.»*⁵⁷.

⁵⁶ Βλέπε επίσης Κανονισμό 5 της ΚΔΠ 159/2019.

⁵⁷ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

Οι κατηγορίες εισφορών και τα ποσοστά εισφορών για κάθε κατηγορία καθορίζονται στον περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί.

Πίνακας: Ποσοστά εισφορών 58

Κατηγορίες Εισφορέων	Πρώτη φάση (Από 1/3/2019- 29/2/2020)	Πλήρης εφαρμογή (Από 1/3/2020)	Επεξηγήσεις
Μισθωτός (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα)	1,70%	2,65%	επί των αποδοχών του
Εργοδότης (συμπεριλαμβανομένου του Κράτους ως εργοδότη)	1,85%	2,90%	επί των αποδοχών κάθε μισθωτού του
Κράτος	1,65%	4,70%	επί των αποδοχών των μισθωτών, των αυτοεργοδοτούμενων, αξιωματούχων και επί των συντάξεων
Αυτοτελώς εργαζόμενος	2,55%	4,00%	επί των αποδοχών του
Συνταξιούχος	1,70%	2,65%	επί της σύνταξής του

Κατηγορίες Εισφορών	Πρώτη φάση (Από 1/3/2019- 29/2/2020)	Πλήρης εφαρμογή (Από 1/3/2020)	Επεξηγήσεις
Εισοδηματίας (π.χ. ενοίκια, τόκοι, μερίσματα)	1,70%	2,65%	επί του εισοδήματός του
Αξιωματούχος	1,70%	2,65%	επί των αποδοχών του
Πρόσωπα υπεύθυνα για την καταβολή σε αξιωματούχους των προβλεπόμενων αποδοχών τους	1,85%	2,90%	επί των αποδοχών των αξιωματούχων

Σημειώσεις

Το μέγιστο συνολικό ετήσιο ποσό για κάθε φυσικό πρόσωπο πάνω στο οποίο καταβάλλονται εισφορές, είναι το ποσό των €180.000.

Άλλα έσοδα του Ταμείου Ασφάλισης, σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται από τον ΟΑΥ στην επιστολή του ημερομηνίας 26/5/2021, δύνανται να προέρχονται από εκπτώσεις/ επιστροφές που λαμβάνονται από εταιρείες φαρμάκων στο πλαίσιο της τήρησης του σφαιρικού προϋπολογισμού, δωρεές και κληροδοτήματα, προσόδους από περιουσιακά στοιχεία και επενδύσεις χρημάτων που δεν απαιτούνται για την κάλυψη υποχρεώσεων του Ταμείου τις οποίες εγκρίνει ο Υπουργός Οικονομικών.⁵⁹

Επισημαίνεται πως σύμφωνα με το Νόμο αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, τουλάχιστον ανά τρία (3) έτη ο ΟΑΥ υποβάλλει έκθεση αξιολόγησης για το Σύστημα στον Υπουργό Υγείας, με «*εισηγήσεις για τυχόν τροποποιήσεις στη νομοθεσία που αφορά στις εισφορές, συμπληρωμές και συνεισφορές, καθώς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους δικαιούχους του Συστήματος, καθώς και οποιοδήποτε στοιχείο κρίνεται σκόπιμο, η οποία*

⁵⁹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

υποβάλλεται στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση, μετά από έγκριση του Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών.»

Τα χρήματα του Ταμείου Ασφάλισης που διαχειρίζεται ο ΟΑΥ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Νόμο αρ.89(Ι)/2001 έχουν ως σκοπό την ισότιμη παροχή υπηρεσιών στους δικαιούχους και την καταβολή της συμφωνηθείσας αμοιβής με τους παροχείς υπηρεσιών φροντίδας υγείας η οποία επικυρώνεται με Κανονιστική Διοικητική Πράξη από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Θα πρέπει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, σε οποιοδήποτε οικονομικό έτος η αμοιβή για οποιαδήποτε υπηρεσία φροντίδας υγείας προσαρμόζεται ανάλογα, έτσι ώστε η πραγματική δαπάνη να μην υπερβεί την προϋπολογισθείσα δαπάνη που καθορίστηκε στο σφαιρικό προϋπολογισμό για την ομάδα υπηρεσιών φροντίδας υγείας στην οποία αντιστοιχεί, όπως καθορίζεται με Κανονισμούς. (άρθρο 48) (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Σύμφωνα με το εδάφιο (5) του άρθρου 48 του Νόμου αρ, 89(Ι)/2001, «σφαιρικός προϋπολογισμός» σημαίνει τη δαπάνη που καθορίστηκε από τον Οργανισμό μετά από διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των παροχέων υπηρεσιών φροντίδας υγείας, που θα δαπανηθεί το επόμενο έτος. Σύμφωνα με την παρουσίαση Ανώτερης Λειτουργού του ΟΑΥ κατά τη διάρκεια ημερίδας που διοργανώθηκε από τον ΠΦΣ στις 27/9/2017, ο σφαιρικός προϋπολογισμός⁶⁰:

- «Διασφαλίζει ότι η πραγματική δαπάνη για κάθε κατηγορία παροχέα δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό που καθορίστηκε για το συγκεκριμένο οικονομικό έτος.
- Η αποζημίωση για οποιαδήποτε υπηρεσία φροντίδας υγείας προσαρμόζεται ανάλογα με τον αριθμό των περιστατικών.
- Εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες παροχέων.
- Εφαρμόζεται μέσω του μηχανισμού αναπροσαρμογής της τιμής μονάδας (Point system) και επιστροφών (rebates).»⁶¹ (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

⁶⁰Παρουσίαση από Ανώτερη Λειτουργό ΟΑΥ σε Ημερίδα του ΠΦΣ «Βασικές αρχές παροχής υπηρεσιών φαρμακευτικής φροντίδας σε περιβάλλον ΓεΣΥ», ημερομηνίας 27/9/2017.

⁶¹<https://www.oeb.org.cy/wp-content/uploads/2017/09/%CE%A0%CE%A6%CE%A3-%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1 %CE%93-%CE%91%CF%87%CE%BD%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%BF%CF%85 20170927.pdf>

Εν προκειμένω σε σχέση με το αντικείμενο της καταγγελίας, ο σφαιρικός υπολογισμός αποφασίστηκε κατόπιν διαβουλεύσεων με τον ΠΦΣ και ακολούθως ο ΟΑΥ ενεργώντας στη βάση του άρθρου 37(3) του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, εξέδωσε την ατομική διοικητική πράξη με αρ. ΚΔΠ 195/2019 (με ημερομηνία Δημοσίευσης 7/6/2019) στην οποία καθόρισε τις αμοιβές των φαρμακοποιών για την περίοδο 1/6/2019 έως 31/12/2019.⁶² Η εν λόγω ΚΔΠ δεν έτυχε της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου και της Βουλής, παρά ταύτα σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37(3) του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί, προβλέπεται ότι:

«37(3) Οι διαδικασίες αμοιβής των φαρμακοποιών καθορίζονται με Κανονισμούς:

Νοείται ότι, το ύψος της αμοιβής των φαρμακοποιών καθορίζεται με Αποφάσεις⁶³, ούστερα από διαβουλεύσεις του Οργανισμού με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο και με τη σύμφωνο γνώμη του Υπουργού. (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Πέραν των ανωτέρω, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το ΓεΣΥ καλύπτει φάρμακα στη βάση σχετικών καταλόγων καθώς και μη συνταγογραφούμενα (ΜΗ.ΣΥ.ΦΑ)⁶⁴. Ο καθορισμός του ποια φάρμακα είναι συνταγογραφούμενα και ποια όχι, καθορίζεται με διάταγμα από το Υπουργείο Υγείας και δημοσιεύονται σε σχετικό Κατάλογο Φαρμακευτικών Προϊόντων. Το ΓεΣΥ καλύπτει φάρμακα που χρησιμοποιούνται τόσο στις χρόνιες και οξείες παθήσεις καθώς και στις σοβαρές και σπάνιες ασθένειες.⁶⁵ Ως αναφέρθηκε στο πλαίσιο του ΓεΣΥ ο κάθε δικαιούχος καλείται να καταβάλει μόνο ένα μικρό ποσό για κάθε φάρμακο που λαμβάνει (Συμπληρωμή), έτσι ώστε να προωθείται η υπεύθυνη χρήση των φαρμάκων και να αποφεύγεται η κατάχρηση, η οποία πέραν της σπατάλης, μπορεί να εκθέσει τον ασθενή σε αχρείαστο κίνδυνο. Το ποσό αυτό δεν θα υπερβαίνει το μέγιστο όριο των 150 ευρώ (ή 75 ευρώ για κάποιες κατηγορίες) ανά δικαιούχο και ανά έτος για το σύνολο των υπηρεσιών που ο δικαιούχος λαμβάνει από το ΓεΣΥ. Για τα φάρμακα, η Συμπληρωμή είναι 1 ευρώ για κάθε φάρμακο που αναγράφει η συνταγή. Στην περίπτωση που συνταγογραφηθούν 2 κουτιά από το ίδιο φάρμακο λόγω αυξημένης δΟΣολογίας, η Συμπληρωμή που θα πληρώσει ο δικαιούχος παραμένει στο 1 ευρώ. Πέραν της Συμπληρωμής, ο δικαιούχος μπορεί να πρέπει να πληρώσει και Συνεισφορά II. Η Συνεισφορά II είναι η διαφορά κόστους μεταξύ του φθηνότερου φαρμάκου, από μια κατηγορία φαρμάκων, το οποίο καλύπτει πλήρως το ΓεΣΥ και του φαρμάκου που έχει συνταγογραφηθεί.⁶⁶ Για κάθε κατηγορία φαρμάκων που

⁶² <file:///C:/Users/User/Downloads/BOD%20decision%20pharmacists%20remun.pdf>

⁶³ Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία (Νόμος αρ. 89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί) απόφαση σημαίνει απόφαση του ΟΑΥ που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

⁶⁴ [ΓεΣΥ \(gesy.org.cy\)](http://gesy.org.cy)

⁶⁵ https://www.gesy.org.cy/sites/Sites?d=Desktop&locale=el_GR&lookuphost=/el-gr/&lookuppage=hiopharmaceuticalcarefaq

⁶⁶ Ibid.

περιλαμβάνεται στον κατάλογο με τα φάρμακα του ΓεΣΥ, θα πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένα φάρμακο για το οποίο, αν ο δικαιούχος το επιλέξει, δε θα χρειάζεται να καταβάλει Συνεισφορά II.

Θα πρέπει να σημειωθεί επιπρόσθετα ότι ο ΟΑΥ το 2019, ενεργώντας στη βάση του του άρθρου 20^A και 64 του Νόμου αρ.89(I)/2001 ως έχει τροποποιηθεί, προέβη στην έκδοση Κανονισμών, κατόπιν έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου αναφορικά με την καταβολή συμπληρωμής από τους δικαιούχους για τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας που λαμβάνουν.⁶⁷ Σύμφωνα με το προοίμιο των Κανονισμών η συμπληρωματική καταβολή αποφασίστηκε λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη «*το σύστημα να είναι καθολικό, οικονομικά βιώσιμο, να παρέχει ισότιμη μεταχείριση και να εξασφαλίζει υψηλού επίπεδο υπηρεσίες φροντίδας υγείας*». Σύμφωνα με τους εν λόγω Κανονισμούς, καταβάλλεται από τους δικαιούχους, μεταξύ άλλων, συμπληρωμή για κάθε φαρμακευτικό προϊόν.⁶⁸ Επιπρόσθετα, ο ΟΑΥ δύναται μεταξύ άλλων να απαιτεί την καταβολή συνεισφοράς μετά από απευθείας πρόσβαση του δικαιούχου σε ειδικό ιατρό της επιλογής του, τόσο για την επίσκεψη, όσο και για οποιεσδήποτε άλλες υπηρεσίες φροντίδας υγείας που προκύπτουν από την επίσκεψη.

Σε ότι αφορά τη διοίκηση του ΟΑΥ και κατά πόσο ασκείται έλεγχος από το κράτος, διαπιστώνεται πως σύμφωνα με το άρθρο 5 του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου αρ.89(I)/2001 ως έχει τροποποιηθεί ο ΟΑΥ διοικείται και ενεργεί μέσω του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο διαχειρίζεται την περιουσία και τους πόρους του ΟΑΥ, και που τον εκπροσωπεί ενώπιον κάθε αρχής. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ απαρτίζεται από τους πιο κάτω:

(α) Τον Πρόεδρο του Συμβουλίου που είναι ανεξάρτητο πρόσωπο το οποίο διορίζεται για πενταετή θητεία, με δυνατότητα επαναδιορισμού,

(β) δύο ως εκ της θέσης τους (ex-officio) μέλη που είναι

(i) ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας και

(ii) ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών,

(γ) δέκα διοριζόμενα μέλη από τα οποία,

(i) δύο αντιπροσωπεύουν την Κυβέρνηση,

⁶⁷ https://www.gesy.org.cy/sites/Sites?d=Desktop&locale=el_GR&lookuphost=/el-gr/&lookuppage=hiollegislation

⁶⁸ Στις περιπτώσεις όπου οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας παρέχονται στο πλαίσιο ενδονοσοκομειακής φροντίδας υγείας δεν καταβάλλεται συμπληρωμή, ενώ προβλέπονται συγκεκριμένες εξαιρέσεις από την υποχρέωση καταβολής συμπληρωμής (Παράρτημα III)

- (ii) τρία αντιπροσωπεύουν τις εργοδοτικές οργανώσεις ΚΕΒΕ και ΟΕΒ,
- (iii) τρία αντιπροσωπεύουν τις εργατικές οργανώσεις ΣΕΚ, ΠΕΟ και ΠΑΣΥΔΥ,
- (iv) ένα αντιπροσωπεύει τους ασθενείς, και
- (v) ένα αντιπροσωπεύει τους αυτοτελώς εργαζόμενους.⁶⁹

Ο πρόεδρος και τα διοριζόμενα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, με όρους που καθορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο στην πράξη του διορισμού τους.⁷⁰ Ως εκ των ανωτέρω, προκύπτει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ αποτελείται από τον Πρόεδρο και δώδεκα (12) μέλη, εκ των οποίων τα (4) είναι εκπρόσωποι της Κυβέρνησης. Η θητεία των δέκα μελών (πλην των εκπροσώπων της κυβέρνησης) είναι πενταετής και έχουν δικαίωμα επαναδιορισμού.

Σύμφωνα με το άρθρο 5(3) του Νόμου αρ.89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί με βάση τον τροποποιητικό Νόμο αρ. 134(Ι)/2002 για το διορισμό ή την παύση ή την αντικατάσταση του προέδρου και πριν το διορισμό, την παύση και την αντικατάσταση, ως ήθελε να είναι η περίπτωση, διεξάγονται διαβουλεύσεις μεταξύ του Υπουργού, του Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων και των αρχηγών ή κοινοβουλευτικών εκπροσώπων των εκάστοτε, κατά πρακτική, λογιζόμενων κοινοβουλευτικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Περαιτέρω, σύμφωνα με το εδάφιο (2) του άρθρου 7 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί με τον τροποποιητικό Νόμο αρ. 74(Ι)/2017, το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται με απόφασή του να παύει τον πρόεδρο ή μέλος του Συμβουλίου για ένα από τους λόγους που καθορίζονται στο εδάφιο (2) του άρθρου 7. Συναφώς, οι τροποποιήσεις που προωθήθηκαν και ψηφίστηκαν από την Βουλή των Αντιπροσώπων, έτειναν στην περαιτέρω ανεξαρτησία του ΟΑΥ.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί, το Συμβούλιο του ΟΑΥ ρυθμίζει τα θέματα των συνεδριάσεών του, τον τρόπο και το χρόνο της σύγκλησής τους και την ακολουθούμενη σε αυτές διαδικασία, ενώ οι συνεδριάσεις συγκαλούνται από τον Πρόεδρο του ΟΑΥ ή τον προεδρεύοντα⁷¹. Το άρθρο 9 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί προνοεί πως απαραίτη συνίσταται όταν ο πρόεδρος και (6) έξι άλλα μέλη παρευρίσκονται στη συνεδρία ή, σε περίπτωση απουσίας του προέδρου, ο Προεδρεύων και (8) οκτώ άλλα μέλη αποτελούν απαραίτη. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο οι αποφάσεις του Συμβουλίου λαμβάνονται κατά πλειοψηφία των παρόντων και ψηφιζόντων μελών και σε

⁶⁹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁷⁰ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁷¹ Σύμφωνα με το άρθρο 9(β) του εν λόγω νόμου, το Συμβούλιο επιλέγει με απλή πλειοψηφία ένα από τα μέλη του ως προεδρεύοντα της συνεδρίας.

περίπτωση ισοψηφίας ο πρόεδρος ή ο προεδρεύων, ανάλογα με την περίπτωση, έχει δεύτερη ή νικώσα ψήφο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στον αρχικό Νόμο αρ. 89(Ι)/2001 ο αριθμός των μελών πέραν των δύο εκπροσώπων της κυβέρνησης ανερχόταν στα (8) οκτώ, με τον αριθμό αυτών το 2017 να αυξάνεται στα (10) δέκα στη βάση του τροποποιητικού νόμου αρ. 74(Ι)/2017. Περαιτέρω, επισημαίνεται πως στον αρχικό (βασικό) Νόμο αρ. 89(Ι)/2001, απαρτία συνεδριάσεων του Δ.Σ του ΟΑΥ σε περίπτωση απουσίας του Προέδρου, υφίστατο με την παρουσία του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας και οκτώ άλλων μελών, κάτι το οποίο καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με την πρόνοια που έχει αναφερθεί. Επίσης, ο νόμος αρ. 89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί, δεν θέτει ως προϋπόθεση τη συμμετοχή εκπροσώπων της Κυβέρνησης σε συνεδριάσεις του Δ.Σ του ΟΑΥ καθώς ούτε τη θετική τους ψήφο στη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων. Από τα πιο πάνω, εξάγεται ότι το Δ.Σ του ΟΑΥ δύναται να συνεδριάζει και να αποφασίζει χωρίς την παρουσία των (4) τεσσάρων εκπροσώπων της Κυβέρνησης. Επιπροσθέτως, επισημαίνεται πως οι υπάλληλοι του Οργανισμού διορίζονται από και τελούν υπό το διοικητικό έλεγχο του Συμβουλίου». Συναφώς, και αυτές οι τροποποιήσεις που προωθήθηκαν και ψηφίστηκαν από την Βουλή των Αντιπροσώπων, έτειναν στην περαιτέρω ανεξαρτησία του ΟΑΥ.

Παρά ταύτα, ο ΟΑΥ, ως διευκρίνισε με την επιστολή του ημερομηνίας 26/5/2021 διατηρεί στενή συνεργασία με τον Υπουργό Υγείας, ο οποίος ως αναφέρει ο ΟΑΥ, έχει ενεργό ρόλο κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων με όλες τις ομάδες παροχών συμπεριλαμβανομένου και της διαβούλευσης για την ένταξη των φαρμακοποιών.⁷²

Σε ότι αφορά τον κρατικό έλεγχο του συνόλου των δραστηριοτήτων του ΟΑΥ, διαπιστώνεται πως ο ΟΑΥ καταρτίζει οικονομικές καταστάσεις τις οποίες υποβάλλει στον Υπουργό Υγείας και τον Υπουργό Οικονομικών, καθώς και στο Γενικό Ελεγκτή για έλεγχο. Επίσης, ο ΟΑΥ, αμέσως μετά το τέλος του οικονομικού έτους, συντάσσει δημοσιονομική έκθεση, στην οποία περιλαμβάνεται ο τελικός απολογισμός του προϋπολογισμού του λήξαντος οικονομικού έτους, όπως προνοείται στον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο 2014 (αρ.201(Ι)/2014). Επιπρόσθετα, ο ΟΑΥ υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο, μέσω του Υπουργού, τον απολογισμό του λήξαντος οικονομικού έτους μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου του επόμενου έτους.

Επίσης, ο Υπουργός Υγείας δυνάμει του άρθρου 11^Α του Νόμου αρ.89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί δύναται, να εκδίδει προς τον ΟΑΥ οδηγίες γενικής φύσεως αναφορικά με τις δραστηριότητές του και ο ΟΑΥ οφείλει να εφαρμόζει κάθε τέτοια οδηγία, ενώ ο ΟΑΥ

⁷² Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

υποχρεούται ανά τρία (3) έτη να συντάσσει έκθεση αξιολόγησης της αποδοτικότητας και λειτουργικότητας του όλου συστήματος, την οποία υποβάλλει στον Υπουργό Υγείας για ενημέρωση του Υπουργικού Συμβουλίου και λήψη απόφασης για τυχόν τροποποίηση. Η έκθεση αξιολόγησης κοινοποιείται και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Σε ότι αφορά το ζήτημα της εποπτεία από το Κράτος, η Επιτροπή επισημάνει ότι ο ΟΑΥ με την επιστολή του ημερομηνίας 26 Μαΐου 2021 προς την Υπηρεσία της Επιτροπής δήλωσε πως: *«Το κράτος που δημιουργεί τους εν λόγω οργανισμούς δεν μπορεί να απαλλάξει εαυτόν από κάθε ευθύνη για τον τρόπο λειτουργίας τους. Για το λόγο τούτο, έχει μια ελαττωμένη δυνατότητα ελέγχου, που στην περίπτωση αυτή καλείται διοικητική εποπτεία.[...] Σημειώνεται ότι αυτή η εποπτεία δεν έχει την έκταση του ιεραρχικού ελέγχου αλλά αναφέρεται στην κατ' αρχήν νομιμότητα μόνο των πράξεων του αυτοδιοικούμενου οργανισμού και μόνο σε περιορισμένο βαθμό στην σκοπιμότητα των πράξεων του. Τέτοιας φύσης εποπτεία συνιστούν οι οδηγίες γενικής φύσεως που δύναται να εκδίδει ο Υπουργός Υγείας σε σχέση με τις δραστηριότητες του Οργανισμού. Μέχρι σήμερα ο Υπουργός Υγείας δεν έχει εκδώσει οδηγίες γενικής φύσεως προς τον Οργανισμό.»*⁷³

Επισημαίνεται επίσης πως εποπτεία και έλεγχος των αποφάσεων, πράξεων και παραλείψεων του ΟΑΥ, πραγματοποιείται από τον Επίτροπο Εποπτείας του ΓεΣΥ σύμφωνα με το άρθρο 42 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ο οποίος είναι ανεξάρτητος αξιωματούχος (υπόλογος μόνο στο Υπουργικό Συμβούλιο), και ο οποίος έχει αρμοδιότητα να εξετάζει αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν παραπόνων που του υποβάλλονται από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο έχει έννομο συμφέρον για την υποβολή του παραπόνου.

Ειδικότερα, ο Επίτροπος Εποπτείας του ΓεΣΥ σύμφωνα με το άρθρο 43 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί εξετάζει οποιαδήποτε απόφαση, πράξη ή παράλειψη του Οργανισμού αναφορικά με τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας που καλύπτονται από τον Οργανισμό, οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη των παροχών υπηρεσιών φροντίδας υγείας στο πλαίσιο εφαρμογής της σύμβασης που υπογράφουν με τον Οργανισμό και οποιαδήποτε απόφαση, πράξη ή παράλειψη του Οργανισμού σε σχέση με τους παροχείς υπηρεσιών φροντίδας υγείας. Οι διεξαγόμενες από τον Επίτροπο έρευνες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, δεν είναι δημόσιες. Θα πρέπει να σημειωθεί όμως πως ο Επίτροπος Εποπτείας δεν δύναται να εξετάσει οποιοδήποτε παράπονο ή ενέργεια ή θέμα, αναφορικά με το οποίο εκκρεμεί οποιαδήποτε διαδικασία ενώπιον οποιουδήποτε

⁷³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

δικαστηρίου ή ενώπιον του Οργανισμού ή ενώπιον οποιασδήποτε άλλης διοικητικής ή ανεξάρτητης αρχής που λειτουργεί δυνάμει οποιουδήποτε άλλου νόμου.

(β) Ενέργειες, πράξεις και Αποφάσεις του ΟΑΥ αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών φροντίδας από τους φαρμακοποιούς

Κατά πάγια νομολογία για την αξιολόγηση της έννοιας της επιχείρησης θα πρέπει να εξετάζεται η κάθε παρεχόμενη υπηρεσία και δραστηριότητα μιας οντότητας ξεχωριστά και ατομικά και ως εκ τούτου, η Επιτροπή προχώρησε να εξετάσει περαιτέρω τις ενέργειες, πράξεις και αποφάσεις του ΟΑΥ.

Ως έχει ήδη αναφερθεί, για την παροχή των υπηρεσιών φροντίδας ο ΟΑΥ συμβάλλεται μεταξύ άλλων με φαρμακοποιούς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων και που πληρούν τις διατάξεις του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001, των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών, εσωτερικών κανονισμών και Αποφάσεων⁷⁴. Διευκρινίζεται πως, ο ΟΑΥ δύναται να εγγράψει στο ΓεΣΥ ένα φαρμακοποιό ως φυσικό πρόσωπο ο οποίος να είναι υπάλληλος ενός φαρμακείου (είτε ιδιόκτητο είτε ανήκει σε άλλο φαρμακοποιό), καθώς και με φαρμακείο (νομικό πρόσωπο). Πριν τη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας, ο ΟΑΥ εγγράφει στο Σύστημα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή τις ενώσεις αυτών ή τις κρατικές υπηρεσίες υγείας που επιθυμούν να παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας, για σκοπούς ελέγχου της τήρησης των σχετικών κανόνων.⁷⁵

Περί τούτου, αναφέρεται πως ο ΟΑΥ ενεργώντας σύμφωνα με το άρθρο 64 του Νόμου που προβλέπει την έκδοση κανονισμών από τον ΟΑΥ οι οποίοι εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο και την Βουλή των Αντιπροσώπων, προβαίνει μεταξύ άλλων: « (α) Σύναψη συμβάσεων με τους παροχείς υπηρεσιών φροντίδας υγείας· (β) διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων των παροχέων υπηρεσιών φροντίδας υγείας· [...] (δ) τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας σε ειδικές περιπτώσεις· (ε) τον καθορισμό προδιαγραφών για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα και υγειονομικά είδη που καλύπτονται από το Σύστημα». Με τον Κανονισμό 4(3) ΚΔΠ 159/2019 καθόρισε τις παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς.

Σύμφωνα με τα όσα ανέφερε ο ΟΑΥ στο πλαίσιο της παρούσας προκαταρκτικής έρευνας, οι αρχικές διαβουλεύσεις μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ ξεκίνησαν κατά το 2017, όταν με

⁷⁴ Βλέπε άρθρα 30 και 38 του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί καθώς επίσης και τον κανονισμό 5 της ΚΔΠ 159/2019.

⁷⁵ Άρθρου 38 (3) του Νόμου αρ.89(Ι)2001. Θα πρέπει να σημειωθεί πως οποιαδήποτε απόφαση του Οργανισμού να μην εγγράψει στο Σύστημα ή να μην συμβληθεί με οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή τις ενώσεις αυτών ή τις κρατικές υπηρεσίες υγείας πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη και να κοινοποιείται στον παροχέα υπηρεσιών φροντίδας υγείας.

βάση τον τροποποιητικό νόμο καθορίστηκε ως ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του ΓεΣΥ η 1^η Ιουνίου 2019. Οι προτάσεις του ΟΑΥ παρουσιάστηκαν με σχετικό έγγραφο που φέρει τίτλο «*Βασικές Αρχές Παροχής Υπηρεσιών Φαρμακευτικής Φροντίδας*» και φέρει ημερομηνία 27/3/2018. Σύμφωνα με την εν λόγω Μελέτη η Κύπρος ανάμεσα σε 11 χώρες για το 2008 είχε το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό φαρμακείων ανά 100,000 κατοίκους, ήτοι 56 (σελίδα 17 της Μελέτης). Την ίδια περίοδο πρώτη ήταν η Ελλάδα με 77,7 και τρίτο ήταν το Βέλγιο με 49,2, τέταρτη η Γαλλία με 36,88 και πέμπτη η Αυστρία με 26,5 (Παράρτημα 3 της Μελέτης- στοιχεία OECD Health Data). Σύμφωνα με τα όσα καταγράφονται στην υπό αναφορά μελέτη τα περισσότερα φαρμακεία βρίσκονται σε αστικές περιοχές με αποτέλεσμα στις αγροτικές περιοχές να μην υπάρχουν αρκετά ιδιωτικά φαρμακεία (βλέπε σελίδα 18 της Μελέτης). Με την συμπλήρωση των διαβουλεύσεων εκδόθηκε η ΚΔΠ 159/2019.⁷⁶

Επί αυτού σημειώνεται ότι οι περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Φαρμακοποιοί, φαρμακευτικά προϊόντα Ιατροτεχνολογικά προϊόντα και Υγειονομικά Είδη) Κανονισμοί του 2019 (ΚΔΠ 159/2019) οι οποίοι εκδόθηκαν από τον ΟΑΥ και αφού εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο, ψηφίστηκαν από την Βουλή των Αντιπροσώπων, και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 14/5/2019, καθορίζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας από τους φαρμακοποιούς καθώς και τις ελάχιστες απαιτήσεις για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας από τους φαρμακοποιούς, της αμοιβής τους, της διαδικασίας εγγραφής τους στο Σύστημα, της σύναψης σύμβασης με τον Οργανισμό και της τήρησης αρχείου και των άλλων υποχρεώσεων των φαρμακοποιών.⁷⁷ Σύμφωνα με τον εν λόγω Κανονισμό ΚΔΠ αρ. 159/2019, στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται η χορήγηση φαρμακευτικών προϊόντων, ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών κατόπιν συνταγής που εκδίδουν προσωπικοί και ειδικοί ιατροί, καθώς και οδοντίατροι που συμβάλλονται με τον ΟΑΥ.

Σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις του Κανονισμού, (βλέπε Κανονισμό 29 της ΚΔΠ 159/2019), ο ΟΑΥ τηρουμένων των κανονισμών που συμπεριλαμβάνονται στο Μέρος V των υπό αναφορά Κανονισμών υποχρεούται για μια και μόνο φορά και για περίοδο τριών μηνών από την πρώτη πρόσκληση ενδιαφέροντος να εγγράψει στο Σύστημα και/ή να συνάψει σύμβαση για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό με φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου ή τις ενώσεις τους ή τις κρατικές υπηρεσίες υγείας που υποβάλλουν σχετική αίτηση σύμφωνα με τους εν λόγω κανονισμούς, εσωτερικούς κανονισμούς και αποφάσεις του ΟΑΥ. Η Επιτροπή σημειώνει ότι σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο ΟΑΥ στην επιστολή του προς την Υπηρεσία ημερομηνίας 26/5/2021, ο περιορισμός των τριών μηνών είχε αποφασιστεί με σκοπό να τεθεί προγραμματισμός της

⁷⁶ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁷⁷ Οι Κανονισμοί εγκρίθηκαν κατά τη συνεδρία του Συμβουλίου του ΟΑΥ ημερομηνίας 13/12/2018. Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

δυναμικότητας (capacity planning) καθότι στην Κύπρο δραστηριοποιείται πολύ μεγάλος αριθμός φαρμακείων κατ' αναλογία πληθυσμού⁷⁸.

Η πρόσκληση εγγραφής των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ, δημοσιεύτηκε στις 27/3/2019, δηλαδή πριν τεθούν σε ισχύ οι Κανονισμοί (ΚΔΠ 159/2019) και σύμφωνα με την εν λόγω ανακοίνωση η εγγραφή (πρώτη πρόσκληση) είχε ξεκινήσει στις 3 Απριλίου 2019⁷⁹. Αυτό γιατί σύμφωνα με το άρθρο 64(3) του Νόμου αρ. 89(Ι)/2001 ως έχει τροποποιηθεί: «*Η εφαρμογή του παρόντος Νόμου δεν εξαρτάται από την εκ των προτέρων έκδοση κανονισμών για όλα ή για μερικά από τα ζητήματα που αναγράφονται στο εδάφιο (2), αλλά, μέχρις ότου εκδοθούν κανονισμοί, ο Οργανισμός οφείλει να εκδίδει για κάθε εφαρμοζόμενη πρακτική εγκυκλίους για ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων.*» Η Επιτροπή σημειώνει ότι ο ΟΑΥ με την επιστολή του ημερομηνίας 26/5/2021 προς την Υπηρεσία της Επιτροπής δήλωσε πως ο ΟΑΥ δεν έχει εκδώσει τέτοια εγκύκλιο εφόσον εντός του εύλογου χρονικού διαστήματος είχαν εκδοθεί οι Κανονισμοί⁸⁰.

Στις 10 Ιουλίου 2019, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ, αποφάσισε να παρατείνει την εγγραφή για περίπου ένα μήνα, ήτοι μέχρι τις 31 Αυγούστου 2019 και όπως: «*Μετά την 31^η Αυγούστου 2019, οι συμβάσεις με φαρμακεία θα περιοριστούν αναλόγως αναγκών, στη βάση κριτηρίων που θα καθοριστούν σε συνεργασία με το Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο (ΠΦΣ) και θα ανακοινωθούν σε μεταγενέστερο στάδιο και όπου διαπιστώνεται ανάγκη.*».⁸¹

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό η Επιτροπή επισημάνει ότι ο ΟΑΥ σε επιστολή του προς την Υπηρεσία υποστηρίζει πως με την απόφασή του αυτή εφαρμόζε τον κανονισμό 29(3) της ΚΔΠ 159/2019.⁸²

Περαιτέρω, σε σχέση με το ζήτημα αυτό αξίζει να σημειωθούν τα όσα καταγράφονται στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΥ ημερομηνίας 10/7/2019. {...}⁸³

Επισημαίνεται πως η ανάγκη για περιορισμό του αριθμού των φαρμακείων φαίνεται να ήταν θέση και του ΠΦΣ. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του χαιρετισμού της Προέδρου του ΠΦΣ στην ημερίδα που διοργανώθηκε από τον ΠΦΣ στις 27/9/2017 με θέμα «*Ο Ρόλος του Φαρμακοποιού στο ΓεΣΥ*», αναφερόμενη στο διαχωρισμό που υπήρχε μεταξύ του

⁷⁸ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁷⁹ Επιστολή 2/3/2021.

⁸⁰ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁸¹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁸² Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

* Οι αριθμοί και/ή τα στοιχεία που παραλείπονται και δεν εμφανίζονται τόσο σε αυτό το σημείο, όσο και στη συνέχεια καλύπτονται από επιχειρηματικό/επαγγελματικό απόρρητο. Ενδεικτικό της παράλειψης είναι το σύμβολο {...}.

⁸³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

δημόσιου και ιδιωτικού τομέα των φαρμακοποιών, σημείωσε ότι υφίστατο αθέμητος ανταγωνισμός με τα «520 σήμερα φαρμακεία να βρίσκονται στο όριο της βιωσιμότητά τους... Δεν χρειάζεται να πω πολλά... οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους. 4500 πολίτες ο μέσος όρος ανά φαρμακείο στην Ευρώπη, 1800 ανά φαρμακείο στην Κύπρο, που όμως με το διαχωρισμό 20% στον ΙΤ [ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ] και 80% στο ΔΤ [ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ], καταλήγουμε στο τραγικό 1 φαρμακείο για 480 κατοίκους! Η χειρότερη αναλογία σε όλη την Ευρώπη!» Η Πρόεδρος του ΠΦΣ συνέχισε προσθέτοντας ότι η απόφαση όπως «το φάρμακο να διατίθεται άμεσα από το φαρμακείο της γειτονίας, έχει ικανοποιήσει τα μέγιστα το φαρμακευτικό κόσμος». Αναφερόμενη περαιτέρω στο γεγονός ότι η παροχή υπηρεσιών φαρμακευτικής φροντίδας θα παρέχεται στους δικαιούχους από φαρμακεία συμβεβλημένα με τον ΟΑΥ, επεσήμανε πως «Θα πρέπει να ξεκαθαρίσει ο τρόπος με τον οποίο θα συμβάλλονται τα φαρμακεία, η προϋπόθεση της ορθής γεωγραφικής κατανομής/διασποράς νέων φαρμακείων για εξασφάλισης άδειας ΟΑΥ [...]», επισημαίνοντας ότι υπήρξαν συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ εκπροσώπων του ΠΦΣ με τον ΟΑΥ τους τελευταίους μήνες.

Σε ότι αφορά τα όσα προηγήθηκαν της έγκρισης και ψήφησης της ΚΔΠ 159/2019 και της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου ημερομηνίας 10/7/2019, και ειδικότερα των διαπραγματεύσεων που έλαβαν χώρα μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ για σκοπούς αποδοχής ένταξης των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ, η Επιτροπή θεωρεί σημαντικό να αναφερθούν τα ακόλουθα για σκοπούς πληρότητας της έρευνας και των πραγματικών γεγονότων που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο υιοθέτησης των γεωγραφικών και ποσοτικών περιορισμών, που ακολούθως με απόφαση του ΟΑΥ δεν εφαρμόστηκαν και /ή ανακλήθηκαν.

Στις 16/2/2019 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ του ΟΑΥ και ΠΦΣ και ακολούθως στις 23/2/2019 ο ΠΦΣ απέστειλε στο ΟΑΥ επιστολή με την οποία αναφέρει ότι σε συνέχεια των διαβουλεύσεων του ΠΦΣ με τον ΟΑΥ για τη συμμετοχή των ιδιωτικών φαρμακείων στο ΓεΣΥ και όπως είχε συμφωνηθεί στην συνάντηση ΠΦΣ-ΟΑΥ στις 16/2/2019, επιθυμεί άμεσα να έχει γραπτή βεβαίωση από μέρος του ΟΑΥ για ορισμένα ζητήματα. Μερικά από αυτά τα ζητήματα που επιθυμούσε ο ΠΦΣ διαβεβαίωση ήταν τα εξής:

«15) Ο ΠΦΣ επιθυμεί διαβεβαίωση από τον ΟΑΥ ότι σε περίπτωση θανάτου ή αλλαγής φαρμακοποιού, ή πώλησης του φαρμακείου, το φαρμακείο θα διατηρεί το καθεστώς συνεργασίας του με τον ΟΑΥ.

Απάντηση: Ο ΟΑΥ διευκρίνισε ότι θα διατηρείται η συνεργασία ωστόσο θα υπογράφεται νέα σύμβαση,

[...]

19) Ο ΠΦΣ επιθυμεί όπως ο καθορισμός γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων για συμβολή με τον ΟΑΥ, για βέλτιστη διασπορά των φαρμακείων (capacity planning) γίνει σε συμφωνία με τον ΠΦΣ και αφού ληφθούν υπόψη τα κριτήρια που θα προτείνει ο ΠΦΣ.

Απάντηση: Ο ΟΑΥ διευκρινίζει ότι αφού ολοκληρωθεί η περίοδος εγγραφής των φαρμακείων στο σύστημα (3 μήνες), κατά την οποία έχουν το δικαίωμα να εγγραφούν όσα φαρμακεία το επιθυμούν, θα καθοριστούν τα γεωγραφικά και πληθυσμιακά κριτήρια συμβολής φαρμακείων με τον ΟΑΥ. Ο ΟΑΥ θα διαβουλευθεί με τον ΠΦΣ και θα λάβει υπόψη τις προτάσεις του για την ένταξη νέων φαρμακείων στο σύστημα από την περίοδο αυτή και μετά.»⁸⁴

Σύμφωνα με το έγγραφο ημερομηνίας 23/2/2019 με θέμα «Απαντήσεις ΟΑΥ στα αιτήματα και τις διευκρινίσεις ΠΦΣ» (πέραν των οικονομικών θεμάτων), ο ΟΑΥ και ο ΠΦΣ είχαν πραγματοποιήσει στις 16/2/2019 συνάντηση αναφορικά με τη συμμετοχή των ιδιωτικών φαρμακείων στο ΓεΣΥ.⁸⁵ Σε συνέχεια της εν λόγω συνάντησης ο ΟΑΥ ετοίμασε έγγραφο με απαντήσεις στα ερωτήματα και τις διευκρινίσεις που τέθηκαν από τον ΠΦΣ, καθότι ο ΠΦΣ ως αναφέρεται «επιθυμεί όπως έχει άμεση γραπτή επιβεβαίωση από μέρους του ΟΑΥ». Στο εν λόγω έγγραφο μεταξύ άλλων αναφέρεται πως: «[...] 15) [...] 19) Ο ΠΦΣ επιθυμεί όπως ο καθορισμός γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων για συμβολή με το ΟΑΥ, για βέλτιστη διασπορά των φαρμακείων (capacity planning) γίνει σε συμφωνία με το ΠΦΣ και αφού ληφθούν υπόψη τα κριτήρια που προτείνει ο ΠΦΣ.» Σε απάντηση ο ΟΑΥ αναφέρει τα εξής: «Ο ΟΑΥ διευκρινίζει ότι αφού ολοκληρωθεί η περίοδος εγγραφής των φαρμακείων στο σύστημα (3 μήνες), κατά την οποία έχουν το δικαίωμα να εγγραφούν όσα φαρμακεία το επιθυμούν, θα καθοριστούν τα γεωγραφικά και πληθυσμιακά κριτήρια συμβολής φαρμακείων με τον ΟΑΥ. Ο ΟΑΥ θα διαβουλευθεί με τον ΠΦΣ και θα λάβει υπόψη τις προτάσεις του για την ένταξη νέων φαρμακείων στο σύστημα από την περίοδο αυτή και μετά.».

Μια μέρα προηγουμένως ο ΟΑΥ ετοίμασε τις Τελικές Προτάσεις του προς τον ΠΦΣ (βλ. σχετικό έγγραφο που φέρει ημερομηνία 22 Φεβρουαρίου 2019).⁸⁶ Στο σημείο 3 του εν λόγω εγγράφου καταγράφονται τα εξής:

«3. Σύμβαση μόνο με υφιστάμενα φαρμακεία

Ο Οργανισμός θα συμβληθεί με όσα φαρμακεία επιδείξουν ενδιαφέρον εντός τριών (3) μηνών από την πρόσκληση εγγραφής στο Σύστημα. Στη συνέχεια η σύμβαση με φαρμακεία

⁸⁴ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁸⁵ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁸⁶ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

θα περιοριστεί αναλόγως αναγκών στη βάση κριτηρίων που θα καθοριστούν σε συνεργασία με το ΠΦΣ.»

Στις 4 Μαρτίου 2019, υποβλήθηκε από τον ΟΑΥ αναθεωρημένη πρόταση στον ΠΦΣ στην οποία συμπεριλαμβανόταν η ίδια πρόταση ως σημείο 4⁸⁷.

Στις 20/3/2019, σύμφωνα με το δημοσίευμα του Ιατρικού Τύπου που εκδόθηκε τον Απρίλιο 2019, ο ΠΦΣ σε Γενική Συνέλευση αποφάσισε κατά πλειοψηφία να εγκρίνει την τελική πρόταση του ΟΑΥ για τη συμμετοχή των ιδιωτικών φαρμακείων στο ΓεΣΥ, με τον Σύλλογο να δεσμεύεται έναντι των μελών του ότι θα προχωρήσει σε υπογραφή μνημονίου συναντίληψης με τον ΟΑΥ προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφωνηθέντα. Ως αναφέρεται στο δημοσίευμα: «Σύμφωνα με τον Σύλλογο, η πρόταση περιλάμβανε την οικονομική πτυχή της συμμετοχής των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ, αλλά και θέματα πολιτικής τα οποία αποτελούσαν εδώ και χρόνια πάγια αιτήματα του ΠΦΣ με κυριότερα την ενοποίηση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τη δέσμευση του Υπουργού Υγείας για ρύθμιση του ωραρίου λειτουργίας των ιδιωτικών φαρμακείων, την απεξάρτηση των φαρμακοποιών από το ποσοστό κέρδους το οποίο επηρέαζε την αποζημίωση των φαρμακοποιών τα τελευταία χρόνια των συνεχών μειώσεων των τιμών των φαρμάκων.»

Στις 29 Μαρτίου 2019, ο Γενικός Διευθυντής του ΟΑΥ απέστειλε στην Πρόεδρο του ΠΦΣ, το Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ⁸⁸ για παρατηρήσεις. Στο προοίμιο του Μνημονίου Συναντίληψης αναφέρονται τα ακόλουθα:

«1.Για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς μέσω φαρμακείων στα πλαίσια του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ), καταρτίζεται και υπογράφεται το παρόν Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ) και του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου (ΠΦΣ), εφεξής τα Μέρη.

2.Αντικείμενο του Μνημονίου Συναντίληψης και Συνεργασίας της παραγράφου 1 αποτελεί η οικονομική πρόταση του ΟΑΥ προς του φαρμακοποιούς, μέλη του ΠΦΣ για την παροχή από μέρους τους, υπηρεσιών φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων στα πλαίσια του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ).»

Στο Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ, μεταξύ άλλων καταγράφονται τα συμφωνηθέντα αναφορικά με τις αμοιβές (σχετικά με την εκτέλεση συνταγών, την αμοιβή για τις εφημερίες, το ποσοστό επί της χονδρικής τιμής των φαρμακευτικών προϊόντων), το Σχέδιο κινήτρων που θα εκδοθεί από τον ΟΑΥ αναφορικά με τη συνένωση φαρμακείων σε αστικές περιοχές ή/και μετακίνηση φαρμακείων από τις αστικές περιοχές σε

⁸⁷ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁸⁸ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

απομακρυσμένες περιοχές⁸⁹, της εγγύηση τιμής μονάδας, την κάλυψη μέρους του κόστους ετοιμασίας και εγκατάστασης λογισμικού προγράμματος και την περίοδο καταβολής αμοιβής του φαρμακοποιού και του κόστους των φαρμάκων.

Σύμφωνα με το σημείο 8: «*Σύμβαση μόνο με υφιστάμενα φαρμακεία*» ο ΟΑΥ «*θα συμβληθεί με όσα φαρμακεία επιδείξουν το σχετικό ενδιαφέρον εντός τριών (3) μηνών από την πρόσκληση εγγραφής στο Σύστημα. Στη συνέχεια, η σύμβαση με φαρμακεία θα περιοριστεί αναλόγως των αναγκών και στη βάση κριτηρίων που θα καθοριστούν σε συνεργασία με τον ΠΦΣ.*».⁹⁰

Την ίδια ημέρα, ο ΟΑΥ με ανακοίνωση του προέβη σε πρόσκληση εγγραφής των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ. Σύμφωνα με την οποία η εγγραφή (πρώτη πρόσκληση) είχε ξεκινήσει στις 3 Απριλίου 2019.⁹¹ Ως αναφέρθηκε ήδη στις 10 Ιουλίου 2019, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ, αποφάσισε να παρατείνει την εγγραφή για περίπου ένα μήνα, ήτοι μέχρι τα 31 Αυγούστου 2019 και όπως: «*Μετά την 31^η Αυγούστου 2019, οι συμβάσεις με φαρμακεία θα περιοριστούν αναλόγως αναγκών, στη βάση κριτηρίων που θα καθοριστούν σε συνεργασία με το Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο (ΠΦΣ) και θα ανακοινωθούν σε μεταγενέστερο στάδιο και όπου διαπιστώνεται ανάγκη.*»⁹²

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με σχετικό ηλεκτρονικό μήνυμα του ΟΑΥ ημερομηνίας 21/5/2019, με θέμα «*Απαντήσεις ΟΑΥ στις ανησυχίες φαρμακοποιών*», ο ΟΑΥ κατάγραψε τις θέσεις του στα διάφορα θέματα που είχαν προκύψει. Με το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα αναφέρει ότι σε συνέχεια του ερωτηματολογίου που ετοιμάστηκε από τις Φαρμακευτικές Υπηρεσίες στο πλαίσιο της προετοιμασίας των ιδιωτικών φαρμακείων για την αλλαγή του συστήματος προμήθειας των φαρμάκων, για τους εξωνοσοκομειακούς ασθενείς με την εφαρμογή της 1^{ης} φάσης του ΓεΣΥ και των απαντήσεων που συλλέχθηκαν από τους επιθεωρητές των Υπηρεσιών, αποστέλλονται οι απαντήσεις/διευκρινίσεις από τον ΟΑΥ. Όπως φαίνεται από το συνημμένο έγγραφο, στο πλαίσιο έρευνας που πραγματοποιήθηκε καταγράφηκαν οι ανησυχίες των ιδιωτών φαρμακοποιών καθώς και τα ερωτήματα που είχαν αναφορικά με την πρακτική εφαρμογή του συστήματος. Μια από τις ανησυχίες που εκφράστηκε ήταν η βιωσιμότητα του φαρμακείου λόγω μείωσης κέρδους στα φάρμακα και αύξησης εξόδων (επιπρόσθετο προσωπικό, απόθεμα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές). Σε ότι αφορά την εν λόγω ανησυχία, η απάντηση του ΟΑΥ ως καταγράφεται στο συνημμένο πίνακα του ηλεκτρονικού μηνύματος ημερομηνίας 21/5/2019 προς τους εκπροσώπους του ΠΦΣ ήταν η ακόλουθη:

⁸⁹ Το Μνημόνιο προέβλεπε πως οι αιτήσεις για συμμετοχή στο Σχέδιο Κινήτρων θα υποβάλλονταν μέχρι τις 22/6/2019.

⁹⁰ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁹¹ https://www.gesy.org.cy/sites/Sites?d=Desktop&locale=el_GR&lookuphost=/el-gr/&lookuppage=hiopressreleasepage

⁹² Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

«Η βιωσιμότητα των φαρμακείων δεν αναμένεται να επηρεαστεί δυσμενώς με βάση τα όσα συμφωνήθηκαν μεταξύ του ΠΦΣ και του ΟΑΥ. [...]», εννοώντας την οικονομική πρόταση του Οργανισμού προς τον ΠΦΣ.⁹³

Ακολούθως στις 11/2/2020, η Ανώτερη Λειτουργός του ΟΑΥ απέστειλε στην Πρόεδρο του ΠΦΣ, νέο Μνημόνιο Συναντήληψης μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ από το οποίο έγιναν κάποιες αλλαγές καθότι αυτές κρίθηκαν «outdated». Το νέο Μνημόνιο χωρίζεται σε δύο Μέρη, με το Μέρος Ι να αποτελεί την πρόταση του ΟΑΥ προς τους φαρμακοποιούς, μέλη του ΠΦΣ για την παροχή από μέρους τους, υπηρεσιών φροντίδας υγείας μέσω φαρμακείων στο πλαίσιο του ΓεΣΥ και το Μέρος ΙΙ να αφορά τα συμφωνηθέντα μεταξύ του Υπουργού Υγείας και ΠΦΣ αναφορικά με τα τρέχοντα θέματα πολιτικής που αφορούν στα φαρμακεία και την παροχή φαρμακευτικής φροντίδας από ιδιωτικά φαρμακεία.

Από τη μελέτη του νέου Μνημονίου, διαπιστώνονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα σε ότι αφορά το Μέρος Ι που αφορά τα συμφωνηθέντα μεταξύ ΟΑΥ και ΠΦΣ: στο σημείο που γίνεται αναφορά στις Αμοιβές για τις Εφημερίες ξεκαθαρίζεται πως το ποσό των €{...} λήφθηκε υπόψη έχοντας υπόψη ότι καθημερινά εφημερεύουν 14 φαρμακεία ως ακολούθως: 5 στη Λευκωσία, 4 στη Λεμεσό, 2 στη Λάρνακα, 2 στην Πάφο και 1 στο Παραλίμνι. Επίσης, για το Σχέδιο Κινήτρων⁹⁴ διευκρινίζεται ότι αυτό αφορά το πρώτο έτος εφαρμογής του ΓεΣΥ (2019-2020). Σε ότι αφορά τα επόμενα έτη προβλέπεται πως «δύναται να εξεταστεί σε συνεργασία με το ΠΦΣ η παροχή των ίδιων ή και άλλων κινήτρων.» Επιπρόσθετα, σε ότι αφορά το προηγούμενο σημείο 8: «Σύμβαση μόνο με υφιστάμενα φαρμακεία», επισημαίνεται πως αντικαταστάθηκε με το σημείο 6 «Σύμβαση ΟΑΥ στη βάση γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων για βέλτιστη διασπορά των φαρμακείων για παροχή υπηρεσιών φαρμακευτικής φροντίδας». Σύμφωνα με τα όσα καταγράφονται στο εν λόγω σημείο «Μετά την 31/8/2019, η σύναψη σύμβασης για την παροχή υπηρεσιών φαρμακευτικής μέσω φαρμακείου περιορίζεται στη βάση γεωγραφικών ή/και πληθυσμιακών κριτηρίων για βέλτιστη διασπορά των φαρμακείων μετά από τη διαβούλευση των εν λόγω κριτηρίων με το ΠΦΣ. Εξαιρέση αποτελούν τα φαρμακεία τα οποία ήταν σε λειτουργία πριν την 31 Αυγούστου 2019.». Τέλος, στο σημείο 10 του Μνημονίου προβλέπεται πως «Ο ΟΑΥ θα συνεχίζει τη συνεργασία του με φαρμακεία με τα οποία είναι συμβεβλημένος, σε περιπτώσεις αλλαγής ιδιοκτησίας του φαρμακείου (πώληση φαρμακείου, μεταβίβαση, θάνατος φαρμακοποιού) υπό την προϋπόθεση ότι τα κριτήρια που τίθενται από τον ΟΑΥ για

⁹³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁹⁴ Αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τα όσα καταγράφονται στο Μνημόνιο Συναντήληψης μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ που είχε σταλεί στην Πρόεδρο του ΠΦΣ στις 11/2/2020 τα φαρμακεία που εγγράφηκαν πριν από τις 31/8/2019 είχαν τη δυνατότητα να λάβουν χορηγία από τον ΟΑΥ, δεδομένου ότι υπήρξε συνένωση φαρμακείων σε αστικές περιοχές ή/και μετακίνηση φαρμακείων από αστικές σε απομακρυσμένες περιοχές. Συγκεκριμένα διατέθηκε ποσό ύψους €{...} για κάθε φαρμακείο που συμμετείχε στο σχέδιο.

την υπογραφή σύμβασης για την παροχή υπηρεσιών φαρμακευτικής μέσω φαρμακείου πληρούνται. Σε τέτοια περίπτωση θα υπογράφεται νέα σύμβαση σύμφωνα με τη νομοθεσία.»
(η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Στο Μέρος II που αφορά τα θέματα Πολιτικής και Υπουργείο Υγείας, συμπεριλαμβάνονται θέματα που αφορούν τα φαρμακεία του ΟΚΥΠΥ, τη Νομοθετική ρύθμιση του ωραρίου και των ετήσιων αδειών των φαρμακοποιών, της διατήρησης τέλους Συνταγής €1,19 για τις συνταγές εκτός ΓεΣΥ, τη διατήρηση του τιμοκαταλόγου φαρμάκων και θέματα που αφορούν στα υπό συζήτηση νομοσχέδια για τα νοσοκομειακά φαρμακεία (ήτοι περιορισμός των δραστηριοτήτων τους μόνο σε νοσηλεύόμενους, αποκλείοντας τους εξωτερικούς ασθενείς και το κοινό).

Από τα πιο πάνω, εξάγεται το συμπέρασμα ότι το θέμα της Σύμβασης του ΟΑΥ στη βάση γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων για βέλτιστη διασπορά των φαρμακείων για παροχή υπηρεσιών φαρμακευτικής φροντίδας, δεν εμπίπτει στα θέματα πολιτικής του Υπουργείου Υγείας αλλά στις ενέργειες, πράξεις και αποφάσεις του ΟΑΥ στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων με το ΠΦΣ για την ένταξη των μελών του στο ΓεΣΥ. Ως ανέφερε ο ΟΑΥ με επιστολή του ημερομηνίας 26/5/2021 προς την Υπηρεσία της Επιτροπής, το θέμα της σύναψης νέων συμβάσεων με τα φαρμακεία στη βάση γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων δεν συζητήθηκε με τον Υπουργό Υγείας και ούτε υπήρξε ειλημμένη υπουργική απόφαση επί του θέματος⁹⁵. Εξάλλου στις 14/9/2020, ο Υπουργός Υγείας σε απάντηση ερωτήματος που του είχε τεθεί από τον βουλευτή Κ. Κυριάκο Χατζηγιάννη στις 6/7/2020, αναφέρθηκε σε ενημέρωση που έλαβε από τον ΟΑΥ, για το θέμα της ένταξης των φαρμακείων στο ΓεΣΥ, ως το καθ' ύλην αρμόδιο Οργανισμό, ενημερώνοντας για την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΥ ημερομηνίας 10/7/2019.

Σε συνεδρία του Συμβουλίου του ΟΑΥ ημερομηνίας 3 Σεπτεμβρίου 2020⁹⁶, {...}⁹⁷ {...}⁹⁸ ανέφερε πως σε αριθμό ευρωπαϊκών χωρών εφαρμόζονται γεωγραφικά και πληθυσμιακά κριτήρια, ήτοι Αυστρία, Βέλγιο, Κροατία, Δανία, Εσθονία, Φιλανδία, Γαλλίας, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Ισπανία και Η. Βασίλειο. Κατά την παρουσίαση της στο Συμβούλιο του ΟΑΥ δήλωσε πως για την εφαρμογή των κριτηρίων, ο πληθυσμός υπολογίζεται με βάση τα στοιχεία της τελευταίας επίσημης απογραφής του Κράτους. Περαιτέρω, κατά την παρουσίαση αναφέρθηκε πως: «[...] σκοπός των πιο πάνω κριτηρίων, είναι η κάλυψη των αναγκών και η ποιοτική εξυπηρέτηση των δικαιούχων, η εύρυθμη λειτουργία, βιωσιμότητα και προστασία του Συστήματος και η

⁹⁵Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁹⁶ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

⁹⁷ {...}

⁹⁸ {...}

ανθρώπινη υγεία εφόσον είναι ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο και τη δημόσια υγείας, καθότι τα φαρμακεία, στα πλαίσια του Συστήματος, είναι παροχείς υπηρεσιών φροντίδας υγείας στους οποίους συνδυάζεται η υπεύθυνη επιστημονική φαρμακευτική δραστηριότητα με την κοινωνική αποστολή και τα διατιθέμενα σε αυτό προϊόντα, είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη της ανθρώπινης υγείας και είναι ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο και τη δημόσια υγεία.[..]. Παράλληλα καθίσταται αναγκαία προς το συμφέρον της δημόσιας υγείας, η διασφάλιση της βιωσιμότητας των συμβεβλημένων με το Σύστημα φαρμακείων μέσω του καθορισμού των Συνθηκών λειτουργίας τους και της ορθολογικής και ισόρροπης κατανομής του και η αποτροπή του κινδύνου σοβαράς διαταράξεως της οικονομικής ισορροπίας των φαρμακείων και κατ' επέκταση του συστήματος.» Κλείνοντας, {...} δήλωσε ότι «η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των φαρμακείων, και μάλιστα υπό συνθήκες λειτουργίας τους εκτός όρων ελεύθερου ανταγωνισμού, καθώς και η ορθολογική και ισόρροπη κατανομή τους, προκειμένου να εξασφαλίζεται ο άμεσος και ποιοτικά εχέγγυα εφοδιασμός του συνόλου του πληθυσμού με τα αναγκαία φάρμακα, αποτελούν επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι δικαιολογούν την επιβολή των υπό αναφορά κριτηρίων» (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής). (Σημειώνεται ότι στην ΚΔΠ 159/2019 υπάρχει πρόνοια για παροχή κινήτρων για εγκατάσταση φαρμακείων σε περιοχές χαμηλού ενδιαφέροντος για φαρμακεία).

Το Συμβούλιο του ΟΑΥ μετά το πέρας της συζήτησης αποφάσισε κατά την υπό αναφορά του συνεδρία όπως:

«1. εγκρίνει την υιοθέτηση πληθυσμιακών κριτηρίων, για τη σύναψη σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς στο ΓεΣΥ στη βάση των στοιχείων απογραφής πληθυσμού της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου.

2. αντικατασταθεί η παράγραφο 4(α) του Παραρτήματος VI, στην οποία καθορίζονται ποια πληθυσμιακά κριτήρια θα εφαρμοστούν από τον Οργανισμό, ως ακολούθως: «Σε δήμους και/ή κοινότητες με πληθυσμό μέχρι δύο χιλιάδες (2,000) κατοίκους, ο Οργανισμός θα συμβάλλεται μέχρι και δύο (2) φαρμακεία» και να επανέλθουν στο Συμβούλιο τα πληθυσμιακά κριτήρια όπως αυτά καθορίζονται στην παράγραφο 4 προς έγκριση,

3. ετοιμαστεί εισήγηση ως προς τη διαδικασία εφαρμογής των κριτηρίων,

3. μέχρι και την ημερομηνία έναρξης ισχύος της διαδικασίας κατά την οποία θα εφαρμόζονται τα εν λόγω κριτήρια, θα ισχύει η απόφαση του Συμβουλίου 06:10.07.2019.

5. ετοιμαστεί προσχέδιο εγκυκλίου, η οποία να τεθεί ενώπιον του Συμβουλίου.»

Ακολούθως, κατά τη συνεδρία του ΟΑΥ ημερομηνίας 10 Σεπτεμβρίου 2020⁹⁹, {...} Κατά την υπό αναφορά συνεδρία ο ΟΑΥ, αποφάσισε ότι πρόσωπα που δεν έχουν συμβληθεί με τον Οργανισμό πριν την 31η Αυγούστου 2019 και επιθυμούν να παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ δύνανται να υποβάλουν αίτηση για σύναψη σύμβασης. Η σύμβαση θα πραγματοποιηθεί κατ' εφαρμογή των ακόλουθων κριτηρίων ως καταγράφεται στο προσχέδιο της ανακοίνωσης του ΟΑΥ:

I. Σε δήμους και/ή κοινότητες με πληθυσμό μέχρι δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, εφόσον δεν λειτουργεί ήδη συμβεβλημένο με τον Οργανισμό φαρμακείο, ο Οργανισμός θα συμβάλλεται με μέχρι και δύο φαρμακεία.

II. Σε δήμους και/ή κοινότητες με πληθυσμό από δύο χιλιάδες ένα (2001) μέχρι δέκα χιλιάδες πεντακόσιους (10.500) κατοίκους, ο Οργανισμός συμβάλλεται με φαρμακεία κατ' αναλογία εξυπηρέτησης χίλιων πεντακόσιων (1.500) κατοίκων.

III. Σε δήμους και/ή κοινότητες με πληθυσμό πάνω από δέκα χιλιάδες πεντακόσιους ένα (10.501) κατοίκους, ο Οργανισμός συμβάλλεται με φαρμακεία κατ' αναλογία εξυπηρέτησης χίλιων πενήντα (1,050) κατοίκων.

Για την εφαρμογή των πιο πάνω κριτηρίων, ο πληθυσμός υπολογίζεται με βάση τα στοιχεία της τελευταίας επίσημης απογραφής του Κράτους. {...}

Περαιτέρω, το ΔΣ του ΟΑΥ αποφάσισε ότι οι ακόλουθες περιπτώσεις εξαιρούνται από τα κριτήρια για αίτηση σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ:

- i. Τα νοσοκομειακά φαρμακεία τα οποία έχουν την έννοια που αποδίδει στον όρο αυτό το άρθρο 2 του Κεφ. 254. Η υπό αναφορά εξαίρεση αφορά τα νοσοκομειακά φαρμακεία για την παροχή σε δικαιούχους φαρμακευτικών προϊόντων, ιατροτεχνολογικών προϊόντων και υγειονομικών ειδών που εμπίπτουν σε ειδικές κατηγορίες λόγω μεταξύ άλλων των ειδικών συνθηκών φύλαξης, του υψηλού κόστους, της ανάγκης ελέγχου πρωτοκόλλων.
- ii. Νομικό πρόσωπο, το οποίο επιθυμεί να συνάψει σύμβαση «παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ» και η πλειοψηφία του μετοχικού του κεφαλαίου ανήκει σε φυσικό πρόσωπο που είχε συνάψει σύμβαση φυσικού προσώπου με τον ΟΑΥ και την οποία θα τερματίσει. Η παρούσα εξαίρεση δύναται να ισχύσει και αντίθετα.

⁹⁹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

iii. Φυσικό πρόσωπο το οποίο επιθυμεί να συνάψει νέα σύμβαση «παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ» και έχει πρώτου βαθμού συγγένειας με ένα από τα ακόλουθα πρόσωπα:

(α) φυσικό πρόσωπο το οποίο είναι συμβεβλημένο με τον ΟΑΥ για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ και του οποίου η σύμβαση έχει τερματίσει πριν την έναρξη ισχύος της νέας σύμβασης και

(β) φυσικό πρόσωπο το οποίο κατέχει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου νομικού προσώπου που είναι συμβεβλημένο με τον ΟΑΥ για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ και του οποίου η σύμβαση έχει τερματιστεί πριν την έναρξη ισχύος της νέας σύμβασης.

iv. Νομικό πρόσωπο το οποίο επιθυμεί να συνάψει νέα σύμβαση «παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ» και την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου κατέχει φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει πρώτου βαθμού συγγένεια με ένα από τα ακόλουθα πρόσωπα:

(α) φυσικό πρόσωπο το οποίο είναι συμβεβλημένο με τον ΟΑΥ για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ και του οποίου η σύμβαση έχει τερματιστεί πριν την έναρξη ισχύος της νέας σύμβασης.

(β) φυσικό πρόσωπο το οποίο κατέχει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου νομικού προσώπου που είναι συμβεβλημένο με τον ΟΑΥ για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ και του οποίου η σύμβαση έχει τερματιστεί πριν την έναρξη ισχύος της νέας σύμβασης.

Στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στις παραγράφους (ii), (iii) και (iv) ανωτέρω το νέο φαρμακείο πρέπει να λειτουργήσει στον ίδιο δήμο ή κοινότητα που λειτουργούσε το φαρμακείο για το οποίο τερματίστηκε η σύμβαση.

v. Σε περίπτωση θανάτου, διανοητικής ανικανότητας ή κήρυξης πτώχευσης ή σύναψης συμβιβασμού ή σχεδίου συμβιβασμού με τους πιστωτές του:

(α) φυσικού προσώπου συμβεβλημένου με τον ΟΑΥ για παροχή υπηρεσιών φροντίδας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ.

(β) φυσικού προσώπου το οποίο κατέχει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου νομικού προσώπου συμβεβλημένου με τον ΟΑΥ για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ.

ισχύουν οι πρόνοιες του άρθρου 17 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254) και η σύμβαση με το ΟΑΥ συνεχίζεται στα πλαίσια των προνοιών του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου και των σχετικών Κανονισμών για όσο χρόνο ισχύουν οι οδηγίες και οι όροι που επιβάλλει το Συμβούλιο Φαρμακευτικής για τη συνέχιση λειτουργίας του εν λόγω φαρμακείου.

Παρενθετικά αναφέρεται πως σύμφωνα με το άρθρο 17 του περί Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων Νόμου (Κεφ. 254) ως έχει τροποποιηθεί, προβλέπεται πως: «*Ανεξάρτητα από οποιαδήποτε διάταξη που περιέχεται στο Μέρος αυτό του Νόμου αυτού-*

(α) αν φαρμακοποιός αποβιώσει, ή καταστεί διανοητικά ανίκανος ή κηρυχτεί σε πτώχευση ή συνάψει συμβιβασμό ή σχέδιο συμβιβασμού με τους πιστωτές του, βάσει οποιουδήποτε νόμου που ισχύει εκάστοτε αναφορικά με πτώχευση, οι κληρονόμοι του δύνανται, με την άδεια του Συμβουλίου Φαρμακευτικής και τηρουμένων τέτοιων οδηγιών και όρων ως το Συμβούλιο Φαρμακευτικής ήθελε, κατά την διακριτική του ευχέρεια, θεωρήσει ορθό να επιβάλλει, να διεξάγουν την επιχείρηση και δεν είναι απαραίτητο να εγγραφούν οι κληρονόμοι αυτοί, νοουμένου ότι η επιχείρηση αυτή συνεχίζεται μόνο κάτω από την προσωπική διεύθυνση και έλεγχο φαρμακοποιού και για τέτοια περίοδο που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη ως το Συμβούλιο Φαρμακευτικής ήθελε αποφασίσει.

(β) οι κληρονόμοι φαρμακοποιού που διεξάγουν επιχείρηση σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου (α) του άρθρου αυτού θα είναι εξουσιοδοτημένοι πωλητές δηλητηρίων εντός της έννοιας του Νόμου αυτού, και είναι νόμιμο για αυτούς να χρησιμοποιούν οποιοδήποτε τίτλο, έμβλημα ή διακριτικό το οποίο θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιηθεί νόμιμα από τον φαρμακοποιό του οποίου είναι κληρονόμοι.» (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Στην υπό αναφορά συνεδρία αποφασίστηκε ότι μέχρι τη δημοσίευση των υπό αναφορά κριτηρίων ο ΟΑΥ θα εφαρμόζει την απόφαση που έλαβε στη συνεδρία του ημερομηνίας 10 Ιουλίου 2019.

Σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου τα εν λόγω κριτήρια δύνανται να αναθεωρηθούν, να αναπροσαρμοστούν ή να τροποποιηθούν σε τακτά χρονικά διαστήματα με βάση νέα στοιχεία που θα έχει ο ΟΑΥ στην κατοχή του.

Στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας, ο ΟΑΥ ερωτήθηκε κατά πόσο οι ως άνω εξαιρέσεις έτυχαν έγκρισης ή της σύμφωνης γνώμης του Υπουργού Υγείας και απάντησε πως το ζήτημα αυτό δεν συζητήθηκε από τον Υπουργό Υγείας.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

Σε ότι αφορά το σκεπτικό των εξαιρέσεων και της παροχής δυνατότητας μεταβίβασης της άδειας/σύμβασης μεταξύ των φαρμακοποιών, ο ΟΑΥ με την επιστολή του ημερομηνίας 26/5/2021, εξέφρασε τη θέση πως «Καμία σύμβαση δεν πωλείται ή μεταβιβάζεται. Αυτό που ισχύει, με βάση το εταιρικό δίκαιο είναι ότι σε περίπτωση που νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου έχει σύμβαση με τον Οργανισμό και παράλληλα οι μετοχές του μεταβιβαστούν σε άλλο πρόσωπο ο Οργανισμός ενημερώνεται για την αλλαγή μετοχών της εταιρείας και κατ' επέκταση του προσκομίζονται σχετικά προς τούτο πιστοποιητικά. Σε περίπτωση που η σύμβαση είναι με φυσικό πρόσωπο, αυτή τερματίζεται και θα πρέπει ο νέος φαρμακοποιός (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) να υπογράψει νέα σύμβαση με τον Οργανισμό.»¹⁰¹

Στις 2 Οκτωβρίου 2020, η Πρόεδρος του ΠΦΣ απεύθυνε επιστολή στον Αναπληρωτή Διευθυντή του ΟΑΥ κατόπιν της συνάντησης που είχε πραγματοποιηθεί μεταξύ τους στις 15/9/2020, ζητώντας, μεταξύ άλλων, να σταλεί η απόφαση του Συμβουλίου σε σχέση με το capacity planning. Περαιτέρω επισημάνθηκε ότι «[...] κατά τις διαβουλεύσεις μας, είχε συμφωνηθεί και μας δόθηκε και γραπτώς, ότι τα κριτήρια θα συμφωνούνταν μεταξύ του ΟΑΥ και ΠΦΣ.»¹⁰²

Με την επιστολή του ημερομηνίας 26/5/2021 ο ΟΑΥ σημείωσε ότι ενημέρωσε τον ΠΦΣ ότι προτίθεται να εφαρμόσει τη μέθοδο του προγραμματισμού της δυναμικότητας (capacity planning) για την ένταξη νέων φαρμακείων με βάση το γεγονός ότι η Κύπρος είναι η δεύτερη χώρα σε αριθμό φαρμακείων ανά 100 χιλιάδες πληθυσμό στην ΕΕ, αφού προηγουμένως παρείχε τη δυνατότητα στα φαρμακεία τα οποία θα επιδείκνυαν ενδιαφέρον να συμβληθούν εντός τριών μηνών από την πρώτη πρόσκληση ενδιαφέροντάς για εγγραφή στο Σύστημα και/ή σύναψη σχετικής συμβάσης¹⁰³.

Στις 11 Μαρτίου 2021, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ συζήτησε το θέμα της σύναψης σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς μέσω φαρμακείων και αποφάσισε τα ακόλουθα όπως:

(α) ακυρώσει τις αποφάσεις του ημερομηνίας 10 Σεπτεμβρίου 2020 και 26 Νοεμβρίου 2020 οι οποίες αφορούσαν τον καθορισμό των πληθυσμιακών κριτηρίων,

(β) επανεξετάσει τα κριτήρια εισδοχής νέων φαρμακείων.

(γ) ακυρώσει την απόφασή του ημερομηνίας 10 Ιουλίου 2019 στην οποία, εφαρμόζοντας τις πρόνοιες του Κανονισμού 29 (3) των περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Φαρμακοποιοί, Φαρμακευτικά προϊόντα, Ιατροτεχνολογικά προϊόντα και Υγειονομικά είδη) Κανονισμοί του

¹⁰¹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁰² Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁰³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

2019, είχε αποφασίσει ότι θα γίνονται δεκτές οι υποβολές αιτήσεων για σύναψη συμβάσεις για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς μέχρι τις 31 Αυγούστου 2019.

(δ) εκδώσει ανακοίνωση με την οποία να ενημερώνει ότι γίνονται δεκτές αιτήσεις εγγραφής και σύναψης σύμβασης από φαρμακοποιούς που θα επιλέξουν να εγγραφούν στο ΓεΣΥ και να υπογράψουν σύμβαση με τον Οργανισμό.¹⁰⁴

Ακολούθως στις 16 Μαρτίου 2021¹⁰⁵, ο ΟΑΥ με ανακοίνωσή του στην ιστοσελίδα του ΓεΣΥ καθώς και τα μέσα ενημέρωσης, πληροφόρησε τους φαρμακοποιούς ότι από τις 17/3/2021 αρχίζει η υποβολή αίτησης εγγραφής/σύναψης σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς μέσω φαρμακείου στα πλαίσια του ΓεΣΥ. Ως καταγράφεται στην Ανακοίνωση του ΟΑΥ και σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν προφορικά ενώπιον της Επιτροπής στο παρόν στάδιο κατά την εξέταση των αιτήσεων δεν θα εφαρμοστούν οποιαδήποτε επιπλέον κριτήρια πέραν αυτών που ίσχυαν κατά την έναρξη εγγραφής και σύναψης σύμβασης των φαρμακοποιών το Μάρτιο του 2019.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όλες οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στο αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντήληψης μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ, με εξαίρεση το σχέδιο κινήτρων και την εφαρμογή γεωγραφικών/πληθυσμιακών κριτηρίων για βέλτιστη διασπορά των φαρμακείων για παροχή υπηρεσιών φαρμακευτικής φροντίδας, έχουν υλοποιηθεί παρόλο που το Μνημόνιο δεν οριστικοποιήθηκε και δεν υπογράφηκε από τους εμπλεκόμενους οργανισμού και το Υπουργείο Υγείας.

(γ) Νομική Εκτίμηση της Υπηρεσίας της Επιτροπής αναφορικά με την έννοια της «επιχείρησης» σε σχέση με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα του ΟΑΥ

Ως έχει αναφερθεί, σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-262/18P και C-271/18P ημερομηνίας 11 Ιουνίου 2020, όσον αφορά τον τομέα κοινωνικής ασφάλισης και της ασφάλισης υγείας, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν θίγει καταρχήν την αρμοδιότητα των Κρατών Μελών να διαρρυθμίζουν τα συστήματα αυτά. Προκειμένου να αξιολογήσει αν μια δραστηριότητα που ασκείται στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι μη οικονομικής φύσης, το Δικαστήριο προβαίνει σε συνολική εκτίμηση του επίμαχου συστήματος και προς τούτο, λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία: (α) την επιδίωξη του κοινωνικού σκοπού από το σύστημα, (β) την εκ μέρους του εφαρμογή

¹⁰⁴ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁰⁵

<file:///C:/Users/martriantafyllidou/Downloads/announcement%20pharmacy%20contracts%2016.3.21%20.pdf>

της αρχής της αλληλεγγύης, (γ) τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα της ασκούμενης δραστηριότητας και (δ) την εποπτεία από το Κράτος.¹⁰⁶

Από τα όσα έχουν αναλυθεί εξάγεται το συμπέρασμα ότι το ΓεΣΥ επιδιώκει κοινωνικό σκοπό εφόσον προβλέπει υποχρεωτική επικουρική κοινωνική προστασία για όλους τους δικαιούχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας. Το ΓεΣΥ είναι καθολικό αφού προνοεί την κάλυψη όλου του πληθυσμού που διαμένει στην Κυπριακή Δημοκρατία ανεξαρτήτως εισοδήματος και κατάστασης υγείας.

Περαιτέρω, το ΓεΣΥ χρηματοδοτείται από τις υποχρεωτικές κατ' αποκοπή εισφορές, οι οποίες έχουν καθοριστεί και ρυθμιστεί νομοθετικά αφού προβλέπονται ρητά στον Περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμο αρ. 89(I)/2001 ως έχει τροποποιηθεί και όχι από τον ΟΑΥ. Το ύψος των εισφορών δεν είναι κατ' ανάγκη ανάλογο προς τον ασφαλιζόμενο κίνδυνο, αλλά ούτε λαμβάνει υπόψη στοιχεία όπως η ηλικία, η κατάσταση της υγείας ή ακόμη ειδικούς κινδύνους που σχετίζονται με τη θέση εργασίας του ασφαλισμένου μισθωτού. Με τον ίδιο τρόπο η κάλυψη από το ΓεΣΥ ανέρχεται για όλους σε ποσό που δεν υπερβαίνει το μέγιστο όριο των 150 ευρώ (ή 75 ευρώ για κάποιες κατηγορίες) ανά δικαιούχο και ανά έτος για το σύνολο των υπηρεσιών που ο δικαιούχος λαμβάνει, ανεξαρτήτως της συνεισφοράς του στο σύστημα ή άλλων παραγόντων. Επομένως, λαμβανομένων των ανωτέρω και έχοντας υπόψη ότι το ΓεΣΥ επιδιώκει την παροχή υπηρεσιών υγείας σε όλα τα πρόσωπα που έχουν συνήθη διαμονή τους την Κυπριακή Δημοκρατία (ως καθορίζεται στο σχετικό νόμο), αυτό χαρακτηρίζεται ως «κοινωνικό».¹⁰⁷

Ως εκ τούτου, από τα χαρακτηριστικά του Συστήματος ως αυτά επεξηγήθηκαν προκύπτει ότι το ΓεΣΥ χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό αλληλεγγύης μεταξύ των δικαιούχων αφού οι υγιείς προσφέρουν για τους ασθενείς και οι έχοντες για τους μη έχοντες, ενώ οι δικαιούχοι έχουν ισότιμη πρόσβαση στη υγεία.

Σε ότι αφορά τις υπηρεσίες φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς, που αφορούν και το αντικείμενο της παρούσας καταγγελίας, διαπιστώνεται πως ο ΟΑΥ έχει προβεί στη σύναψη συμφωνιών με αριθμό φαρμακοποιών (φυσικών προσώπων) και φαρμακείων (νομικών προσώπων) στο πλαίσιο της λειτουργίας και διαχείρισης του ΓεΣΥ και την ισότιμη παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας προς όλους του δικαιούχους.

¹⁰⁶ Βλέπε C-159/91 Poucet and Pistre [1993] ECR I-637, σκέψεις 8 έως 10, 14, 15 και 18, C-218/00, EU:C:2002:36, σκέψεις 34, 38 και 43, της 16ης Μαρτίου 2004, AOK Bundesverband κ.λπ., C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, EU:C:2004:150, σκέψεις 47 έως 50, της 5ης Μαρτίου 2009, Kattner Stahlbau, C-350/07, EU:C:2009:127, σκέψεις 35, 38 και 43, και της 3ης Μαρτίου 2011, AG2R Prévoyance, C-437/09, EU:C:2011:112, σκέψεις 43 έως 46

¹⁰⁷ Βλέπε προπαρατεθείσα νομολογία καθώς και C-437/09 AG2R Prévoyance v Beaudout Père et Fils SARL.

Σύμφωνα με το πρότυπο Σύμβασης «Παροχής Υπηρεσιών Φροντίδας υγείας από Φαρμακοποιούς στο Γενικό Σύστημα Υγείας (ΓεΣΥ)»¹⁰⁸, ο ΟΑΥ αναθέτει στον Παροχέα την παροχή όλων των Υπηρεσιών Φροντίδας Υγείας από Φαρμακοποιό μέσω φαρμακείου σε Δικαιούχο στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, όπως οι σχετικές Υπηρεσίες Φροντίδας Υγείας καθορίζονται από το σχετικό νόμο, τους Κανονισμούς, τους Εσωτερικούς Κανονισμούς, τις Αποφάσεις, Εγκυκλίους και οποιαδήποτε άλλη ισχύουσα νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία αφορά τους Φαρμακοποιούς και τη διεξαγωγή της επιχείρησης του φαρμακείου. Σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην σύμβαση «ο Παροχέας δεν είναι υπάλληλος του Οργανισμού, αλλά είναι ένας ανεξάρτητος ελεύθερος επαγγελματίας που παρέχει τις υπηρεσίες του και ο τρόπος άσκησης των καθηκόντων του θα εναπόκειται στην κρίση του», στο μέτρο που δεν συγκρούεται με τους νόμους της Δημοκρατίας. (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής) Απώτερος στόχος, σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης, είναι η βέλτιστη, έγκαιρη και έγκυρη παροχή υπηρεσιών Φροντίδας υγείας από Φαρμακοποιό σε Δικαιούχους του ΓεΣΥ.¹⁰⁹

Ως έχει αναφερθεί, οι αμοιβές των παροχέων υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς καθορίζονται μεν με απόφαση του ΟΑΥ χωρίς την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και της Βουλής, εντούτοις οι αμοιβές τυγχάνουν της σύμφωνης γνώμης του Υπουργού Υγείας. Επιπρόσθετα, οι μέθοδοι καταβολής της αμοιβής των φαρμακοποιών καθώς και οι τρόποι υπολογισμού αυτής καθορίζονται στην ΚΔΠ 159/2019 η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Ο φαρμακοποιός σύμφωνα με την εν λόγω ΚΔΠ αμείβεται (α) στη βάση ποσοστού επί της χονδρικής τιμής του φαρμάκου, (β) ανά υπηρεσία στη βάση τιμής μονάδας για τις δραστηριότητες που έχουν καθοριστεί στην ΚΔΠ και αφορούν την ανά συσκευασία εκτέλεση συνταγής για τα αναγκαία φαρμακευτικά προϊόντα και την παροχή συμβουλευτικής υπηρεσίας για την ορθή χρήση, φύλαξη και ενημέρωση για πιθανές ανεπιθύμητες ενέργειες ή/και αλληλεπιδράσεις των φαρμακευτικών προϊόντων, (γ) ανά διανυκτέρευση στη βάση της τιμής μονάδας και (δ) στη βάση της τιμής μονάδας για επίτευξη των δεικτών απόδοσης (γενερική αντικατάσταση και άμεση και ορθή εξυπηρέτηση δικαιούχων). Σύμφωνα με την υπό αναφορά ΚΔΠ, σε περίπτωση δημιουργίας πλεονάσματος ή ελλείματος, το πλεόνασμα ή το έλλειμα που δημιουργείται σε ένα μήνα, με εξαίρεση τον τελευταίο μήνα του έτους κατανέμεται στους επόμενους μήνες του συγκεκριμένου έτους.

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή έλαβε καθοδήγηση από απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-262/18P και C-271/18P ημερομηνίας 11 Ιουνίου 2020, η

¹⁰⁸ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁰⁹ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

οποία στο πλαίσιο εφαρμογή του δικαίου των κρατικών ενισχύσεων εξέτασε το ζήτημα της έννοιας της επιχείρησης, η οποία είναι ίδια με το δίκαιο του ανταγωνισμού, παρ39:

«[...] οι φορείς αυτοί υποχρεώθηκαν, βάσει σλοβακικής νομοθετικής ρύθμισης που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2005, να έχουν το καθεστώς κερδοσκοπικής ανώνυμης εταιρίας ιδιωτικού δικαίου δεν σημαίνει ότι χαρακτηρίζονται ως «επιχειρήσεις», υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού της Ένωσης. Πράγματι, ένας τέτοιος χαρακτηρισμός δεν εξαρτάται, κατά τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 28 της παρούσας απόφασης, από το νομικό καθεστώς της οικείας οντότητας, αλλά από το σύνολο των παραγόντων που χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητά της.

[...] μολονότι τα κέρδη που ενδεχομένως αποκομίζουν οι φορείς αυτοί μπορούν να χρησιμοποιούνται και να διανέμονται, η εν λόγω χρήση και διανομή πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που αποβλέπουν στην εξασφάλιση της συνέχειας του συστήματος και της επίτευξης των κοινωνικών σκοπών και των σκοπών αλληλεγγύης στους οποίους αυτό στηρίζεται. Επομένως, η δυνατότητα επιδίωξης κέρδους οριοθετείται αυστηρά από τον νόμο και δεν μπορεί να θεωρηθεί, αντιθέτως προς τις εκτιμήσεις που ανέπτυξε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 63 και 64 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ως στοιχείο ικανό να άρει τον κοινωνικό και αλληλέγγυο χαρακτήρα που απορρέει από την ίδια τη φύση των σχετικών δραστηριοτήτων.» (η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Εξάλλου ως αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση FENIN το Δικαστήριο έκρινε ότι «το Πρωτοδικείο ορθά αποφάσισε πως δεν πρέπει να διαχωριστεί η δραστηριότητα αγοράς ενός προϊόντος από τη μεταγενέστερη χρήση αυτού, προκειμένου να εκτιμηθεί η φύση αυτής της δραστηριότητας αγοράς και ότι ο οικονομικός ή μη χαρακτήρας της μεταγενέστερης χρήσεως του αγορασθέντος προϊόντος προσδιορίζει κατ' ανάγκη τον χαρακτήρα της δραστηριότητας αγοράς».¹¹⁰

Δεδομένων όλων των πιο πάνω προκύπτει πως οι συμφωνίες που συνάπτει ο ΟΑΥ με τους φαρμακοποιούς ανταποκρίνονται στις επιταγές της αλληλεγγύης και όχι στη λογική της αγοράς που έχει ως στόχο την κεφαλοποίηση.¹¹¹ Εξάλλου, ο ΟΑΥ δεν θα μπορούσε να πετύχει οικονομική ισορροπία του Ταμείου Ασφάλισης Υγείας χωρίς την υποχρεωτική συνδρομή εισφορών που καταβάλλονται από τους πολίτες, τις επιχειρήσεις (εργοδότες) και το Κράτος.

Από τα όσα έχουν αναλυθεί προκύπτει πως το Κράτος έχει εξουσιοδοτήσει τον ΟΑΥ για να διαχειρίζεται και να διασφαλίζει τη λειτουργία του ΓεΣΥ της Κυπριακής Δημοκρατίας, το

¹¹⁰ Απόφαση του Δικαστηρίου της 11 Ιουλίου 20016, C- 205/2003.

¹¹¹ Βλέπε Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα M. POIARES MADURO της 10^{ης} Νοεμβρίου 2005, αναφορικά με την υπόθεση FENIN κατά της Επιτροπής, παρ 29

οποίο, είναι καθολικό και υποχρεωτικό. Πέραν αυτού η νομοθετική εξουσία και το κράτος έχουν ρυθμίσει με ένα αυστηρό τρόπο τις εξουσίες και αρμοδιότητες του ΟΑΥ, δηλαδή έχουν προκαθορίσει το πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργεί. Επιπρόσθετα και παρόλο που το Διοικητικό Συμβούλιο χαρακτηρίζεται από μια αυτονομία στη λήψη αποφάσεων αφού δεν απαιτείται η παρουσία εκπροσώπων της Κυβέρνησης στις συνεδριάσεις του ΔΣ, ούτε η σύμφωνη γνώμη της Κυβέρνησης μέσω Υπουργών και εκπροσώπων για όλα τα ζητήματα, εντούτοις υπάρχει μορφή ελέγχου των δραστηριοτήτων του ΟΑΥ από τον Επίτροπο Εποπτείας του ΓεΣΥ που διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, καθώς και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων μέσω της έγκρισης των Κανονισμών που προωθούνται από τον ΟΑΥ αλλά και των οικονομικών εκθέσεων του ΟΑΥ, αλλά και από τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας.

Ως εκ των ανωτέρω, έχει διαπιστωθεί στο πλαίσιο αξιολόγησης των στοιχείων και δεδομένων της παρούσας υπόθεσης, πως το ΓεΣΥ έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και λειτουργεί στη βάση κοινωνικής αλληλεγγύης και επιτελεί ένα κοινωνικό σκοπό. Ο ΟΑΥ έχει συσταθεί με σκοπό την εφαρμογή, παρακολούθηση και διαχείριση του ΓεΣΥ στην Κύπρο. Οι φαρμακοποιοί ως ανεξάρτητοι επαγγελματίες συμβάλλονται μαζί με τον ΟΑΥ, με σκοπό την βέλτιστη παροχή υπηρεσιών στους δικαιούχους του ΓεΣΥ, ενώ ταυτόχρονα διατηρούν την αυτονομία τους στη παροχή υπηρεσιών που δεν συμπεριλαμβάνονται στο ΓεΣΥ καθώς και στην παροχή υπηρεσιών σε μη δικαιούχους του ΓεΣΥ. Οι αμοιβές τους καθορίζονται από τον ΟΑΥ, το Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου χαρακτηρίζεται από αυτονομία στη λήψη αποφάσεων, οι δραστηριότητες του οποίου υπόκεινται στον έλεγχο του Επιτρόπου Εποπτείας του ΓεΣΥ που διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο και του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας.

Συνακόλουθα, συνάγεται πως οι όροι παροχής υπηρεσιών από τους παρόχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας- τους φαρμακοποιούς- στο πλαίσιο του ΓεΣΥ δεν συνιστούν άσκηση οικονομικής δραστηριότητας υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού, αλλά αφορούν άσκηση δημόσιας εξουσίας που αποσκοπεί στη ρύθμιση του Γενικού Συστήματος Υγείας.

Στη βάση όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως ο ΟΑΥ εν προκειμένω δεν ενεργεί ως «επιχείρηση» κατά τη σύναψη συμβάσεων με παρόχους υπηρεσιών υγείας, αλλά είναι ταγμένος να διαχειριστεί το ΓεΣΥ διασφαλίζοντας την προσφορά των υπηρεσιών του προς τους δικαιούχους, ως καταγράφονται στον σχετικό νόμο. Συνακόλουθα, οι υπό εξέταση δραστηριότητες, ενέργειες και αποφάσεις του ΟΑΥ, αναφορικά με τους όρους παροχής υπηρεσιών από τους παρόχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, ήτοι τους φαρμακοποιούς, δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της

Επιτροπής ως η ανεξάρτητη εθνική αρχή για εφαρμογή του εθνικού και ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού¹¹².

Τούτων λεχθέντων, η Επιτροπή επισημαίνει πως οι αποφάσεις που λαμβάνονται από το Κράτος και από όργανα που ασκούν δημόσια εξουσία οφείλουν να ευθυγραμμίζονται με το ευρωπαϊκό κεκτημένο και να μην παραβιάζουν τα άρθρα της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υπό το φως της πιο πάνω κατάληξης και εισήγησης η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως παρέλκει η εξέταση του άρθρου 6(1) του Νόμου, καθώς και του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ.

5.3. «Ένωση Επιχειρήσεων»

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου: «*«ένωση επιχειρήσεων» σημαίνει εταιρεία, συνεταιρισμό, ένωση, σύλλογο, ίδρυμα ή σώμα προσώπων, με νομική προσωπικότητα ή όχι, που εκπροσωπεί τα εμπορικά συμφέροντα αυτόνομων επιχειρήσεων και λαμβάνει αποφάσεις ή συνάπτει συμφωνίες προς προώθηση των συμφερόντων αυτών.*». Η «ένωση επιχειρήσεων» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων, οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας.¹¹³ Δεν απαιτείται η «ένωση επιχειρήσεων» να έχει νομική προσωπικότητα,¹¹⁴ ούτε ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, προκειμένου να εμπίπτει στο άρθρο 3 του Νόμου,¹¹⁵ αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της.¹¹⁶ Μεταξύ άλλων, σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι, αγροτικοί συνεταιρισμοί θεωρούνται «ενώσεις επιχειρήσεων» ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, την άσκηση εκ μέρους τους οικονομικής δραστηριότητας και κερδοσκοπικού ή μη σκοπού.¹¹⁷

Το εν λόγω κριτήριο επιτάσσει την εξέταση του κατά πόσο, μεταξύ των αρμοδιοτήτων και/ή εξουσιών ενός συνδέσμου, τα μέλη του οποίου συνιστούν επιχειρήσεις κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού, περιλαμβάνεται και η οργάνωση ή ο συντονισμός της οικονομικής

¹¹² Βλέπε απόφαση Πρωτοδικείου της 30/9/2004 T-313/2002 Meca -Medina και Mejcen κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, ΣΙ- 3291, σκέψη 41).

¹¹³ Βλ. υποθ. T-23/09 Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 74, 76-77, στην οποία κρίθηκε ειδικά ο Εθνικός Σύλλογος Φαρμακοποιών της Γαλλίας ως ένωση επιχειρήσεων. Βλ. επίσης απόφαση Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού 505/VI/2010.

¹¹⁴ Βλ. Μεταξύ άλλων υποθ. C-395/96 P και C-396/96 P Compagnie maritime belge transports SA, Compagnie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL) κατά Επιτροπής Συλλογή 2000 σ. I- 01365, σκ. 144. Βλ. επίσης σχετικά και Λ. Κοτσίρη, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 2003, σελ. 398-399.

¹¹⁵ Βλ. συνεκδ. υποθ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR SA κ.ά. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000 σ. II-491, σκ. 1320.

¹¹⁶ Βλ. Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 96/438/EK, FENEX, σκ. 31 και Alison Jones, EC Competition Law, 2011, σελ. 168 επ. Βλ. επίσης Cass. com., 07.07.2011, no 10-12.038, F-D, Conseil national de l'ordre des Chirugiens-dentistes et alii : JurisData no 2011-011197.

¹¹⁷ Βλ. ενδεικτικά υποθ. C- 209-215/78, Van Landewyck κατά Επιτροπής, σκ. 87-88, C-96επ/82, IAZ κατά Επιτροπής, σκ. 19-20 και C-246/86, Belasco κατά Επιτροπής, σκ. 2,65, απόφ. ΔΕφεΘ 1001/2006 σκ. 16, 20 και απόφαση Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού 277/IV/2005, σελ. 28.

δραστηριότητας των μελών του ή αν ο εν λόγω σύνδεσμος λαμβάνει αποφάσεις αναφορικά με τη θέσπιση ρυθμίσεων σχετικών με τη συμπεριφορά των μελών του σε συγκεκριμένη αγορά.¹¹⁸

Όπως καταγράφεται στο σύγγραμμα «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», «*το ζήτημα της υπαγωγής {των ελευθέρων επαγγελματιών} στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού, έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι στο μέτρο που οι επαγγελματίες είναι «επιχειρήσεις», οι επαγγελματικοί τους σύλλογοι συνιστούν ενώσεις επιχειρήσεων, και άρα μια σειρά μέτρων που λαμβάνουν για την οργάνωση του οικείου επαγγέλματος [...] ελέγχονται με βάση το άρθρο 101 [...]»¹¹⁹.*

Εν προκειμένω, διαπιστώνεται πως ο ΠΦΣ είναι ανεξάρτητη νομική οντότητα και αποτελεί σύνδεσμο, ενώ τα μέλη του συνιστούν επιχειρήσεις υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού, καθόσον αναλαμβάνουν δραστηριότητες οικονομικής φύσης, και συγκεκριμένα παρέχουν υπηρεσίες ως φαρμακοποιοί.

Σύμφωνα με τους περί Δεοντολογίας Κανονισμούς του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου του 1974 «*Έκαστος Φαρμακοποιός υποχρεούται να εγγράφεται ως μέλος τού Τοπικού Φαρμακευτικού Συλλόγου τής Πόλεως ή Επαρχίας του και να προσέρχεται τακτικώς εις τās συνελεύσεις αυτών, να αναλαμβάνη και εκτελή πάσαν υπηρεσίαν ανατιθεμένην εις αυτόν και να εκπληροί τας προς τον οικείον Τοπικόν Φαρμακευτικόν Σύλλογον οίκονομικάς αυτού υποχρεώσεις*».¹²⁰ Οι εν λόγω Κανονισμοί έχουν καταργηθεί και αντικατασταθεί στις 6/8/2021 με τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα των περί Δεοντολογίας Κανονισμών του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου του 2021 (ΚΔΠ 350/2021)¹²¹. Στους νέους Κανονισμούς προβλέπονται σχετικά τα εξής: «*26. Ο κάθε φαρμακοποιός οφείλει να εγγράφεται ως μέλος του Τοπικού Φαρμακευτικού Συλλόγου της επαρχίας του και να προσέρχεται τακτικά στις συνελεύσεις αυτού, να πληρώνει την ετήσια συνδρομή του σε αυτόν μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου κάθε έτους και να υποβάλλει τα ακριβή του στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων του ονοματεπώνυμού του, της διεύθυνσής του (φυσικής και ηλεκτρονικής) και του τόπου δραστηριοποίησής του. Περαιτέρω, ο κάθε φαρμακοποιός έχει την υποχρέωση να επικαιροποιεί τις πληροφορίες αυτές σε περίπτωση οποιασδήποτε αλλαγής.*»

¹¹⁸ Βλ. μεταξύ άλλων απόφαση Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού 512/VI/2010, παρ. 108 επ. και τις εκεί παραπομπές. Βλ. επίσης υπόθ. C-309/99, Συλλ. Σελ. I-1577, σκ. 64-65, συνεκδ. αποφ. T-213/95 και T-18/96 SCK και FNK κατά Επιτροπής, σκ. 170, απόφ. Ευρωπαϊκής Επιτροπής 96/438/EK, FENEX, L 181/28, σκ. 41 και απόφαση Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού 292/IV/2005.

¹¹⁹ Δημήτρης Τζουγανάτος, Το Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ.198

¹²⁰ http://www.cylaw.org/KDP/data/1974_1_180.pdf

¹²¹ http://www.cylaw.org/KDP/data/2021_1_350.pdf

Οι εξουσίες του ΠΦΣ¹²² σύμφωνα με τον περί Φαρμακοποιών (Σύλλογοι, Πειθαρχία και Ταμείον Συντάξεων) Νόμος του 1972 (39/1972), περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- (α) Να προστατεύει την τιμή και την ανεξαρτησία του ΠΦΣ και να προασπίζει τις σχέσεις του προς την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία.
- (β) Να ρυθμίζει με κανονισμούς οτιδήποτε αφορά τη δεοντολογία του φαρμακευτικού επαγγέλματος.
- (γ) Να δίνει διευκρινίσεις και να αποφασίζει σε θέματα που αφορούν την επαγγελματική δεοντολογία.
- (δ) Να εξετάζει, και εάν το κρίνει σκόπιμο, να υποβάλλει εισηγήσεις επί ισχύουσας νομοθεσίας και φαρμακευτικών θεμάτων που υποβάλλονται προς εξέταση, ή να υποβάλλει εισηγήσεις προς την κυβέρνηση σχετικά με το κατά πόσον είναι ανάγκη να εισαχθεί νέα νομοθεσία.
- (ε) Να εκπροσωπεί το φαρμακευτικό σώμα σε οποιοδήποτε θέμα ως προς το οποίον τέτοια εκπροσώπηση θεωρείται αναγκαία ή σκόπιμη.
- (στ) Να προωθεί καλές σχέσεις και κατανόηση μεταξύ του ΠΦΣ και του κοινού.
- (ζ) Να καθορίζει το πληρωτέο προς το Συμβούλιο ποσοστό εκ των επιβαλλομένων υπό των τοπικών φαρμακευτικών συλλόγων συνδρομών στα μέλη τους.
- (η) Να καθορίζει τις κλίμακες αμοιβών των Φαρμακοποιών σχετικά με επαγγελματικές συμβουλές, παρασχεθείσες υπηρεσίες ή εκτελεσθείσες εργασίες.
- (θ) Να ρυθμίζει οποιοδήποτε θέμα αφορά την ετήσια άδεια απουσίας των Φαρμακοποιών.
- (ι) Να εκδίδει Κανονισμούς που διέπουν και ρυθμίζουν οποιοδήποτε των ως άνω θεμάτων υπό τον όρο ότι οι τέτοιοι Κανονισμοί θα εγκριθούν από την πλειοψηφία της γενικής συνέλευσης του ΠΦΣ.
- (ια) Να εκδίδει Κανονισμούς διέποντας και ρυθμίζοντας την εκλογή ελεγκτών για τον έλεγχο των λογαριασμών των Τοπικών Φαρμακευτικών Συλλόγων και των λογαριασμών του Συμβουλίου του Φαρμακευτικού Σώματος.

Τα θέματα που απαριθμούνται ως (α), (β), (γ), (δ), (ε), (στ), (ζ) και (θ) ανωτέρω, ρυθμίζονται με αποφάσεις του Συμβουλίου του ΠΦΣ οι οποίες εκδίδονται υπό την μορφή Κανονισμού και δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Οι εν λόγω Κανονισμοί τίθενται σε ισχύ από την ημέρα δημοσίευσής τους. Σχετικά με τα θέματα που προβλέπονται στην παράγραφο (η) ή με άλλα θέματα που εμπíπτουν στο φάσμα των εξουσιών του ΠΦΣ και που δεν συμπεριλαμβάνονται στις περιπτώσεις (α)-(θ), απαιτείται η έγκριση της Γενικής Συνέλευσης του ΠΦΣ, του Υπουργικού Συμβουλίου και κατόπιν κατατίθενται στη Βουλή για ψήφιση. Οι εκάστοτε Κανονισμοί που εκδίδονται από τον ΠΦΣ είναι δεσμευτικοί σε όλους

¹²² Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

του φαρμακοποιούς και οποιοσδήποτε δεν τους τηρεί θεωρείται ένοχος πειθαρχικού αδικήματος και/ή ασυμβίβαστου προς το φαρμακευτικό επάγγελμα διαγωγής.

Σε σχέση με το σημείο (η), η Επιτροπή σημειώνει ότι με την απόφαση της με αριθμό 35/2020¹²³, κατέστησε δεσμευτικές τις δεσμεύσεις που ανέλαβε ο ΠΦΣ στο πλαίσιο καταγγελίας για τροποποίηση και αντικατάσταση τεσσάρων άρθρων της ΚΔΠ 180/74 για σκοπούς άρσης των ανησυχιών που είχαν εκφραστεί από την Επιτροπής στο πλαίσιο εξέτασης της συγκεκριμένης καταγγελίας. Ειδικότερα, ο ΠΦΣ είχε αναλάβει τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις:

«1. Κανονισμός 18 της ΚΔΠ 180/74: «Η λιανική τιμή πώλησης οποιοσδήποτε φαρμακευτικού προϊόντος θα καθορίζεται από τον κάθε φαρμακοποιό ελεύθερα.».

2. Κανονισμός 23 της ΚΔΠ 180/74: «Ο κάθε φαρμακοποιός δύναται να καταλήξει ελεύθερα σε συμφωνία για την διάθεση των φαρμακευτικών προϊόντων ή/και την παροχή οιονδήποτε συναφών επαγγελματικών υπηρεσιών με οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο.».

3. Κανονισμός 12 της ΚΔΠ 180/74: «Ο φαρμακοποιός δύναται να διαφημίζει τις υπηρεσίες του, νοουμένου ότι δεν παραβιάζονται οι πρόνοιες νομοθεσιών που ρυθμίζουν την διαφήμιση, συμπεριλαμβανομένων, χωρίς περιορισμό, των σχετικών προνοιών του περί Φαρμάκων Ανθρώπινης Χρήσης (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Τιμών) Νόμου του 2001 (Ν. 70(Ι)/2001) και του περί των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών των Επιχειρήσεων προς τους Καταναλωτές Νόμου του 2007 (Ν. 103(1)/2007), όπως εκάστοτε τροποποιούνται ή/και αντικαθίστανται.».

4. Κανονισμός 19 της ΚΔΠ 180/74: «Έκαστος φαρμακοποιός δύναται να κοστολογήσει τις υπηρεσίες του ελεύθερα.».

(η υπογράμμιση είναι της Επιτροπής)

Στις 6/8/2021, δημοσιεύτηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας οι Κανονισμοί (ΚΔΠ 350/2021), στους οποίους ενσωματώθηκαν οι πιο πάνω αναληφθείσες δεσμεύσεις.¹²⁴ Περαιτέρω, ως ανέφερε ο ΠΦΣ στην επιστολή του ημερομηνίας 31/5/2021 ως όργανο έχει δικαίωμα και συνάμα υποχρέωση να προασπίζεται τα συμφέροντα των φαρμακοποιών. Τα όργανα του ΠΦΣ δεν ενεργούν μόνο προς το «αποκλειστικό συμφέρον» των μελών του, αλλά και προς το δημόσιο συμφέρον. Στο πλαίσιο αυτό ο ΠΦΣ, σύμφωνα με τα όσα δήλωσε το πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας, προέβη σε συζητήσεις με τον ΟΑΥ σε σχέση με την ένταξη των φαρμακείων.

¹²³ Βλέπε υποσημείωση 30.

¹²⁴ http://cylaw.org/KDP/data/2021_1_350.pdf

Η Επιτροπή επί τούτου επαναλαμβάνει πως οι επαγγελματίες όπως οι αυτοαπασχολούμενοι φαρμακοποιοί, ενώ ασκούν την ίδια δραστηριότητα όπως οι εργαζόμενοι, εξομοιώνονται κατ' αρχήν με «επιχειρήσεις», κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, εφόσον παρέχουν υπηρεσίες ή έργο έναντι αμοιβής σε συγκεκριμένη αγορά (απόφαση *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*, C-1/12, EU:C:2013:127, σκέψεις 36 και 37) και ασκούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα σε σχέση με τους εντολείς τους (βλ. απόφαση *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, EU:C:2006:784, σκέψη 45).¹²⁵ Ως αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση -413/13 *FNV Kunsten Informatie en Media κατά Staat der Nederlanden*: «*μια οργάνωση που εκπροσωπεί εργαζομένους, όταν πραγματοποιεί διαπραγματεύσεις στο όνομα και για λογαριασμό αυτοαπασχολούμενων οι οποίοι είναι μέλη της, δεν ενεργεί ως συνδικαλιστική οργάνωση και, επομένως, ως κοινωνικός εταίρος, αλλά λειτουργεί στην πραγματικότητα ως ένωση επιχειρήσεων.*»¹²⁶ Περαιτέρω σημειώνεται ότι οι φαρμακοποιοί κατά τη δραστηριότητα τους μέσω του φαρμακείου τους, δεν λειτουργούν αποκλειστικά στη βάση της εμπειρογνωμοσύνης τους, αλλά ασκούν και οικονομικής φύσεως δραστηριότητες αφού αγοράζουν προϊόντα και τα μεταπωλούν στους πελάτες τους, όχι μόνο φαρμακευτικά προϊόντα, αλλά και λοιπά συναφή με την υγεία και ομορφιά προϊόντα.

Στη βάση όλων των πιο πάνω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει ότι ο ΠΦΣ συνιστά «ένωση επιχειρήσεων» υπό την έννοια του Νόμου.

5.4. Απόφαση «Ένωσης Επιχειρήσεων»

Η Επιτροπή σημειώνει ότι «απόφαση» ένωσης επιχειρήσεων αποτελεί κάθε έκφραση κοινής βούλησης της ένωσης μέσω κάποιας οργανωτικής δομής, η οποία αποβλέπει στην κοινή συμπεριφορά των μελών της, ανεξάρτητα από τη μορφή την οποία λαμβάνει, όπως εκείνες των κανονισμών, ρητρών καταστατικού, ρητρών συμβάσεων, οδηγιών, εγκυκλίων, απλών συστάσεων, εφόσον έχει καταρχήν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα μέλη ή/και προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής τους.¹²⁷ Απόφαση του οργάνου διοίκησης της εκάστοτε ένωσης θεωρείται νομικά δεσμευτική, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της ότι οι αποφάσεις της δεσμεύουν τα μέλη.¹²⁸ Σημειώνεται ότι κατά πάγια

¹²⁵ Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση C-413/13 *FNV Kunsten Informatie en Media κατά Staat der Nederlanden*, ημερομηνίας 4/12/2014, παρ.27

¹²⁶ *Ibid* παρ. 28

¹²⁷ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-45/85 *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1987, σ.00405, σκ. 28, συνεκδ. υποθ. T-213/95 και T-18/96 *Stichting κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1997 σ.ΙΙ-01739, σκ. 157-164, συνεκ. αποφ. ΔΕΘΑΘ 1026/2007, ΔΕΦΑΘ 1027/2007, ΔΕΦΑΘ 1001/2006, σκ. 16και ΔΕΦΑΘ 1028/2007, σκ. 8, καθώς και απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.2 και 4, , απόφαση Ε.Ε. 80/917/ΕΟΚ *National Sulphuric Acid*.

¹²⁸ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-45/85 *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1987, σ.00405, σκ. 28.

νομολογία οποιαδήποτε συμφωνία συνάψει η ένωση επιχειρήσεων δύναται να θεωρηθεί ως απόφαση.¹²⁹

Η απαγόρευση του άρθρου 3 του Νόμου εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, εφόσον αντανακλά εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μια συγκεκριμένη αγορά, και εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά.¹³⁰ Στην περίπτωση αυτή, δεν απαιτείται η σύσταση να οδηγεί σε ομοιόμορφη συμπεριφορά προκειμένου να καθορισθεί ως απόφαση εμπόρουσα στο άρθρο 3 του Νόμου.

Η υποχρεωτική ισχύς μιας σύστασης επομένως δεν συνάγεται από τον ρητό χαρακτηρισμό που της αποδίδεται από το όργανο που την εκδίδει, αλλά εξάγεται από την εξέταση σωρείας συγκλινουσών ενδείξεων που την πλαισιώνουν,¹³¹ και που αφορούν τόσο τα πραγματικά γεγονότα που πλαισιώνουν το περιεχόμενο της σύστασης όσο και το νομικό και οικονομικό πρίσμα κάτω από το οποίο αυτές εκδίδονται. Η ανάγκη για ομοιόμορφη διασφάλιση των κανόνων του ανταγωνισμού, καθιστά ως έχει επισημανθεί, την εξέταση του πλαισίου που τη διέπει επιβεβλημένη, και χωρίς αυτή να εξαρτάται από ενδεχόμενους περιορισμούς που προκύπτουν από αναφορές ή παραλείψεις στο καταστατικό μιας ένωσης επιχειρήσεων, ή από τους εθνικούς κανόνες του κράτους μέλους.¹³²

Στην υπόθεση Verband¹³³, κατά την εξέταση της ισχύος σύστασης εκδοθείσας από τεχνική επιτροπή οι εξουσίες της οποίας περιορίζονταν σε διενέργεια μελετών προπαρασκευαστικού σταδίου (και που δυνάμει καταστατικού δεν εκτείνονταν σε εξουσία έκδοσης δεσμευτικών αποφάσεων), κρίθηκε ότι η επίδικη σύσταση αποτελούσε την επίσημη έκφραση της βούλησης της ενώσεως επιχειρήσεων καθότι, παρά τον προπαρασκευαστικό χαρακτήρα που υπείχε ως σύσταση προερχόμενη από όργανο το οποίο δεν ήταν ρητά δικαιοδοτημένο να εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις, είχε στην ουσία χαρακτήρα οριστικό; καθοριστικοί παράγοντες προς την κατάληξη αυτή αποτέλεσαν το γεγονός ότι η επιτροπή διενεργούσε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που καθόριζε του καταστατικό της αναιρεσειούσας ένωσης επιχειρήσεων, αλλά και το ότι είχε ακολουθηθεί η προβλεπόμενη δυνάμει του καταστατικού της ένωσης διαδικασία προς γνωστοποίηση της

¹²⁹ Βλ. 8/72, Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1972-3, σ. 223, 209-215 & 218/78, ο.π., 71/74, Fruit- en Groentenimporthandel and Frubo κατά Επιτροπής, Συλλ. 1975, σ. 181, 45/85, Verband der Sachversicherer (VDS) κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1987, σελ. 405.

¹³⁰ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-96/82 IAZ κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ. 20, συνεκδ. υποθ. C-209, 215 και 218/78, Heintz van Landewyck SARL κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 86.

¹³¹ βλ C-45/85 Verband, σκ.26 και ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΣΚ.13 , 5/69, Volk, Rec. 1969, σ. 295, σκέψη 7

¹³² Γεν. Εισαγγελέας σκ.12 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1598709723520&uri=CELEX%3A61985CC0045>

¹³³ Υπόθ. C-45/85 Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ.00405, σκ. 28

Λ.Χ.	Α.Κ.	Π.Ο.	Α.Α.Π.	Π.Π.Χ.
------	------	------	--------	--------

σύστασης αυτής στα μέλη του συνδέσμου κατόπιν έγκρισης από τα αρμόδια διευθυντικά όργανα.

Τούτων λεχθέντων θα πρέπει να σημειωθεί πως κατά πάγια νομολογία, μολονότι ορισμένα περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα είναι σύμφυτα με τις συλλογικές συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων, εντούτοις η επίτευξη των στόχων κοινωνικής πολιτικής που επιδιώκονται από τις συμβάσεις αυτές θα διακυβευόταν σοβαρά αν οι κοινωνικοί εταίροι όφειλαν να τηρούν το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ κατά την από κοινού αναζήτηση μέτρων για τη βελτίωση των όρων απασχόλησης και εργασίας (βλ. αποφάσεις Albany, EU:C:1999:430, σκέψη 59· International Transport Workers' Federation και Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, σκέψη 49, καθώς και 3F κατά Επιτροπής, C-319/07 P, EU:C:2009:435, σκέψη 50).¹³⁴ Ως σημειώθηκε από το Δικαστήριο στην υπόθεση C-413/13 FNV Kunsten Informatie en Media κατά Staat der Nederlanden: «Έτσι, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ κοινωνικών εταίρων προς επίτευξη τέτοιων στόχων πρέπει, λόγω της φύσεως και του αντικειμένου τους, να θεωρείται ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (βλ. αποφάσεις Albany, EU:C:1999:430, σκέψη 60· Brentjens', EU:C:1999:434, σκέψη 57· Drijvende Bokken, EU:C:1999:437, σκέψη 47· Pavlov κ.λπ., C-180/98 έως C-184/98, EU:C:2000:428, σκέψη 67· van der Woude, EU:C:2000:475, σκέψη 22, καθώς και AG2R Prénvoyance, C-437/09, EU:C:2011:112, σκέψη 29).»¹³⁵

Εν προκειμένω, ο ΟΑΥ σύμφωνα με το Νόμο αρ. 89(I)/2001 συμβάλλεται με φαρμακοποιούς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) για να παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας υγείας. Από το νόμο αρ. 89(I)/89 δεν προκύπτει ότι ο ΟΑΥ συνάπτει συλλογική σύμβαση με τους Φαρμακοποιούς για σκοπούς παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας στο ΓεΣΥ. Εξάλλου ως καταγράφεται και στις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών «ο Παροχέας δεν είναι υπάλληλος του Οργανισμού, αλλά είναι ένας ανεξάρτητος ελεύθερος επαγγελματίας που παρέχει τις υπηρεσίες του»¹³⁶.

Συνακόλουθα, θα εξεταστεί κατά πόσο στη βάση της ενωσιακής νομολογίας στοιχειοθετείται η ύπαρξη «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων» του ΠΦΣ σε σχέση με τους όρους ένταξης των φαρμακοποιών ή/και των φαρμακείων στο ΓεΣΥ.

Αρχικά θα πρέπει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τους περί Δεοντολογίας Κανονισμούς του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου του 1974 «6. *Εκαστος Φαρμακοποιός οφείλει να*

¹³⁴ Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση C-413/13 FNV Kunsten Informatie en Media κατά Staat der Nederlanden, ημερομηνίας 4/12/2014, παρ.22.

¹³⁵ Ibid par. 23.

¹³⁶ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

συμμορφούται προς τās νομίμως λαμβανομένας αποφάσεις τού Τοπικού Φαρμακευτικού Συλλόγου και τού Παγκυπρίου Φαρμακευτικού Συλλόγου και να εκπληροί εις το άκέραιον τās υποχρεώσεις και τās καθήκοντα προς αυτούς.» Οι εν λόγω Κανονισμοί έχουν καταργηθεί και αντικατασταθεί στις 6/8/2021 με τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα των περί Δεοντολογίας Κανονισμών του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου του 2021 (ΚΔΠ 350/2021)¹³⁷. Στους νέους Κανονισμούς προβλέπονται σχετικά τα εξής: «27. Ο κάθε φαρμακοποιός οφείλει να συμμορφώνεται με τις νόμιμα ληφθείσες αποφάσεις του οικείου του Τοπικού Φαρμακευτικού Συλλόγου, καθώς και του Παγκυπρίου Φαρμακευτικού Συλλόγου και να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντά του προς αυτούς.»

Από τα στοιχεία της προκαταρκτικής έρευνας, προκύπτει πως στις 26/1/2019¹³⁸ πραγματοποιήθηκε συνεδρία του Συμβουλίου του ΠΦΣ στην οποία παρευρέθηκε ο Αναπληρωτής Διευθυντής του ΟΑΥ και λειτουργός του ΟΑΥ. Στο πλαίσιο της συζήτησης και αφού παρουσιάστηκε η οικονομική προσφορά του ΟΑΥ, μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του ΠΦΣ, ρώτησε κατά πόσο «θα συμβληθεί ο ΟΑΥ με συντεχνιακά φαρμακεία?» και η απάντηση του ΟΑΥ ήταν η εξής: «Δεδομένου ότι τα συντεχνιακά φαρμακεία έχουν άδεια φαρμακείου, ο ΟΑΥ θα συμβληθεί μαζί τους όπως και με όλα τα υπόλοιπα. Ο ΟΑΥ θα θέσει περιορισμούς στη συμβολή του με φαρμακεία, όχι για κλείσιμο του επαγγέλματος αλλά για καλύτερη διασπορά των φαρμακείων για εξυπηρέτηση των ασθενών. Ο ΟΑΥ δεν θα απαγορεύσει σε κανένα φαρμακείο να ανοίξει. Ωστόσο η νομοθεσία του ΟΑΥ επιτρέπει στη συμβολή με φαρμακεία.» Κατόπιν συζήτησης αποφασίστηκε όπως οι Προέδροι των Τοπικών Συλλόγων θέσουν τα ερωτήματα τους προς τον ΠΦΣ και όπως πραγματοποιηθούν δυο γενικές συνελεύσεις εντός Φεβρουαρίου, η μια ενημερωτική και η δεύτερη για την τελική τοποθέτηση του ΠΦΣ επί της πρότασης του ΟΑΥ.

Στις 19/3/2019, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΠΦΣ σε συνεδρία του εξέτασε την τελική πρόταση του ΟΑΥ η οποία παρουσιάστηκε από την Πρόεδρο του ΠΦΣ.¹³⁹ Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας προκαταρκτικής έρευνας, ο ΟΑΥ στις 4/3/2019 απέστειλε στην Πρόεδρο του ΠΦΣ την αναθεωρημένη πρόταση του ΟΑΥ. Στην εν λόγω πρόταση πέραν της οικονομικής προσφοράς γίνεται και αναφορά στην πρόταση του ΟΑΥ για σύναψη σύμβασης μόνο με τα υφιστάμενα φαρμακεία. Ειδικότερα αναφέρονται τα εξής: «Ο Οργανισμός θα συμβληθεί με όσα φαρμακεία επιδείξουν ενδιαφέρον εντός τριών (3) μηνών από την πρόσκληση εγγραφής στο Σύστημα. Στην συνέχεια η σύμβαση με

¹³⁷ http://www.cylaw.org/KDP/data/2021_1_350.pdf

¹³⁸ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

¹³⁹ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

φαρμακεία θα περιοριστεί αναλόγως αναγκών στη βάση κριτηρίων που θα προκαθοριστούν σε συνεργασία με τον ΠΦΣ.»¹⁴⁰

Σύμφωνα τα πρακτικά που αποστάληκαν στις 12/3/2021 από τον ΠΦΣ¹⁴¹, κατά την υπό συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου του ΠΦΣ ημερομηνίας 19/3/2019, οι Πρόεδροι των τοπικών συλλόγων αναφέρθηκαν στα συνοπτικά συμπεράσματα των τοπικών συνελεύσεων που πραγματοποιήθηκαν. {...} Επίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να προβεί σε εισήγηση προς τη Γενική Συνέλευση για αποδοχή της οικονομικής πρότασης και τη συνέχιση των διαβουλεύσεων με ΟΑΥ και ΥΥ για τα υπόλοιπα θέματα.

Στην αναθεωρημένη πρόταση του ΟΑΥ ως αυτή είχε κοινοποιηθεί με ηλεκτρονικό μήνυμα στις 4/3/2019 στην Πρόεδρο του ΠΦΣ στην οικονομική πρόταση γίνεται αναφορά μεταξύ άλλων στα έσοδα που θα έχουν οι φαρμακοποιοί από την εκτέλεση συνταγών, στην κάλυψη του κόστους επιπλέον προσωπικού και λειτουργικών εξόδων, εφημερίες και στο σχέδιο κινήτρων. Επιπρόσθετα της οικονομικής προσφοράς γίνεται αναφορά στην εγγύηση τιμής μονάδας, την αμοιβή για υπηρεσίες που θα παρέχονται στους Ευρωπαίους πολίτες καθώς και σε πολίτες της ΕΕ και τρίτων χωρών που δεν έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ, στη σύμβαση με μόνο τα υφιστάμενα φαρμακεία και τον καθορισμό ακολούθως κριτηρίων, στην καταβολή αμοιβής φαρμακοποιού και κόστους φαρμάκου και την αμοιβή για μη καλυπτόμενα φάρμακα στο πλαίσιο του ΓεΣΥ.¹⁴²

Στη Γενική Συνέλευση του ΠΦΣ που πραγματοποιήθηκε στις 20/3/2019 παρουσιάστηκε η οικονομική πρόταση του ΟΑΥ προς τον ΠΦΣ για συμμετοχή των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ και ζητήθηκε στα μέλη της συνέλευσης που είχαν δικαίωμα ψήφου το εξής, «*κλήθηκαν να τοποθετηθούν κατά πόσο η οικονομική πρόταση του ΟΑΥ είναι αποδεκτή ή αν θα πρέπει να συνεχιστούν οι συζητήσεις για το θέμα αυτό.*». Σύμφωνα με τα όσα καταγράφονται στα πρακτικά που προσκομίστηκαν στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας (επιστολή ημερομηνίας 12/3/2021), τα μέλη της συνέλευσης ενημερώθηκαν ότι η απόφαση για συμμετοχή στο ΓεΣΥ ή όχι αφορά κάθε φαρμακείο/φαρμακοποιό ξεχωριστά και θα γίνει με προσωπικές συμβάσεις με τον ΟΑΥ και η οποιαδήποτε απόφαση της συνέλευσης δεν δεσμεύσει κανένα φαρμακοποιό για συμμετοχή στο ΓεΣΥ.¹⁴³

Σύμφωνα με το Δελτίο τύπου που εξέδωσε ο ΠΦΣ στις 20/3/2019 που βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα (cra.org.cy) με το οποίο ανακοίνωνε πως: «*Η γενική συνέλευση του ΠΦΣ, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία αποφάσισε κατά πλειοψηφία να εγκρίνει την τελική πρόταση του ΟΑΥ για τη συμμετοχή των ιδιωτικών*

¹⁴⁰ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁴¹ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021. Σημειώνεται πως τα πρακτικά δεν είναι υπογραμμένα.

¹⁴² Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁴³ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021. Σημειώνεται πως τα πρακτικά δεν είναι υπογραμμένα

φαρμακείων στο ΓεΣΥ.[...] Η πρόταση περιλάμβανε την οικονομική πτυχή της συμμετοχής των φαρμακοποιών στο ΓεΣΥ, αλλά και θέματα πολιτικής τα οποία αποτελούσαν εδώ και χρόνια πάγια αιτήματα του ΠΦΣ με κυριότερα την ενοποίηση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τη δέσμευση του υπουργείου Υγείας για ρύθμιση του ωραρίου των ιδιωτικών φαρμακείων, την απεξάρτηση των φαρμακοποιών από το ποσοστό κέρδους το οποίο επηρέαζε την αποζημίωση των φαρμακοποιών τα τελευταία χρόνια λόγω των συνεχών μειώσεων των τιμών των φαρμάκων.» Περαιτέρω στην ανακοίνωση του ο ΠΦΣ αναφερόμενος στον «προγραμματισμό ορθής διασποράς των φαρμακείων του ΟΑΥ», αναφέρει πως «ο ΟΑΥ ανακοίνωσε και την παραχώρηση κινήτρων για τη συστέγαση των φαρμακείων ή/και άνοιγμα φαρμακείων σε αγροτικές περιοχές όπου δεν υπάρχει σήμερα ιδιωτική πρωτοβουλία». Τέλος, σύμφωνα με τα όσα καταγράφονται στην ανακοίνωση «Πέραν της έγκρισης των προτάσεων του ΟΑΥ, ο ΠΦΣ δεσμεύεται έναντι των μελών του ότι θα προχωρήσει σε υπογραφή μνημονίου συνάντησης με τον Οργανισμό, προκειμένου να διασφαλιστούν και επίσημα τα συμφωνηθέντα.».

Ερωτηθείς ο ΠΦΣ κατά πόσο αποτελούσε πάγιο αίτημα του η επιβολή πληθυσμιακών και γεωγραφικών κριτηρίων ή διαζευκτικά η παροχή δυνατότητας όλων των τότε υφιστάμενων φαρμακείων να συμβληθούν με τον ΟΑΥ χωρίς την εφαρμογή κριτηρίων, υποστήριξε με επιστολή του ημερομηνίας 31/5/2021 πως το θέμα αναδείχθηκε περί τις αρχές του 2019 όταν στη συνεδρία του ΔΣ του ΠΦΣ ημερομηνίας 26/1/2019¹⁴⁴ ερωτήθηκαν εκπρόσωποι του ΟΑΥ κατά πόσο θα συμβαλλόταν με τα συντεχνιακά φαρμακεία. Ακολούθως, ως ανέφερε ο ΠΦΣ το θέμα συζητήθηκε μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ και τέθηκε από τον ΟΑΥ γραπτώς κατά τον Φεβρουάριο του 2020 όπου ο ΟΑΥ εξέφρασε την πρόθεση του να εφαρμόσει μεθόδους προγραμματισμού της δυναμικότητας (capacity planning) για την ένταξη νέων φαρμακείων στο ΓεΣΥ. Επισημαίνεται πως από τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας, παρατηρείται πως το θέμα «του περιορισμού σύμβασης με φαρμακεία αναλόγως αναγκών μετά τους 3 μήνες» συμπεριλαμβανόταν ως «επιπλέον» θέμα/πρόταση του ΟΑΥ προς τον ΠΦΣ η οποία σύμφωνα με το ηλεκτρονικό μήνυμα που είχε σταλεί στην Πρόεδρο του ΠΦΑ στις 27/1/2019 είχε επεξηγηθεί στο συμβούλιο του ΠΦΣ στις 25/1/2019.

Ως καταγράφει ο ΠΦΣ στην επιστολή το προς την Υπηρεσία ημερομηνίας 31/5/2021: «Όπως αντιλαμβανόμαστε το ζήτημα αυτό τέθηκε από τον ΟΑΥ ενόψει του ότι ο προϋπολογισμός του ΓεΣΥ σε σχέση με τους φαρμακοποιούς θε είχε καθορισμένο ύψος (κλειστού τύπου προϋπολογισμός) και θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των φαρμακείων που θα εντάσσονταν στο ΓεΣΥ.». Περαιτέρω ο ΠΦΣ με την ηλεκτρονική επιστολή του ημερομηνίας 12/3/2021 αναφέρει πως «[...] στόχος του ΟΑΥ,

¹⁴⁴ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021. Σημειώνεται πως τα πρακτικά δεν είναι υπογραμμένα.

καθώς και του Υπουργείου Υγείας, ήταν όπως όλα τα φαρμακεία ενταχθούν στο ΓεΣΥ ώστε να μπορεί να λειτουργήσει το σύστημα αποτελεσματικά προς εξυπηρέτηση του κοινού. Αυτός ήταν άλλωστε και ο στόχος της Κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι φαρμακοποιοί να ενταχθούν στο ΓεΣΥ, ο ΟΑΥ δήλωσε μέσω της τελικής του οικονομικής πρότασης ότι όλα τα φαρμακεία θα μπορούν να συμβληθούν με τον ΟΑΥ μέχρι τις 31/8/2019 και ακολούθως οποιεσδήποτε πρόσθετες συμβάσεις θα γίνονται βάσει των αναγκών του.»¹⁴⁵

Όπως υποστηρίζει ο ΠΦΣ με την επιστολή του προς την Υπηρεσία ημερομηνίας 31/5/2021, ο κάθε φαρμακοποιός αυτόνομα μπορούσε να αποφασίσει κατά πόσο θα ενταχθεί στο ΓεΣΥ εντός της προθεσμίας που είχε τεθεί από τον ΟΑΥ, είτε συμφωνούσε είτε όχι με την οικονομική πρόταση του ΟΑΥ. Η θέση του ΠΦΣ ήταν πως «δεν μπορούσε να δεσμευτεί έναντι των μελών του για συμμετοχή τους στο ΓεΣΥ, καθώς κάτι τέτοιο θα αντιστρατευόταν την ανεξάρτητη βουλή τους.»

Είναι η θέση του ΠΦΣ πως: «οι κρίσιμες αποφάσεις για το ζήτημα αυτό επαφίονται και εν τέλει λαμβανόνται από κάθε φαρμακοποιό μεμονωμένα καθώς και τον ΟΑΥ. [...] ουδέποτε ζητήθηκε από τον ΠΦΣ η άποψη του για ένταξη οποιουδήποτε πρόσθετου φαρμακοποιού μέλους του ΠΦΣ στο ΓεΣΥ μετά τις 31/8/2019.»

Περαιτέρω, ο ΠΦΣ υποστήριξε πως τα πληθυσμιακά κριτήρια αποφασίστηκαν μονομερώς από το ΔΣ του ΟΑΥ στις 10/9/2020, ως άλλωστε προκύπτει από τα προσχέδια των Ανακοινώσεων του αναφορικά με την πρακτική που θα ακολουθείται για τη σύναψη σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στο ΓεΣΥ.

Παρά ταύτα, ο ΠΦΣ δήλωσε με την επιστολή του ημερομηνίας 31/5/2021 πως: «[...] γενικά ο ΠΦΣ δεν είναι αντίθετος με την ύπαρξη κριτηρίων που να διασφαλίζουν αφενός την βέλτιστη γεωγραφική διασπορά των φαρμακείων σε ολόκληρη την επικράτεια της Κύπρου και αφετέρου, την οικονομική επιβίωση των φαρμακείων. Είναι η άποψη του ΠΦΣ ότι η ύπαρξη πληθυσμιακών και γεωγραφικών κριτηρίων είναι αναγκαία ενόψει του δεδομένου κλειστού προϋπολογισμού του ΓεΣΥ. Περαιτέρω, είναι η άποψη του ΠΦΣ ότι επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος, όπως η εγγύηση της ασφαλούς και με ποιοτικά εχέγγραφα πρόσβασης και εφοδιασμού του πληθυσμού σε φάρμακα, δικαιολογούν την ύπαρξη κριτηρίων για χορήγηση νέων αδειών εγκατάστασης φαρμακείων σύμφωνα με τον υγειονομικό προγραμματισμό και ανάγκες κάθε περιοχής. Τα κριτήρια αυτά σχετίζονται με τις εξής παραμέτρους: α) τα ιδιαίτερα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, όπως είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής, η πυκνότητα και διασπορά του πληθυσμού της

¹⁴⁵ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

περιοχής, η κατανομή του πληθυσμού της περιοχή, και β) την εξασφάλιση της προσβασιμότητας του κοινού σε επαρκή χορήγηση φαρμάκων σύμφωνα με τον υγειονομικό προγραμματισμό και ανάγκες κάθε περιοχής.

Χωρίς την ύπαρξη κριτηρίων που να ρυθμίζουν τον αριθμό και την κατανομή των φαρμακείων βάσει των πιο πάνω παραμέτρων είναι πολύ πιθανόν να προκύψουν υπόβέλτιστες καταστάσεις ή/και ανισορροπίες όπου σε πιο αποδοτικές και περισσότερο ελκυστικές περιοχές (π.χ. αστικά κέντρα) θα συγκεντρωνόταν μεγάλος αριθμός φαρμακείων, ενώ σε λιγότερο ελκυστικές περιοχές (π.χ γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές ή μειονεκτούσες περιοχές) θα υπήρχε ανεπαρκής αριθμός φαρμακείων ώστε να μην εξασφαλίζεται η παροχή ασφαλούς και ποιοτικής φαρμακευτικής υπηρεσίας.

Επομένως, προκειμένου να υπάρχει ισορροπημένη κατανομή φαρμακείων σε ολόκληρη την γεωγραφική επικράτεια, χωρίς να δημιουργούνται στρεβλώσεις ή/και ανισορροπίες, είτε λόγω πλεονάζοντος αριθμού φαρμακείων, είτε λόγω ανεπαρκούς αριθμού φαρμακείων, η θέση του ΠΦΣ είναι ότι θα δικαιολογείτο η ύπαρξη πληθυσμιακών κριτηρίων καθώς και γεωγραφικών κριτηρίων βάσει ελάχιστων αποστάσεων μεταξύ φαρμακείων που να συμπληρώνουν τα πληθυσμιακά κριτήρια. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, τα εν λόγω κριτήρια δύνανται να εξασφαλίσουν την δέουσα πρόσβαση ολόκληρου του πληθυσμού σε επαρκείς και ποιοτικές φαρμακευτικές υπηρεσίες, ενθαρρύνοντας την εγκατάσταση φαρμακείων σε λιγότερο ελκυστικές περιοχές. Γενικότερα, οι εν λόγω παράμετροι συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της δέουσας πρόσβασης ολόκληρου του πληθυσμού σε επαρκείς και ποιοτικές φαρμακευτικές υπηρεσίες και στην διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του κοινού.»

Τούτο λεχθέντων, ο ΠΦΣ δήλωσε πως τα κριτήρια που αποφασίστηκαν από τον ΟΑΥ αποκλίνουν σημαντικά από τις απόψεις του ΠΦΣ για το ζήτημα αυτό. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα όσα δήλωσε ο ΠΦΣ στο πλαίσιο της παρούσας προκαταρκτικής έρευνας (επιστολή ημερομηνίας 31/5/2021), φαίνεται να μην συμφωνεί με αυτά που είχαν αποφασιστεί από το Συμβούλιο το ΟΑΥ. Ειδικότερα θεωρεί πως:

- Θα πρέπει να υπάρχει αναλογία μεταξύ των κατοίκων ενός Δήμου ή Κοινότητας και του συνολικού αριθμού των φαρμακείων, με εξαίρεση περιοχές που παρατηρείται σημαντική εποχιακή αύξηση/ μείωση όπως π.χ. λόγω του τουρισμού. Για παράδειγμα, σε Δήμους και Κοινότητες μέχρι 2.500 κατοίκους να μπορεί να λειτουργήσει ένα φαρμακείο. Σε Δήμους και Κοινότητες με κατοίκους 2500 -10.000 να υπάρχει αναλογία τουλάχιστον 2.000 για κάθε φαρμακείο, ενώ σε Δήμους και κοινότητες με κατοίκους πέραν των 10.000 να υπάρχει αναλογία τουλάχιστον 1.500 για κάθε φαρμακείο. Σε σχέση με το ζήτημα της μεταφοράς υφιστάμενου φαρμακείου

σε άλλη περιοχή, θα πρέπει να είναι εφικτή νοουμένου ότι θα διατηρείται απόσταση 50 ή 75 μέτρων από φαρμακείο που ήδη λειτουργεί στην περιοχή, ανάλογα με τα έτη λειτουργίας του.

- Επίσης, να μην μπορεί να εγκατασταθεί νέο φαρμακείο ή/και να μεταφερθεί υφιστάμενο φαρμακείο νοουμένου ότι δεν ικανοποιούνται κριτήρια βάσει: α) των αποστάσεων από υφιστάμενα φαρμακεία και β) του αριθμού των υφιστάμενων φαρμακείων. Για παράδειγμα, να μην μπορεί να εγκατασταθεί νέο φαρμακείο ή/και να μεταφερθεί άλλο υφιστάμενο φαρμακείο από άλλη περιοχή εντός απόστασης 180 μέτρων από δυο υφιστάμενα φαρμακεία.

Ο ΠΦΣ έχει την άποψη ως καταγράφει στην υπό αναφορά επιστολή του, ότι τα πιο πάνω είναι *«αναγκαία και αναλογικά για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων γενικού συμφέροντος, όπως είναι η εγγύηση της ασφαλούς και με ποιοτικά εχέγγυα πρόσβασης και εφοδιασμού του πληθυσμού με φάρμακα, αλλά και η βιωσιμότητα των φαρμακείων.»*

Σε ότι αφορά τη δυνατότητα μεταβίβασης συμβάσεων ο ΠΦΣ με την επιστολή του ημερομηνίας 31/5/2021 δήλωσε ότι: *«[...] ζήτημα της μεταβίβασης συμβάσεων μεταξύ φαρμακοποιού και ΟΑΥ είχε απασχολήσει τον ΠΦΣ, οποίος είχε την άποψη ότι σε περίπτωση μεταβίβασης ενός φαρμακείου θα έπρεπε να υπήρχε η δυνατότητα διατήρησης της υφιστάμενης συμφωνία με τον ΟΑΥ. Εντούτοις, [...] αυτή η δυνατότητα δεν περιλαμβάνεται στις υφιστάμενες συμβάσεις.»*

Θα πρέπει να σημειωθεί πως στο Μνημόνιο Συναντίληψης περιλαμβανόταν πρόνοια που επέτρεπε υπό προϋποθέσεις τη συνεργασία του ΟΑΥ με τα φαρμακεία με τα οποία ήταν συμβεβλημένος, ακόμα και σε περιπτώσεις πώλησης ή/και μεταβίβασης του φαρμακείου και θέση του ΠΦΣ ήταν πως θα πρέπει να υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Ως υποστηρίζει ο ΠΦΣ η διάσταση μεταξύ των απόψεων του ΠΦΣ και του ΟΑΥ μεγεθύνθηκε με την απόφαση του ΟΑΥ να θέσει περιορισμούς στη δυνατότητα των φαρμακοποιών να διατηρήσουν τις υφιστάμενες συμφωνίες τους με τον ΟΑΥ σε περιπτώσεις πώλησης ή/και μεταβίβασης του φαρμακείου και της σχετικής πρόνοιας που περιλαμβάνονταν στο Μνημόνιο Συναντίληψης που προτάθηκε από τον ΟΑΥ και τον Υπουργό Υγείας.¹⁴⁶

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό η Επιτροπή σημειώνει ότι ο ΟΑΥ ανέφερε ότι¹⁴⁷ *«[...] ο Οργανισμός δεν έχει κάνει οποιαδήποτε «συμφωνία» με τον ΠΦΣ για τον περιορισμό του αριθμού των φαρμακείων που εντάσσονται και εγγράφονται στο ΓεΣΥ μετά τις 31/8/2019. Με βάση του γεγονότος ότι η Κύπρος είναι η δεύτερη χώρα σε αριθμό φαρμακείων ανά 100*

¹⁴⁶ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

¹⁴⁷ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

χιλιάδες πληθυσμό στην ΕΕ και ταυτόχρονα παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση φαρμακείων στα αστικά κέντρα και περιορισμένος αριθμός σε αγροτικές περιοχές ο Οργανισμός ενημέρωσε, κατά την διάρκεια των διαβουλεύσεων τον ΠΦΣ ότι προτίθεται να εφαρμόσει την μέθοδο του προγραμματισμού της δυναμικότητας (capacity planning) εφόσον πρώτα θα έδιδε τη δυνατότητα στα φαρμακεία τα οποία θα επιδείκνυαν ενδιαφέρον να συμβληθούν εντός τριών μηνών από την πρόσκληση εγγραφής με βάση και το σχετικό Κανονισμό, νοουμένου ότι πληρούσαν τις προϋποθέσεις που έθετε η σχετική νομοθεσία. Η εν λόγω πρόθεση του Οργανισμού έβρισκε σύμφωνο τον ΠΦΣ και ως εκ τούτου αυτή αποτέλεσε μία εκ των όρων των διαβουλεύσεων. Συγκεκριμένα, στο έγγραφο που σας έχει ήδη αποσταλεί με τίτλο «Τελικές Προτάσεις Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας προς ΠΦΣ» στην παράγραφο 3 αναφέρεται ο υπό αναφορά όρος.»

Περαιτέρω η Επιτροπή σημειώνει ότι ο ΟΑΥ διευκρίνισε ότι οι αρχικές διαβουλεύσεις με τον ΠΦΣ ξεκίνησαν κατά το 2017, επισημαίνοντας ότι με την τροποποίηση του περί Γενικού Συστήματος Υγείας Νόμου, προνοείται πλέον ότι η παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιό στα πλαίσια του ΓεΣΥ θα ξεκινούσε από την 1^η Ιουνίου 2019.

Επί τούτου, θα πρέπει να γίνει αναφορά στην επιστολή του Προέδρου και Αντιπροέδρου του ΠΦΣ ημερομηνίας 28/2/2019 προς τον Υπουργό Υγείας με θέμα «Αιτήματα Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου (ΠΦΣ) εν όψει της μεταρρύθμισης του χώρου της υγείας και της εφαρμογής του ΓεΣΥ». Στην εν λόγω επιστολή όπου καταγράφονται τα αιτήματα του ΠΦΣ, παρατηρείται πως δεν καταγράφεται ως αίτημα το θέμα του περιορισμού των φαρμακείων που θα ενταχθούν στο ΓεΣΥ.¹⁴⁸

Από την πλευρά του ΠΦΣ προκύπτει μέσα από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας πως οι συζητήσεις που έγιναν μεταξύ των μελών του ΠΦΣ ουσιαστικά αφορούσαν το ενδεχόμενο αποδοχής ή μη της πρότασης του ΟΑΥ ως αυτή είχε διαμορφωθεί κατόπιν των διαβουλεύσεων που είχαν λάβει χώρα, από μέρους του συνόλου των φαρμακοποιών που είναι μέλη του και προς τούτο τέθηκε προς ψήφιση. Μόνο σε μια περίπτωση φαίνεται η Πρόεδρος του ΠΦΣ σε ομιλία της σε ημερίδα που πραγματοποιήθηκε το 2017 αναφέρεται στο γεγονός της ύπαρξης μεγάλου αριθμού φαρμακείων στην Κύπρο σε σύγκριση με το εξωτερικό και της ανάγκης «να ξεκαθαρίσει ο τρόπος με τον οποίο θα συμβάλλονται τα φαρμακεία, η προϋπόθεση της ορθής γεωγραφικής κατανομής/διασποράς νέων φαρμακείων για εξασφάλισης άδειας ΟΑΥ [...]». Ομιλητής στο εν λόγω συνέδριο ήταν και ο τότε Υπουργός Υγείας οποίος σύμφωνα με δημοσίευμα ανέλυσε το νομοθετικό πλαίσιο με ειδική αναφορά στην συνεισφορά και αξιοποίηση των φαρμακοποιών. Σύμφωνα με το εν λόγω δημοσίευμα: «Ο ΥΥ υποστήριξε την θέση για την

¹⁴⁸ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

αναγκαιότητα εισαγωγής ρυθμίσεων για την καλύτερη γεωγραφική και πληθυσμιακή κατανομή των φαρμακείων στο σύνολο της επικράτειας ώστε να υπάρξει βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες.»¹⁴⁹

Επί τούτου, επισημαίνεται πως στην αναθεωρημένη πρόταση του ΟΑΥ ως αυτή είχε κοινοποιηθεί με ηλεκτρονικό μήνυμα στις 4/3/2019 στην Πρόεδρο του ΠΦΣ στην οικονομική πρόταση γίνεται αναφορά μεταξύ άλλων αναφορά στα έσοδα που θα έχουν οι φαρμακοποιοί από την εκτέλεση συνταγών, στην κάλυψη του κόστους επιπλέον προσωπικού και λειτουργικών εξόδων, εφημερίες και στο σχέδιο κινήτρων. Στην αναθεωρημένη πρόταση του ΟΑΥ πρόσθετα της οικονομικής πρότασης, αναφέρεται στην εγγύηση τιμής μονάδας, την αμοιβή για υπηρεσίες που θα παρέχονται στους Ευρωπαίους πολίτες καθώς και σε πολίτες της ΕΕ και τρίτων χωρών που δεν έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ, στη σύμβαση με μόνο τα υφιστάμενα φαρμακεία και τον καθορισμό ακολούθως κριτηρίων, στην καταβολή αμοιβής φαρμακοποιού και κόστους φαρμάκου και την αμοιβή για μη καλυπτόμενα φάρμακα στο πλαίσιο του ΓεΣΥ¹⁵⁰. Σύμφωνα με τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης του ΠΦΣ ημερομηνίας 20/3/2019: «*Τα μέλη της συνέλευσης ενημερώθηκαν ότι η απόφαση για συμμετοχή στο ΓεΣΥ ή όχι αφορά κάθε φαρμακείο/φαρμακοποιό ξεχωριστά και θα γίνει με προσωπικές συμβάσεις με τον ΟΑΥ και η οποιαδήποτε απόφαση της συνέλευσης δεν δεσμεύει κανένα φαρμακοποιό για συμμετοχή στο ΓεΣΥ.*»¹⁵¹ Σύμφωνα με το νόμο που διέπει τη λειτουργία του ΠΦΣ, υποχρέωση συμμόρφωσης υφίσταται μόνο για τους εκδιδόμενους Κανονισμούς οι οποίοι είναι δεσμευτικοί προς τα μέλη τους. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε αναφορά σε δεσμευτικότητα των αποφάσεων του ΔΣ ή των Γενικών Συνελεύσεων του ΠΦΣ. Πάρα ταύτα, θα πρέπει να σημειωθεί πως η μεγαλύτερη πλειοψηφία των φαρμακοποιών εντάχθηκε στο ΓεΣΥ.

Περαιτέρω, παρατηρείται πως ενώ ο ΟΑΥ σε ηλεκτρονικά του μηνύματα προς φαρμακοποιούς αιτητές δήλωνε πως δεν εγκρίνονται νέες αιτήσεις για εγγραφή φαρμακείων καθότι «*εκκρεμεί η τελική συμφωνία με τον Παγκύπριο Φαρμακευτικό Σύλλογο για τον Καθορισμό Κριτηρίων*», εντούτοις σε συνεδρία του ΔΣ ημερομηνίας 3/9/2020¹⁵² αποφάσισε να υιοθετήσει πληθυσμιακά κριτήρια για σκοπούς σύναψης σύμβασης για παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από φαρμακοποιούς στο ΓεΣΥ στη βάση των στοιχείων απογραφής του πληθυσμού της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου. Ακολούθως, στις 10/9/2020¹⁵³ το Συμβούλιο το ΟΑΥ αποφάσισε να εγκρίνει κατά πλειοψηφία το περιεχόμενο

¹⁴⁹ <http://healthnews.reporter.com.cy/health/article/8005/-o-rolos-toy-farmakopoiy-sto>

¹⁵⁰ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁵¹ Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

¹⁵² Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

¹⁵³ Επιστολή ΟΑΥ 26/5/2021.

του προσχεδίου της εγκυκλίου που του παρουσιάστηκε προβαίνοντας ταυτόχρονα σε διορθώσεις και διευκρινίσεις.

Συνακόλουθα, από τα όσα έχουν αναλυθεί ανωτέρω, δεν προκύπτει ότι λήφθηκε απόφαση ένωσης επιχειρήσεων υπό την έννοια του Νόμου, η οποία να έχει δεσμευτικό χαρακτήρα προς τα μέλη της ένωσης επιχειρήσεων. Αντί αυτού προκύπτει πως ο ΠΦΣ ως το Όργανο που εκπροσωπεί τους εγγεγραμμένους φαρμακοποιούς, στο πλαίσιο εφαρμογής τους ΓεΣΥ και της σύναψης συμβάσεων με τον ΟΑΥ για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας, πραγματοποίησε διαβουλεύσεις ως προς τους όρους (οικονομικούς και άλλους) που άπτονται των όρων παροχής υπηρεσιών φροντίδας στο ΓεΣΥ. Η κατάληξη των διαβουλεύσεων και των τελικών προτάσεων του ΟΑΥ καταγράφεται τόσο στο έγγραφο με τις τελικές προτάσεις του ΟΑΥ, όσο και στο Μνημόνιο Συναντίληψης με τον ΟΑΥ.

Από τα στοιχεία της προκαταρκτικής έρευνας της παρούσας καταγγελίας παρατηρείται πως στόχος της Γενικής Συνέλευσης του ΠΦΣ που πραγματοποιήθηκε στις 20/3/2019, ως αναφέρουν ήταν: *«προκειμένου τα μέλη του ΠΦΣ να έχουν την καλύτερη δυνατή εικόνα σε σχέση με την ενδεχόμενη συμμετοχή και λειτουργία σε περιβάλλον ΓεΣΥ.»*¹⁵⁴. Όπως προκύπτει και από τα πρακτικά τα οποία αποστάληκαν από τον ΠΦΣ ο κάθε φαρμακοποιός ήταν ελεύθερος να αποφασίσει κατά πόσο θα συμβαλλόταν με τον ΟΑΥ για σκοπούς παροχής υπηρεσιών στο ΓεΣΥ. Οι δε τελικές αποφάσεις για περιορισμό των αιτήσεων και την επιβολή γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων ως οι δηλώσεις τόσο του ΟΑΥ όσο και του ΠΦΣ πάρθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ.

Αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τους νέους Κανόνες Δεοντολογίας του Παγκύπριου Φαρμακευτικού Συλλόγου του 2021 οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ στις 6/8/2021: *«22. Ο κάθε φαρμακοποιός είναι υποχρεωμένος να παρέχει τη συνδρομή του στο έργο της δημόσιας υγείας και να συνεργάζεται με τις κρατικές αρχές για την προστασία και τη διαφύλαξή της. [...] 25. Ο κάθε φαρμακοποιός οφείλει να σέβεται και να τηρεί τις εκάστοτε αποφάσεις του Υπουργείου Υγείας και οποιουδήποτε άλλου προσώπου δύναται διά νόμου να ρυθμίζει πτυχές του φαρμακευτικού επαγγέλματος και/ή δύναται να εκδίδει κανονισμούς που άπτονται του φαρμακευτικού επαγγέλματος.»*

Συνακόλουθα, η Επιτροπή παρατηρεί πως παρά το γεγονός ότι υπήρξαν πολλές συζητήσεις και διαβουλεύσεις μεταξύ ΟΑΥ και ΠΦΣ αναφορικά με τον καθορισμό πληθυσμιακών και γεωγραφικών κριτηρίων και εκφράστηκαν εκατέρωθεν απόψεις, δεδομένης και της δήλωσης του ΟΑΥ πως λαμβάνει υπόψη τις θέσεις των παρόχων υπηρεσιών φροντίδας υγείας, εντούτοις από τα ενώπιον της Επιτροπής στοιχεία και

¹⁵⁴Επιστολή ΠΦΣ 31/5/2021.

δεδομένα φαίνεται να έλαβε εν μέρει υπόψη του τις θέσεις του ΠΦΣ. Η Επιτροπή επί τούτου, παρατηρεί πως σύμφωνα με τις δηλώσεις τόσο του ΟΑΥ όσο και του ΠΦΣ, οι τελικές αποφάσεις για περιορισμό των αιτήσεων και την επιβολή γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ.

Η Επιτροπή στη βάση των όσων έχουν αναλυθεί ανωτέρω ομόφωνα αποφασίζει πως δεν προκύπτει ύπαρξη απόφασης ένωσης επιχειρήσεων υπό την έννοια του Νόμου.

5.5. Εφαρμογή του άρθρου 3 του Νόμου

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Νόμου «*Τηρουμένων των διατάξεων των άρθρων 4 και 5, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της Δημοκρατίας, ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται -*

- (α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής·*
- (β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων·*
- (γ) στη γεωγραφική ή άλλη κατανομή των αγορών ή των πηγών προμήθειας·*
- (δ) στην εφαρμογή ανόμοιων όρων για ισοδύναμες συναλλαγές, έναντι των εμπορικώς συναλλασσόμενων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα αυτές να περιέρχονται σε μειονεκτική στον ανταγωνισμό θέση·*
- (ε) στην εξάρτηση της σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή από μέρους των αντισυμβαλλόμενων πρόσθετων υποχρεώσεων, οι οποίες, εκ της φύσης τους ή σύμφωνα με τις κρατούσες εμπορικές συνήθειες, δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών.*

Επί τούτου θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, όταν το εμπλεκόμενο πρόσωπο, οργανισμός ή φορέας ασκεί δημόσια εξουσία, τυχόν συμφωνίες που καταρτίζει δεν συμπεριλαμβάνονται στην παρ.1 του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, έχει κριθεί ότι συμβάσεις παραχώρησης που συνάπτονται μεταξύ των δήμων που ενεργούν υπό την ιδιότητα τους ως δημόσιες αρχές και των επιχειρήσεων που είναι

επιφορτισμένες με την εκτέλεση ορισμένης δημόσιας εξουσίας, δεν συνιστούν συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων.¹⁵⁵

Κατ' αναλογία και στην παρούσα περίπτωση, η ενδεχόμενη ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ αναφορικά με το επίδικο θέμα του περιορισμού του αριθμού των φαρμακείων που θα ενταχθούν στο ΓεΣΥ και θα προσφέρουν σχετικές υπηρεσίες στους δικαιούχους του ΓεΣΥ δεν συνιστούν συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων εφόσον ο ΟΑΥ δεν έχει διαπιστωθεί εν προκειμένω να λειτουργεί ως επιχείρηση υπό την έννοια του Νόμου.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως εκπίπτουν της εφαρμογής του άρθρου 3 του Νόμου.

6. ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Η Επιτροπή σημειώνει ότι από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τη δέουσα προκαταρκτική έρευνα και δεδομένης της ενωσιακής νομολογίας προκύπτει πως οι συμφωνίες που συνάπτει ο ΟΑΥ με τους φαρμακοποιούς ανταποκρίνονται στις επιταγές της αλληλεγγύης και της παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας στους δικαιούχους στο πλαίσιο του ΓεΣΥ.

Επίσης, από τα όσα έχουν αναλυθεί προκύπτει πως το Κράτος έχει εξουσιοδοτήσει τον ΟΑΥ για να διαχειρίζεται και να διασφαλίζει τη λειτουργία του ΓεΣΥ της Κυπριακής Δημοκρατίας το οποίο ως έχει αναφερθεί είναι καθολικό και υποχρεωτικό. Πέραν αυτού, η νομοθετική εξουσία και το κράτος έχουν ρυθμίσει με αυστηρό τρόπο τις εξουσίες και αρμοδιότητες του ΟΑΥ, δηλαδή έχουν προκαθορίσει το πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργεί.

Επιπρόσθετα και παρόλο που το Διοικητικό Συμβούλιο χαρακτηρίζεται από μια αυτονομία στη λήψη αποφάσεων, αφού δεν απαιτείται η παρουσία εκπροσώπων της Κυβέρνησης στις συνεδριάσεις του ΔΣ, ούτε η σύμφωνη γνώμη της Κυβέρνησης μέσω Υπουργών και εκπροσώπων για όλα τα ζητήματα, εντούτοις υπάρχει μορφή ελέγχου των δραστηριοτήτων του ΟΑΥ από τον Επίτροπο Εποπτείας του ΓεΣΥ που διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο καθώς και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων μέσω της έγκρισης των Κανονισμών που προωθούνται από τον ΟΑΥ αλλά και των οικονομικών εκθέσεων του ΟΑΥ, αλλά και από τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας

¹⁵⁵ Υπόθεση 30/87, *Corine Bodson v SA Pompes Funebres des Regions Liberees*, [1988] ECR 2479.

Ως εκ των ανωτέρω η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως οι όροι παροχής υπηρεσιών από τους παρόχους υπηρεσιών φροντίδας υγείας, εν προκειμένω τους φαρμακοποιούς, σχετίζονται με τη ρύθμιση του Γενικού Συστήματος Υγείας το οποίο λειτουργεί στη βάση κοινωνικής αλληλεγγύης με αποτέλεσμα οι επιδίκες /υπό εξέταση δραστηριότητες και ενέργειες του ΟΑΥ να μην εμπίπτουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ως η ανεξάρτητη εθνική αρχή για εφαρμογή του εθνικού και ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού, εφόσον δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως οικονομική δραστηριότητα, ο έλεγχος της οποίας εμπίπτει στο δίκαιο του ανταγωνισμού¹⁵⁶. Τούτων λεχθέντως, παρατηρείται παράλληλα πως παρά το πιο πάνω συμπέρασμα, οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί από το Κράτος και τον ΟΑΥ, εμπίπτουν στο πλαίσιο άσκησης αρμοδιοτήτων άλλων αρχών και οργάνων τόσο της Δημοκρατίας όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Περαιτέρω, από τα όσα έχουν αναλυθεί ανωτέρω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει ότι δεν προκύπτει να υπήρξε απόφαση ένωσης επιχειρήσεων υπό την έννοια του Νόμου, η οποία να έχει δεσμευτικό χαρακτήρα προς τα μέλη της ένωσης επιχειρήσεων. Αντί αυτού προκύπτει πως ο ΠΦΣ ως το Όργανο που εκπροσωπεί τους εγγεγραμμένους φαρμακοποιούς, στο πλαίσιο εφαρμογής τους ΓεΣΥ και της σύναψης συμβάσεων με τον ΟΑΥ για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας, πραγματοποίησε διαβουλεύσεις ως προς τους όρους (οικονομικούς και άλλους) που άπτονται των όρων παροχής υπηρεσιών φροντίδας στο ΓεΣΥ. Η κατάληξη των διαβουλεύσεων και των τελικών προτάσεων του ΟΑΥ καταγράφεται τόσο στο έγγραφο με τις τελικές προτάσεις του ΟΑΥ, όσο και στο Μνημόνιο Συναντίληψης με τον ΟΑΥ. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης του ΠΦΣ τα οποία αποστάληκαν από τον ΠΦΣ ο κάθε φαρμακοποιός ήταν ελεύθερος να αποφασίσει κατά πόσο θα συμβαλλόταν με τον ΟΑΥ για σκοπούς παροχής υπηρεσιών στο ΓεΣΥ. Οι δε τελικές αποφάσεις για περιορισμό των αιτήσεων και την επιβολή γεωγραφικών και πληθυσμιακών κριτηρίων ως οι δηλώσεις τόσο του ΟΑΥ όσο και του ΠΦΣ λήφθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΑΥ και ακολούθως ανακλήθηκαν και/ή αποσύρθηκαν. Συνακόλουθα, η Επιτροπή στη βάση των όσων έχουν αναλυθεί ομόφωνα αποφασίζει πως δεν προκύπτει ύπαρξη απόφασης ένωσης επιχειρήσεων υπό την έννοια του Νόμου.

Επίσης, αναφορικά με την ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ του ΟΑΥ και του ΠΦΣ αναφορικά με το επίδικο θέμα του περιορισμού του αριθμού των φαρμακείων που θα ενταχθούν στο ΓεΣΥ και θα προσφέρουν σχετικές υπηρεσίες στους δικαιούχους του ΓεΣΥ, η οποία να ενδέχεται να περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά παράβαση του Νόμου, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως αυτή δεν συνιστά συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων, υπό την έννοια του Νόμου, εφόσον ο ΟΑΥ ως έχει διαπιστωθεί ανωτέρω δεν ενεργούσε ως επιχείρηση. Ως εκ

¹⁵⁶ Βλέπε απόφαση Πρωτοδικείου της 30/9/2004 T-313/2002 Meca -Medina και Mejcen κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, ΣΙ- 3291, σκέψη 41.

τούτου, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει πως αυτή εκπίπτει της εφαρμογής του άρθρου 3 του Νόμου και συνακόλουθα των αρμοδιοτήτων της.

Λουκία Χριστοδούλου

Πρόεδρος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού

Ανδρέας Καρύδης

Μέλος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού

Παναγιώτης Ουστάς

Μέλος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού

Άριστος Αριστείδου Παλούζας

Μέλος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού

Πολυνείκης-Παναγιώτης Χαραλαμπίδης

Μέλος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού
